

શ્રી નં

કવિ શામળલક્ષ્મી બનાવ

ગુલબંકાવળીની વારતા.

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરાઈ.

મુદ્રકશાલ ગુલાબીદાસ બુકસેલર.

વીચીરોડ-- અમદાવાદ.

આવૃત્તિ -- ૧૧૫૫૧૧ રાજ્ય પાત્રે ૧૧ સુવ ૨૨૨

૧૧ ૧૧ ૧૧ ૧૧ ૧૧ ૧૧ ૧૧ ૧૧ ૧૧ ૧૧

આવૃત્તિ ૦ ૦

૧૧ ૧૧ ૧૧

સંવત ૧૯૯૭

કિંમત, ૦ ૧૮ ૦

पेः श्रान्नेस्थो विष्णोः स्यूरसि विष्णोर्ध्रुवोऽसि॥ वैष्णवमसि विष्णवेत्वा
॥१२॥ विष्णवे नमः॥ नमः शंभवाय च मयोभवाय च नमः शंकराय च
मयस्कराय च नमः शिवाय च शिवतराय च ॥१३॥ शिवाय नमः॥ श्री
ध ते लक्ष्मीश्च पत्न्यावहोरात्रे पार्श्वे नक्षत्राणि रूपमश्विनौ व्यातः॥
गन्निषाणां इषाण सर्वलोकं म इषाण॥ लक्ष्म्यै नमः ॥१४॥ अथ
तारायणपूजाविधिः॥ व्रती संक्रान्तौ पौर्णमास्यां - द्वास्तस्य यस्मि
न्दिने वा सायंकाले स्नानं कृत्वा ॥ पूजास्थानमागत्य आसन
चम्य पवित्रधारणं कृत्वा गणेशगौरीविरुणदेवतानां प्रतिष्ठा
संकल्पं कुर्यात्॥ अदेत्यादिअमुकगोत्रोऽमुकशर्माहं सक
रानसर्वापच्छान्तिपूर्वकमकलमनोरथसिद्धयर्थं यथासंपा

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૭૩૬૪ વર્ગીક .

પુસ્તકનું નામ ગુલાબી પાટળી પાટલ

વિષય ૬-૪

नेषु ॥ यद्दीदयच्छवस ऋत प्रजात तदस्मासु द्रविणं धेहि

॥ बृहस्पतये नमः ॥ अन्नात्परिस्तुतो रसं ब्रह्मणा व्यपिवत्क्षत्रं

मं प्रजापतिमृतेन सत्यमिन्द्रियविपान २ शुक्रमंधस इन्द्रस्येन्द्रि

पयोऽमृतं मधु ॥ ६ ॥ शुक्राय नमः ॥ शन्नो देवीरभिष्टय आपो म

पीतये ॥ शंख्योरभिस्रवंतु न ॥ ७ ॥ शनैश्चराय नमः ॥ कया नश्चित्र

शुब्रवृत्तो सदा वृधः सखा ॥ कया शचिष्ठया वृता ॥ ८ ॥ राहवे नमः ॥

केतुं कृण्वन्नकेतवे पेशो मर्याऽअपेशसे ॥ समुषद्विरजायथा ॥ ९ ॥ केतवे

नमः ॥ गणानां त्वा इत्यनेन गणेशं पूजयेत् ॥ १० ॥ ब्रह्मजज्ञानं प्रथमं

पुरस्ताद्विसीमतः सुरुचो वेन आवः ॥ स बुध्न्या उपमा अस्य विष्ठाः

मत्तश्च योनिमसतश्च विवः ॥ ब्रह्मणे नमः ॥ ११ ॥ विष्णो रराटमसि वि

श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥ अथ सत्यनारायणपूजा ॥ आकृष्णेन रजसा व
र्तमानो निवेशयन्नमृतं मर्त्यं च ॥ हिरण्ययेन सविता रथेन देवो याति
सुवनानि पश्यन् ॥ १ ॥ सूर्याय नमः ॥ सूर्यमावाहयामि ॥ गन्धाक्षतपुष्प
समर्पयामि ॥ एवं सर्वत्र ॥ इमं देवा असपत्नः सुवर्ध्वं महते क्षेत्राय महते
यैष्ठ्याय महते ज्योतास्त्यग्यैन्द्रस्यैन्द्रियाय इमममुष्यपुत्रममुष्यपुत्रम
विश एष वोमी राजा सोमोऽस्माकं ब्राह्मणानां ॥ राजा ॥ २ ॥ चन्द्रा
य ॥ अग्निर्मूर्द्धा दिवः ककुत्पतिः प्रथिन्या अयम् ॥ अपा ॥ रताः
वति ॥ ३ ॥ भौमाय नमः ॥ उद्ध्व्यस्वाग्रे प्रतिजाग्रहि त्वमिष्टा
नेथा मयं च ॥ अस्मिन्समधस्थे अद्युत्तरस्मिन्विश्वेदेवा यज
त ॥ ४ ॥ बुधाय नमः ॥ बृहस्पते अतिथिर्दय्यो अर्हा धुमद्विमा

ગુલબંકાવળીની

વારતા.

મંગળાચરણ-દોહરો.

શ્રી ગણપતિ આરાધીએ, પુણ્ય બેઠું કરજોડ;
સહુ મળી કાંવ કરણા કરો, કોઇ માં દેશો ખોડ. ૧
સરસ્વતી મા કરણા કરો, વાણી આપો શુદ્ધ;
ખોટું ખરું લેતો નથી, કૃપા તમારી બુદ્ધ ૨
પ્રથમ ઇષ્ટદેવને પ્રણમું, જેની મુજપર સહાય;
કરણા કરો હું કરગર, આ ગ્રંથ ચાલતો થાય. ૩

ચોપાઇ-સીર કસ્તાન નામે એક ગામ, જલદસંગ
રાજનું નામ; રાજ ચલાવે રૂડી પેર, વણી અલખત છે
તેને ઘેર. વરણ અઢારે વાસો રહે શોભા ઈંદ્રના સર-
ખી વહે; રાજને પ્રધાનજ સહી, તે પણ અતી ડાહ્યા
છે તહી તે રાજને રાણી એક, તે તણો શું કહું વિવેક
તેને પુત્ર પ્રગટ્યા ત્યાં ચાર; તેની શોભાનો નહી પાર.
કરી પુત્ર જનમીયો એક, તેના લેખ કર્યા વિવેક; જ્ઞે-
શીએ રાજને કહ્યું, તે લેખમાં એક કોતક થયું. ત્યારે
રાજ ખોડ્યા વાણ, કહો જ્ઞેશીજી ચતુરસુખણ; સાંભ
ળીને જ્ઞેશી કહે રાય, તે લેખનો કહું મહીમાય. પુત્ર
મુખ જ્ઞેશી જ્યારે, આંખે અંધ થશે ત્યારે; ત્યારે રા-
જ અમકયો મન, જ્ઞેશી કહે; તે સત્ય વચન.

દોહરો—રાજએ વજર તેડાવીયો, કહી માંડીને
વાત; કહે વજર હવે શું થશે, કાજ શું કરવું જાત. ૧
પુત્રનું મુખ જોવું નહી, શું છે પુત્રનું કામ; મુકો એને
વન જઇ, ના આવે આ ઠામ. ૨ વજર તમે ચોકી કરો,
ના મુકશે વીડો એહ; જાગવજે જુગને કરી, સાચુક-

હું છું તેહ. ૩ વજ્ર ત્યાંથી સંચર્યો, ગયો તે વનમાં જ
ર; ખાર ગાડિ પેર જઈ રહ્યા, જતન કરતા અપાર. ૪

ચોપાઈ—એ વાત તો અહીંથી રહી, પેર રાજની
શી ગત થઈ; વજ્ર ગયા પછી શું થયું, પેર તેહની પ્રી-
તે લહુ. એક સમે પોતે રાજન, નીકળ્યા મીઝાનીએ
વન; ભુપ બેઠો વાડીમાં જઈ, ખાનપાન કરે છે સહી,
પછી નિકળ્યો મગીયા બહાર, સાથી પોતે તેડ્યા સાર.
સાથે સાથી તેને સહી, શિકાર રમવાની ઇચ્છા થઈ;
મૃગ દીઠું એક વન મોઝાર, સાંધ્યું બાણ મુક્યો તો-
ખાર; જાણે ધાયલ કંઈ આવે લાગ, નાસે હરણ ને અ-
થાગ; પુઠે ને મુક્યો તોખાર, નાસે વન મોજર; સાથી
સહુ પછવાડે રહ્યા, રાજ હરણની પુઠે ગયા. સાત જોજન
તે નાહું જાણ, તે હજારના લીધા પ્રાણ; અશ્વ રાખ્યો ઉ-
ભો તે ઠામ, થઈ ગયું રાજનું કામ. પુત્ર પાંચમો ત.
જલમુખ નામ, જેણે નિજ તજવ્યું ગામ; મુખ જોએ
અંધજ થાય જાણી કહાડ્યો જંગલ માંય. એક દિવસ
પ્રધાનજ સહી, શિખનાં વચન કુંવરને કહી, નેથી કોઈ
અડવી કરી; આવ્યો સુત વન ભમતો ફરી. તેના જોગ
આવીને મગ્યા, લખ્યા લેખ ટાળે નહી ટળ્યા; દીકો
આવતો રાજકુમાર, જાણે ખીજે ઈંદ્ર અવતાર. ધન્ય
ધન્ય એ જનુની તન, જેની કુખથી થયું રતન; દ્રષ્ટ
ભરી જોયો જેટલે, રાજ અંધ થયો તેટલે.

છપો—ટળશે ભુંડી ભુખ, કંઈક ઉધમ કરવાથી;
ટળશે શતનો ભેદ, દેશ પરદેશ ગયાથી; ટળશે દેહમાં
રોગ, રોજ આસડ કરવાથી; ટળશે દુ બળ દેહ, મહો
જપ તપ કરવાથી; પુન્યે તો પાપ ટળે સહી, મહાજનો
કહે છે કથી; કવીજન મુખ વાણી કહે, લખ્યા લેખ

જાતા નથી. જય જોરાવર શરણ, મેઝ ઉપર જઈ બે
સે; બેસે મિર ગુફાય, જય દેશ કે વિદેશે; પેસે બે પા-
તાળ, આપ આકાશે જાયે; જય શેષને શરણ, રહે વચે
દળ માંયે; બેગી થઈ જંગલ ભમે, અનેક ઉપાય કરો
કૃથી; કવિજન કહેસતમાનજે, લખ્યાલેખ ટળતા નથી.

દોહરો-પુત્ર જાણે કોઈ રાજવી, રાય જાણે રાજકુ-
માર; દ્રષ્ટે દ્રષ્ટ બેઉની મળા, ત્યાંથી આલ્યો અસ્વાર.
૧ નજર ભરિને નિહાળીયું, અંધ થયો અશ્વને રાય;
લખ્યા લેખ આવી મળ્યા, શાસ્ત્ર ખોટાં કેમ થાય. ૨
રાજાએ મન વિચારીયું, એ મત મહારો જાણ; જોશીએ
કહ્યું નિશ્ચે થયું, મેં નિશ્ચે કર્યું પ્રમાણ. ૩ શોકાતુર
મનમાં થયો, તેને દુઃખતણો નહીં પાર; જવા મારગ
સુઝે નહીં, વજીર આળ્યો તે ઠાર. ૪ પ્રધાન જે પોતા
તણો, બુદ્ધબળ જેનું નામ; પુત્રને સોધવા નિસર્થો, આ-
વી પોહોળ્યો તે ઠામ. ૫ આવીને ઉભો રહ્યો કરી દંડ
પ્રણામ; રાજા કંઈ નથી દેખતો, વિચાર્યું તે ઠામ. ૬
રાજા કેમ નથી બોલતા, મેં તમને કર્યા પ્રણામ; તમને
અડસટો ઓળખ્યા, ક્યાંથી આળ્યા આ ઠામ. ૭ રાજા
કહે શું બોલીએ, અંધ થયો હું જાણ; રાજકુંવર દીઠો
અહીં, તેહ પુત્ર નિર્વાણ છુટો કેમ મુક્યો તમે, અહીં
કેમ આળ્યા આપ; મારી શીખ માની નહીં, નડયાં કર
મનાં પાપ. ૮ શોકાતુર સર્વે થયા, સુણી આવાં વચ-
ન; પછે તેડી આળ્યા પુરવિષે, સેન્યા સહીત રાજન.
૯ વારતા ચાલી પુર વિષે, પામ્યા શરીરે દુઃખ, પાપી
પુત્ર પેદા થયો, દીઠું તેનું મુખ. ૧૧ ત્રાહે ત્રાહે સૌકો
કરે, વરણ અઢારે લોક; નિંદા કરે સહુ પુત્રની, ધરે છે
મનમાં શોક. ૧૨ રાજા ચાલી ધેર ગયા, તેને દુખતણો

નહી ધાર; જરૂરી સંભાળેને સહી, સંવે કર્યા બુહાર.
 ૧૩ જે શીર્ષિકાં મેં વેદિયા, વેદમે વિપ્ર અપાર;
 ચીશર્વાદ ક્રીયા સહી, મુખ બેલ્યો તે ડાર. જમ્જાસ્ત્ર
 વર્ષા સાર્યો થયાં, અધ્યયને હું આંખીં પાછાં નેત્ર
 આંખીં મુલે, એમ છે ઉપાય. ૧૫ ત્યારે વિપ્ર સહુ બો-
 લીયા. વૈદ્ય શાસ્ત્રનું કામ; પુછે તેડી ધનવંતરી, તે
 પુરે મ્હા હામ ૧૫

જો પદ્મવત્ વિપ્રનાં મનમાં ધરી, વૈદ સભા
 રાજ્યે કરી; મુલકે મુલકના હકીમ જેહ તેડાવ્યા સ-
 હી આણી નેહ. ભરી સભા સહુ બેડા સાથ, રાજ બો-
 લ્યો બેડી હાથ; કયે પ્રકારે પામુ આંખ, શાસ્ત્ર પ્રમાણે
 પુરે શાખ. ખારે ધનવંતરી સહુ તમે, નિશ્ચે કરીને
 બોલ્યા એમો; એમ કહીને નમાવ્યું શીશ ત્યારે વૈદ
 બોલ્યા દસ વીસ. અનેક ઉપાય કરશે રાય, તોય આં-
 ખ સારી ન થાય; લખીત વાત એ નિશ્ચે થઈ, દેખતો
 કરનારી છે તહિ. ગુલખંડાવળી પુષ્પજ સાર, તેહ મળે
 તોથાય કરાર; સાત જનમનો અંધજ હોય, અડકે પુ-
 લકે નજરે જોય. તે મળે તો કામજ થાય, બાકી બી-
 જો નથી ઉપાય; એવાં વૈદકનાં સુણી વચન, દરખ્યું
 ઘણું રાજનું મન. બોળ કરાવી અપરંપાર, શોધવા
 મોકલ્યા ડારેઢાર; જે લાવે બંકાવળી ભાળ તે નરને
 હું કહું નિહાલ. અણુટ ભંડાર ભરાવું વાસ, વજર
 કરીને રાખું પાસ; શહસ્ત્ર માણસ થયાં તૈયાર, શોધવા
 નિકળ્યા ડારેઢાર, પહાડ પર્વત જોયાં બહુ કામ, પણ
 ન મળે બંકાવળી નામ; પુર્વ પશ્ચિમ ઉત્તર દક્ષિણ સ
 હી, કાંઈ જગામાં બાકી નહિ. નિરાશ થઈ પાછા આ-
 વિયા, કાંઈ ભાળ તો નથી લાવીયા; લાચાર થઈ

ખેડા સા સાથ, ત્યારે ઘસ્યા રાજાએ હાથ. અરે દેવ્ય
આ તે શું થયું, વૈદક વચન તો મિથ્યા ગયું; કયાં
જવું હવે શું કરું, દેહ ત્યાગ કરીને મરું. અંધતણે
ધિક અવતાર, લાચાર થઈ બોલ્યો ઠાર.

દોહરો—લાચાર થઈ વાણિ કહી, ત્યારે ઉઠ્યા સુત
ચાર; પાસે જઈ ઉભા રહ્યા, કરી તાતને જીહાર. ૧
ઓસીગણુ થાશું અમો, બત્રીસલક્ષણા તવ; બંકાવળી
ને લાગીએ, મુખ બોલ્યા એમ વચન. ૨ ચતુરાઈએ
શોધી લાવશું, ઓસીગણુ થાશું તાત; રજા આપો અ
મને તમો, બોલ્યા સભામાં વાત ૩ રાજા કહે હું અંધ
થયો, વળી તમો જાવ છો તન; ધીરજ કેમ ધરી શકું,
કેમ વાળીશ મુજ મન. ૪ થોડા દિવસમાં આવશું, ની
શ્વે કરીશું કામ; માટે રજા આપો તમે, આ વેળા આ
કામ. ૫ નથી આશરો બીજાતણો, સર્વે બીચારા રાંક;
અમ ત્રિના કામ થાય નહિ, એ નિશ્ચે આટો આંક. ૬
સભા સર્વે વાણી વદે, એ બત્રીસલક્ષણા તન; લાવે
તેમાં સંદેહ નહિ, એમ બોલ્યા સર્વે વચન. ૭ ધીર
વીર મહા પરાક્રમી, બુદ્ધ શિરોમણ સાર; એ ચતુરા-
ઈથી પેદા કરે, એ ગુણતણા ભંડાર. ૮ ત્યારે રાજાએ
હિંમત ધરી, બોલ્યો તેણે કામ; હયો ખજાનો અતિ
ઘણો, સિદ્ધ કરો એ કામ. ૯ હસ્તી પાંચ એરાવતી,
પાંચસે અસ્વાર; ખજાનો આપ્યો અતિ ઘણો, કહેતાં
ન આવે પાર. ૧૦ શુભ મુહુર્ત જોઈ નિસર્ગ, કુચ મુકા-
મે જાય; એ વાત રહી એટલે, બીજે કહું મહિમાય.

ચોપાઈ—તાજલમુખને ખખરજ થઈ, પિતા અંધ
થયો મુજને જોઈ; તેહની ચર્ચા મારે જોવી સહી, એવા
તમા સંદેહ નહિ. મળ્યા જંગલમાં મુજને તાત, સાચી

માની કુંવરે વાત; ધિક્કાર પડ્યો મારો અવતાર, મુજ
 શીર એકા મોટી ગાળ. ધિક્કાર પડ્યું એ મારું રૂપ,
 જોઈ પડું હું મોટે કુપ; શું મુખ લઈને હું તે કરું, મોટે
 વિખ ખાઈને મરું. એ વિચાર કર્યો જોડે, કાસદ એક
 આવ્યો નેટલે; તેણે મુખથી વાણી કહી, રાજનાકુંવર
 આવ્યા છે અહીં. અંકાવળી લેવા કારણે, ધર તણ
 નિકળ્યા બારણે; તે પગેનો રૂડું થાય, તો એ દેખે રૂડો
 રાય. એ તાં વચન કાસદનાં સુણો, ખુશાલી વાધી મ-
 નમાં વણી; વિચાર કર્યો પોતાને મન, હું જઈ મળું
 મુજ અંધવ જન. પછી પાર હું નેહનો લઉં, તે પ્રમા-
 ã હું પણ જાઉં; તોરિ ઉપર થયો અસ્વાર, માર્યો ઘે-
 ડો ન લાગી વાર. મુકામ કરી રહ્યાનાં જ્યાંય, તાજલ
 મુખ આવી પહોંચ્યો ત્યાંય; ઘોડામથે ઘોડો સહી, કોઈ
 એ તેને ઓળખ્યો નહિ. એક સૈયદ તેના લશ્કર મહી,
 તેણે પુછ્યું રાજકુંવરને જઈ; કોણ છે તમે ખાગેવેશ
 કેમ નિકળ્યા છો પરદેશ. ત્યારે તે નર બોલ્યો બોલ,
 જાણે જાણ્યા અમરતી તોલ; પંથી મુસાફર છીએ
 અમો, પુછો છો તો સુણજે તમો. નથી ભાઈ અંધ સ-
 જન સાથ, તમ શરણે આવ્યા ઝાતો હાથ; ત્યારે બો-
 લ્યા સૈયદ શહી, ચિંતા ફીકર કાંઈ કરવી નહિ; સુખે
 રહો અમારી પાસ લશ્કર સાધીન કરજે વાસ.

દોહરો—એમ અરસપરસ વાતો કરે, રા તેને સહા-
 થ; પ્રાતઃકાળે ત્યાંથી, સૈન્યા સંગાતે જાય. વણા પંથ
 કાપ્યા સહી, એમ કરતાં આવ્યું એક ગામ; દેરા તંબુ
 તાણીયા, કીધો સર્વે મુકામ. તે નગરતણી શોભા વણી
 કહેતાં કહી નવ જાય, નવનવા મહેલ શોભીરહા, દીસે
 વણી શોભાય, રાજ ત્યાંનો સતવાદીયો, પ્રજા તણી મ-

તિપાળ; દુઃખ નહિ દેશમાં, શોભા અપરંપાર. તારિક
 સુણી એવી શહેરની, હરખ્યા સૌ તે ઠામ; ચાર ભાઈ
 તે ચતુરનર, જોવા ગયા તે ગામ. દરવાજા પોળને બા
 રીઓ, ગલીકુંચી ને બજાર; જળહળ જોત ઝળકી ર-
 હી, શોભા ઠરોઠર. જોતાં જોતાં આગ્રીયા, જ્યાં છે ભ-
 ર્યા બજાર; ત્યાં એક મહેલ દિઠો સહી, તેની શોભાનો
 નહિ પાર છબ્બં ઝડપાં રાવટી, સહુ મેનાકારી કામ;
 ચક્ર નાંખ્યો છે જરીતણો, જાણે ઇંદ્રપુરીનું ધામ ઢોલ
 દિઠો એક બારણે, ત્યાં છે સુંદર કામ; ત્યાં સુંદર નાર
 એક અવનવી, ને ઉંચા બહુ આવાસ. ચારે ભાઈ મ-
 હા ચતુર છે, પુછે તેડીને પામ; આ મહેલ છે કોણતણો
 કોણ છે એની જાત. આ ઢોલ મુકયો શા કારણે, એ
 સંદેહ સરખી વાત.

ચોપાઈ—એ રીતે ચારે બોલ્યા વાત, ત્યારે જોડ્યા
 પેલે હાથ; એતો ગુણકાકેર છે દાર રાજદારથી શોભા
 સાર. દેવાંગના છે સુંદર રૂપ, નામ કન્યાથી શોભા
 અનુપ; પદમની હંસની ચંતની નાર, તેને ગણતી ન-
 થી લગાર. જાણે ઝળકે જળહળ જોત, ઉઘોકર શોભે
 ઉઘાત; મોહની રૂપ છે સુંદરી, પૃથ્વી ઉપર એક અવ-
 તરી. લાખીગુણકા એનું નામ, વહેલું કીધું સવળું
 ગામ; લાખ રૂપિયા આપે જોહ, મુખ વિનતાનું નિરખે
 તેહ. પ્રથમ દ્રવ્યના ઢગલા કરે, પછે દાંડીયા કરમાં
 ધરે; એક લાખનો એકજ નાદ, વિનતાને કાને પડે
 સાદ. સુણી સાદને દેછે માન, દાસી સાથે મોકલે છે
 પાન; તેડી જાય છે મહેલની મહી, જે કહેશે તે કરશે
 તહી. દ્રવ્ય હોય તો નાદજ કરો, નહિ તો માગ માંહી
 પરવરો; એવાં દાસીનાં સુણી વચન, વિચાર કરવા

લાગ્યા મન. એટલો તોર રાખે સુંદરી, જેવી એને જ
જર ભરી, લાખ રૂપિયાનો એક ઢોલ, તે પ્રમાણે જેવું
તોલ. પાસે દ્રવ્ય તેને શી વાર, ચાર ઢગલા કર્યા તે
ઠાર; પછે ડાંડીયા લીધા હાથ, અવાજ કર્યા ચારે જણ
સાથ. લશ્કર પડ્યું પાદરે સહી, ચારે આળ્યા ગુણકાને
તહી; તાજલમુખ રહ્યા લશ્કરની પાસ, ચારે આળ્યા
ગુણકાને આવાસ.

દોહરો—કીધો નાદ ચારે જણે, થયું વિનતાને જા-
ણ; પ્રસન્ન થઈ વણું કામની, બોલી મુખે વાણ. ૧ કો-
નર આવી પોહોચ્યા સહી, દાસી દે જઈ માન; તેડી
લાવો મુજ આગળે, આપો ફેફળ પાન. ૨ એવાં વચન
દાસી સુણી, ઉતરી તેની વાર; સોળ શણગાર સજ્યાએ
શોભતા તેનાં શોભાનો નહીં પાર. ૩ જુદાર કર્યા નીચી
વળા, બોલી મુખથી વાણ; ભડે પંધાર્યા રાજવી. છોજ
ચતુરસુજણ. ૪ શેઠાણી મારી તેડે સહી, મોકલ્યાં બીડાં
પાન; ચતુરને ચતુર મળે, એમ કહીને દીધું માન. ૫
તેડી ગઈ તે તાડણી, ચારે ચતુર સુજણ; બેઠક મધે
લાવી સહી, ત્યાં શોભે ઉઠિયો ભાણ. ૬ પાટ પરવળી
તણો, જડીત હીંડોળા ખાટ; એ વિશ્વકર્માએ રચના
રચી, વણી શોભા છે ઘાટ. ૭ એક વિનતા દોઢી બેઠી
તહી, તેનાં શોભાનો પારજ નહીં; જેવી કાને સુણી
હતી, તેવી સુંદર નાર. ૮ મરવાનેણી કટી કેસરી,
શોભે સકલ અવતાર; જાણે વીજળી ઝઝકી રહી,
વદન કમળ આકાર. ૯ ઘણી ચપળતા નારની, બુદ્ધી-
તણી ભંડાર; શોળ વરસની સુંદરી, દેખેડે ચતુર નર
ચાર. ૧૦ વિનતા ઉઠી ઉભી થઈ, બોલી હાથ વચન;
ભડે આળ્યા પ્રધવીપતી, વણું રીજ્યું મારું મન. ૧૧

ચોપાદ-વનીતા બેઠી ઉભી થઈ, જોતાં ચારની શુદ્ધ નવ રહી; આપી ખુરશી દીધાં માન, તે વનિતા-એ આપ્યાં પાન કંઠે નેત્ર ચપળતા કરી, ચીત ચારેનાં લીધાં હરી; ચારે ચતુરાઈ ભુજી ગયા, જોઈ વિનતાને વ્યાકુળ થયા. વિનતા બોલી મધુરી વાણ, ભણે પદ્યાર્યા ચતુરસુબળ; કાંઈ આજ્ઞા હમને દીજીએ, તમે કહો તે અમો કીજીએ. એવાં વચન વિનતાનાં સુણી, ચારે જણે વાણી ભણી; લાખ રૂપિયા લોછોં તમો, તે કારણ પુછીએ અમો. ત્યારે વિનતા બોલી વાણ, સુણ જો ચારે ચતુરસુબળ; માહારે રમત રમવાના કોડ, પરહું પહેલી નરશુ હોડ. ચોમારતણી રમત છે જોહ, રમત રમવા આણી નેહ; જો હાર તો સર્વ દેઉ, દાસ થઈ તેની પાસે રહું. જો નર હારે આ ઠાર, તો તો કાડી મુકુ બહાર; હારે તો દ્રવ્ય મુકીને જાય, જીતે તો મુજ સ્વામી થાય. બત્રીસલક્ષણુ તેનું છે નામ, મુર્ખ શું સમજે આ ઠામ; એવાં વચન વિનતાનાં સુણી, વિમા સણ થઈ ચારને ધણી. ગમે તેવી પણ આખર નાર, એને જીતતાં કેટલી વાર; વારાફરતી રમશે સહી, જો જો જીતશે તે વરશે લેઈ; એવો મનમાં કર્યો વિચાર, માંડી બાજી નવ લાગી વાર.

દોહરો-માંડયા પાટ કંચનતણા, ચતુરંગી સોગરી સાર; વિનતાએ ત્યાં મુકીયા, આવીને બેઠી નાર. ૧ બીલાડીને શીર દીપક ધર્યો, પછે બોલી મુખથી વાણ; હવે વારાફરતી રમો સહિ, તમો છો ચતુરસુબળ. ૨ જીતે તેની હું તારણિ, હારે તેના લેઉં દાખ; એમ કહી બેઠી સહી, વિનતા તેણે ઠામ. ૩ એવાં વચન વિનતાનાં સુણી, રીસ ચડી અપાર; તે મધેથી એક ઊડીયા,

બેઠા સનમુખ નાર. ૪ ઘણે ઠેકાણે કર્યા તમે, તે આ
જ મુકશે તમામ; એમ કહી પાસા ગ્રહી, નાંખ્યા તેણે
હામ. ૫ સાચવે નજર એક એકની, નાંખ્યા દહાવ;
આતુરી ચલાવે યોગણી, રાખી મનમા ભાવ. ૬ ગમે
તેવી કરે આતુરી, પણ પડે છે અવળા દાવ; વિનતાનિ
જીત બાજી થઈ, તેને હેડે હરખ ન માય. ૭ એક હાથ
બાકી રહ્યો. જે પડે પાસા પોખાર; તો તે જીતે તારણ,
હારે રાજકુમાર. ૭

ચોપાઈ-પડયા પોખારને જીતી નાર, રાજકુમાર
હાર્યો તે ઠાર; ઉતરી ગયું પછે મુખનું નીર, આધા જ
ધને બેસે વીર. બીજે બાંધવ ઉડ્યો સહી, વિનતા સ
નમુખ બેઠો જઈ; તેણે પાસા લીધા હાથ, રમવા લા
ગ્યો વિનતાની સાથ. તે પણ હાર્યો બેતાં સહી તેની
હોંશ પણ પોંચી નહી; ત્રીજે બોલ્યો વાણ. ઉડી બેઠો
ચતુરસુબળ. મુજને કોઈ જીતિ ન જાય. નથી સુંડ
બાધી કોની માય; એમ કહીને પાસા લીધ; રમત હતી
તે જાની કીધ. ઘણી આતુરી કીધી સાર; તે પણ હાર્યો
ન લાગી વાર; ચોથાએ ચતુરાઈ બહુ કરી, તે પણ જી
તી લીધો સુંદરી. ચારે નરનાં ઉતર્યા માન, હળવા
પડયા જેમ પીંપળ પાન; રાંડના જીત્યા જાશું ફેક, હ
શસે પુરના સવળા લોક; એવો મનમાં કર્યો વિચાર,
કરી રમવા માંડ્યું તે ઠાર. ચથાર લાખની પાડી હોડ;
સોળ લાખ ભરી તે ઠાર. સોળ ચારને લાવે સહિ ન
હીતો સોળનિ આશા નહિ; એમ વિચારી પોતાને
મન; રમવાને બેઠા તે દીન. વારાફરતી હાર્યા ચાર;
જીતી ગુણકા નવ લાગી વાર; હાર્યા જુગારી બમણું
રમે. બુદ્ધિ ભટ્ટ થઈ તે સમે. વળી મનમાં કર્યો વિચાર

૨, વિનતા પ્રતે બોલ્યા ચાર; હાથી ઘોડા ધનને માલ
લખી આપ્યું તેને તતકાળ. હારીયે તો સર્વ દીજીયે,
જીતીયે તો તારણી લીજીયે; એમ કહી રમ્યા તે ઠાર;
તે પણ જીતી લીધું નાર. કાંઈ હોડ કાઢો આ ઠાર, નાહો
તો મેહેલથી નિકળો બહાર; સુણિ વચનને લાગ્યું
દુઃખ. બોલ્યા ચાર જણા તે મુખ. ચોથી રમત રમીયે
અમો, કરીએ હોડ તે સુણને તમો; જો હારીએ તો
થઈએ ગુલામ, નહિતો તને વરીએ એ ઠામ. એમ ક
હિતે રમીયા તહિ, વિનતા તે પણ જીતી ગઈ; ઝાંખા
થઈને બેઠા તહિ, પછી વિનતાયે વાણી કહિ.

દોહરો-હાર્યા ચારે ચતુર નર, હાથી ઘોડા ધનને
માલ; ગુલામ ખત લખી આપીયું, પછે કેદ કર્યાં તે ઠામ.
૧ ગઈ વાત તે ગાંદરે, લશ્કર પડ્યું તે ઠાર; હાર્યા ચારે
રાજવી, જીતી ગુણકા નાર. ૨ ગુલામ થઈ તેતો રહ્યા
નવ પોંચી મનની આશ; એકે અર્થ સર્વો નહિ, છેક
થયા નિરાશ. ૬ એવિ વાત સર્વે સુણી, પામ્યા મન
માં દુઃખ, નાહું લશ્કર ત્યાં થકી ઉતર્યાં સર્વનાં મુખ
૪ તાજલમુખ રહ્યા એકલો. બાકીએ તજ્યું ઠામ; દુઃખ
ધરી મનમાં રહ્યા, શું કરવું હવે ઠામ. ૫ નામ બોળ્યું
ચારે બંધવે, લગાડી કુળને લાજ; ગુલબંકાવળી લા
વતાં. કરે ગુલામી કાજ. ૬ પરમેશ્વર પ્રતાપથી, જીતું
ગુણકાની જાત; છોડાવું મુજ બ્રાતને, પછી લખીત પ
હાર્ય વાત. ૭ કરતા હરતા કીરતાર તું, મુજથી કાંઈ
નવ થાય; એમ વિચારી મન વિશે, આવ્યો નગરી
માંય. ૮ શેરી ચાટાને ચવિડી બેયા ચોક બબર; ફર
તો ફરતો આવીયા, એક અમીરને ઠાર. ૯ મોટા મેહે
લ નવ ફકીના, ફારે બેઠા દરવાન; દીઠા તેણે રાજ.

વી, દીધાં ઝાઝાં માન. ૧૦ કોણ દેશથી આવીય, શું
 છે તમારું નામ; ખત્રીસલક્ષણા દીસે તમે, શું ધરોછો
 કામ. ૧૧ ત્યારે રાજકુંવર મુખ ખોલીયો, અમે મુસા
 ફર જાત; આ મેહેલ છે ભાઈ કોણતણા, એટલી પુછું
 છું વાત. ૧૨ ત્યારે દરવાને વાણી વદી, એ અમીરત
 છું છે ધામ; બુદ્ધિ ધણી બહુ ચાતુરી, ઘેર ઘણા છે
 દામ. ૧૩ ત્યારે રાજકુંવર મુખ ખોલીયો, એક કરો મુ
 જ કામ; અમીરને જઈને કહો. એક મુસાફર આવ્યો
 મુકામ; ઊમેદવાર મળવાતણો, ધણી ઈચ્છા મનમાંય
 હુકમ કરો તો આવીએ; એમ કહો જઈને ત્યાંય. ૧૫

ચોપાઈ—એવાં વચન દરવાને સુણી, ગયો ત્યાં
 અમીરના ભણી; સનમુખ કરી રહીને કરી સલામ, પ
 છી અરજ કરી તે ઠામ. મુસાફર એક આવ્યો દાર;
 તેમાં રૂપ છે અપરંપાર; ખત્રીસલક્ષણી છે જાત, તેણે
 એક કહાવી છે વાત. અમીર સાથે મળવું છે સહી,
 એવી તેણે વાણી કહિ; એવાં દરવાનનાં સુણી વચન,
 હરખ્યું તે અમીરનું મન. તેડી લાવો માહારી પાસ,
 મોકલ્યો તેડવા તરત દાસ; આવ્યો સેવક તેની વાર.
 કર બેડીને કર્યો જુહાર. અમીર હમારા તેડે ત્યાંય બે
 ઠા રંગ બેડીને માંહ; માટે ચાલો હમારિ સાથ. એમ
 કહીને બેડયા હાથ, સભા કરી બેઠા છે જ્યાંય; રાજકુ
 વર જઈ પોહોચ્યો ત્યાંય; રાજ રીતથી કર્યો જુહાર.
 અમીર રીઝ્યો અપરંપાર. મુખ શોભે જાણે ઉગ્યો સુ
 ર. એવું રાજકુંવરનું નુર, ઘણી શોભાને રૂપ વિસાળ
 બેઠને ઉપન્યુ વહાલે પાસે બેસાડી દિધું માન, મુકયા
 આગળ ફેફળ પાન; ક્યાંથી આવ્યાને ક્યાં રહો, કા
 મકાજ અમ સરખું કહો. બાળપણમાં બેઠન વેશ,

કેમ રિકળી આળ્યા પરદેશ; રાજકુંવર મુખે બોલ્યો
બોલ, જાણે જાણ્યા અમરતની તોલ પુરવદેશ વસુછું
અમો, પુછોછો તો મુણજે તમો. જાણે ક્ષત્રી કેરા તન
નથી માત પીતાને સજ્જન; ઉચું આલ નીચી ધરતી
સહી, એ વિના બીજુ કોઈ નહિ ઉમેદવાર ચાકરીનો
જાણ, જ્યાં અંજળ ત્યાં રહેશુ નિરવાણ; જે ફરમાવે
તે કરવું કામ, બત્રીશલક્ષણો મારૂં નામ એવાં વચન
અમીરે સુણી, ખુશાલી ખાંધી મનમાં વણી; મુજ પાસે
તમે સુખે રહો, મન ગમે તે મુસારો હયો. ખાવ પી-
ઓનં મોજ કરો, શેહેર બજારમાં સુખે ફરો; એમ
કહીને રાખ્યો પાસ. પોતી મનડા કેરી આશ.

દોહરો—એકાંત જગા આપી સહી, ત્યાં ઉતર્યો રા-
જકુમાર. ભોજન કરે મન ભાવતાં, જઈ બેસે દરબાર.
૧ હાસવિનોદ ને ચાતુરી, કરે રાગને રંગ; ચતુરાઈ
ચલાવે ચોગણી, જઈ અમીરની સંગ. ૨ સેતરંજ
ગંજા સોગટાં રમે અમીરની પાસ; એક ઘડી વિલો
મુકે નહી તેને દાઢે મનડું હુલાશ. ૩ પાછલો દીવસ
ઘડી એક રહે, તે વખત નિસરે બહાર; બજારમાં ફરિ
કરી ઘેર આવે રાજકુંવર. ૪ એમ કરતાં દિન વીત્યા
બહુ, પછી કીધો મન વિચાર, આમ બેસી રહે સિદ્ધિ
નહિ, અમીરના ઘર મોજાર. ૫ એક સમે બોલ્યો સહી
અમીર પ્રતે તે વાત; સોદાગર એક મિત્રથી. પ્રિત ઘણી
મુજ જાત. બળે ઘડી જવાતણી. મારા મનની હામ;
હુકમ હોય જે તમતણો, તો જાઉં તે મુકામ. ૭ અમીર
કહે સુખે પરવરો, એ વાતે મુજ મનઃ ઝાઝી વાર કર
શો નહી, એમ મુખે બોલ્યા વચન. ૮ વાર કહીને
નિસર્યો ફરે. તે નગરમાંય; ચોસર રમે છે ચતુરનર,

જામને તેને ત્યાં ૧૨. ૯ માન દીધું સર્વે મળી; પુછે છે
 સમાચાર; ઘટે તેવો ઉત્તર કહ્યો સહુ હરખ્યા અપરં-
 મપાર. ૧૦ ચાર ઘડી ખેડો સહી. જોયો સઘળો ખ્યાલ
 જુહાર કીધો સર્વને, ઉઠ્યો પોતે તતકાળ. ૧૧ ચતુરનર
 ખોલ્યો સહી, આવજો નીત આ ઠામ; મુકામ છે તમ-
 તણો, એમ કહાને કરી સલામ. ૧૨ પાછો આવ્યો મુ-
 કામ તે, કયાં ભાવતાં ભોજન; પછી અમીરને રીઝવ્યો,
 એટલે આથમ્યો દન. ૧૩ રજની વિતી રંગમાં, ઉદે-
 થયો સવાર; તણ પોહાર કરી ચાકરી, ગયો મિત્રને
 દાર ૧૪ ચોરસની બાજુ રમે, ભલા ખેલાડી સાથ;
 માગ્યા દાવ લાવે સહી, એવા એના હાથ ૧૫

ચોપાઈ-ભક્ષા ભક્ષા નર આવે તહીં કોઈ તેને જી-
 તી જાય નહિ; મુકાવે સહુના અહંકાર, એવા ખેલાડી
 અપરંપાર ઘણા દીવસ રમત રમીયો સહિ, સામેત
 રમત કિધી તહિ; પછી વિચાર્યું મન ભોજન; હવે જા-
 ઊ ગુણકાને દાર તેના ધરની ચર્યા જેઉ મારા મનનો
 સદેહ ખોડિ; કોણ પ્રકારે જીતે નાર તેનો પુછી કાહાડુ
 પાર. ભેદ પ્રપંચ કરશુ આજ, તો તો સરશે માડ કાજ
 નહિ તો કામ થવાનું નથી, હિંમત મુક શું થાય કથી.
 એવું વિચારી મનની માંય, ગુણકાના ઘર આગળ જાય;
 નીકળી ધરમાંથી એક નાર, ઘણી વૃદ્ધ છે અપરંપાર
 જ્ઞેડીકા કરમાં ઝાલી ખરી, મદમાતી ચાલે સુંદરી;
 એક ચતુરનર ઉભો છે બહાર, તેને પુછી જોયું તે વાર.
 આ ઘણી વૃદ્ધ ડોશીની કાય, નથી ચાલતા એના પાય;
 સજન સહોદર છે કે નહિ, એ વૃદ્ધપણે દુખ પામે સ-
 હિ. એવાં કુંવરનાં મુણી વચન હરીને ખોલ્યો તે
 મન; આ લાખી ગુણકાનો ધામ, એના ઘરમાં ઘણાં

છે કામ. તે આં ડોશીને છે હાથ, એમને પુછી કરે છે
 વાત; સહુ મુસાફરને લાવે અહીં, રંડાને દયા ન આવે
 મન માંડી. તેનાં ફળ ભોગવે છે કાય, તમે શું જાણો
 વાર્તા રાય; તમે જાતે મુસાફર સહી, આજ છોને કા-
 લે નહિ. એમ કહીને હસ્યો તે ઠાર, મનમાં હરખ્યો
 રાજકુમાર. સલામ કરી ત્યાંથી પળ્યો. આગળ જઈ
 ડોશીને મળ્યો. જઈને ચરણે નમાવ્યું શીશ, હંડવત
 કર્યા દશ વિશ; પછે તલસવા માંડ્યા પાય, રૂદન કરેછે
 ઘાડે રાય. ડોશી અચરત થઈને રૂહી, મુખથી તેને વા-
 ણી કહી; કોણ છેરે, ભાઈ તું તો જન, શાકારણ તું કરે
 રૂદન. સુરાપાન કર્યું છે કાય, તેથી રૂદન કરંછું માય;
 મહારી ચરણા તલાસે આજ, પુત્ર સમજ તારા કાજ.
 મૂળ જાતિરે શું છે નામ, ક્યાંથી આવ્યા આણે કામ;
 એવી વાત પોતે ચિત્ત ધરી, ડોશી પ્રતે વાતજ કરી.
 ડોશી મુણીને હરખી મન, સાથે લઈને ચાલી તન;
 માથે તેણે ફાંવ્યો હાથ, સુખે રહો તન મારી શાથ
 ખાનપાન કરાવ્યાં સહી, પછી તેને વાણી કહી; અમે
 જાણુ માતાજી આજ, પરાધીન ચાકરીને કાજ. પુત્ર
 જવા થ્યો તયાર, બોલી ડોશી તેણીવાર; પુત્ર વળી
 આવજો કાલ, એમ કહી વળાવ્યા બાળ ત્યાંથી આ-
 લ્યો અમીરને ઘેર, તે વાતની કોઈ નવ જાણે પેર; અ-
 મીરનું કરેછે કામ, મિત્ર સાથે રમે તે કામ. વળી ડોશી
 પાસે બેસે જઈ મધુરી વાણી બોલે સહી; માતાજી ફ-
 રમાવો કામ, હું છું પુત્ર તમારો જાણ. મુજને આશરો
 તમારો સહિ, મારે માથે બીજુ કોઈ નહિ; ઘણા બોલે
 મધુરાં વચન, તેમ તેમ ડોશીનું હરખે મન; એક ઘડી
 જે મોડ જાય, ડોશી અન્ન પાણી નવ ખાય; દેખે ત્યારે

સુખી થાય, એવી વશ કરી તે રાય એક સમે ડોશીની પાસ, આમળ મુકી મહોર પચાસ, મહિના અમીરે આપ્યો તેહ. તમ પાસે લાવ્યો છું એહ. ખરચપાણીને બે ધયે સહિ, તે માટે હું લાવ્યો અહીં. એમ કહીને આપી હાથ ડોશી બોલી કુવરની સાથ. કેટલા કાળ જીવીશું ધમ, મારે દ્રવ્યનું શું છે કામ; મારી પાસ ઘણો છે દામ, જે બેઠયે તે લેજો આ ધમ. કુવર ॥ હે મારે માથે તમો. જે બેઠયે તે લેશું અમો; પુત્ર જે લઈ આવ્યો ધન, માતા સાચવે કરી જતન. પુત્ર કહે માતાજી રાખો તમો, તમારે આશરે જીવું છું અમો, એવીવાણી મધુરી લણી, તેમતેમ ડોશી હરખે ઘણી. જોગીતે વશ માં કેપજ જેમ, રાજાને વશ ડોશી તેમ; જેમ સપને વશ કરે ગારડી, તેમ કુવરે ડોશી વશ કરી. અંધ જેમ પામે લોચન, તેમ પુત્ર જોઈ હરખે ડોશીનું મન; ઘણા દિવસ એમ ગયા વહાં, ત્યારે રાજકુવરે વાણિ કહી. પુરૂષચરિત્ર કર્યું તે વાર, વિસ્તારી કહું આ ઠર; આતા જન સાંભળજો સહી, કવીએ એવી વાણી કહી.

દોહરો—એક સમે ત્યાં બેઠે જણાં, એકલાં વન મોજાર. ત્યાં એક કુપ દીઠા સહી, તેમાં જળતણે નહિ પાર. ૧ આ જળમધ્યે હું પડું, તું જોજો મારી માત; પાછા પગ અહીં નહિ ધરું, તું નીશ્ચે બાણુજે વાત. ૨ ડોશી ઘણું મન કળકળી, ભાઈ અશુ બોલ્યા બોલ; પુત્ર કહે કૌતક કર્યાં, ખરી વાત તું બોલ. ૩ ત્યારે ડોશી મન રીઝી ઘણું, આનંદ કેલ્યો અંગ; કરવા લાગી વારતા, તે ચતુર નરને સંગ. ૪ પુત્ર જે માગે સહી, તે આપું તને દામ; તું પડીશ ત્યારે હું મરીશ, શું સરશે એમાં કામ. ૫ પુત્ર કહે માતાજી સુણો, ત-

મો આપો ધન અપાર; એક વાતનો સંદેહ મુને, તે
 બાણને આ વાર. ૬ તમ વિના ભાંગનાર નહિ, મારા
 મનની બ્રાંત; ત્રીજું માણસ સાથે નથી; બેઠા છીએ
 એકાંત ૭ ડોશા કહે સુણ દીકરા, શું સંદેહ તુજ મન
 તે ભાગુ આણી ઘડી; વળી લો ઝાઝું ધન ૮ એમ ક
 હી વચનજ આપ્યું, સંદેહ ભાગું આ ધમ; રાખી વાત
 કર અમો; તે વાતે શાક્ષી શ્રીરામ, હત્યારે તે નર બો-
 લીયો સાંભળ મારિ વાત; લાખી સર્વેને જીને, ભાગો
 મનની બ્રાંત. ૧૦ ભલા ભલા હારિયા, કોઈએ ન જ
 તી નાર; કોઈ જીતી શકતું નથી, તે સંદેહ મને અ-
 પાર. ૧૧ કરોડપતી કીંકર કર્યા, રાખે ઘણો એ તોર
 કોણ હજની ઉપાસના, કોણ તરણી શીર જોર. ૧૨ ન-
 થી દ્રવ્ય મારી કને, મને નથી રમવાનું મન; સેહેજ
 વાત પુછું અમો, એમ બોલ્યો મુખથી વચન. ૧૩

ચોપાઈ—ત્યારે ડોશી બોલી બોલ, સાંભળ દીકરા
 એનું તોલ; એ વાત વિસ્તાર અમો, કોઈ આગળ નવ
 કહેશે તમો. કદાપી જશે ત્રીજો કાન, તે વાતે ઉતરશે
 માન; કહેશે ઘર માર્યું ઘરની થઈ, એટલી એમ મુજને
 છે સહી. પુત્ર કહે પ્રતિજ્ઞા કરું, બ્રહ્મહત્યાદીક પાપ;
 એવિ પ્રતિજ્ઞા કરી જ્યાં, ત્યારે બોલી ડોશી ત્યાં. લાખી
 પાસે કાંઈ વિદ્યા નથી, નથી ઇશ માથે સર્વથી; પાસા
 છે વિનતાને હાથ, ભરે છે મોટા સાથે બાથ. બીજો એ
 ક કરે છે ઉપાય, તેથી નર સૌ હારી જાય; એક બીલા-
 ડી પાળે છે નાર, તેને કેળવી અપરંપાર. દીપક તેને
 માથે ધરે. પછી રમત તે જારી કરે; નવ હાલે નવ ચાલે
 મંઝાર, કરી ધમ બેસે છે ધર. બીજો ઉંદર પાળે છે
 જાણ, ઘણા કેળવ્યા છે નિર્વાણ; જિલ્લાડી પાસે બેસે

સહી, મુખ આગળ પણ ખાએ નહીં. ઉંદર બિલાડી-
નો ત્યાં મેળ, ગુણકા નરશું માંડે ખેલ; મન ગમતા
હાવ બેઠાએ જેહ, બિલાડી સામું જુવે તેહ. મરદન ફે-
રવે તેની વાર, દીપક ઝાંખો પડે તે ડાર; ઊંદર પાસા
ફેરવે સહી, તે પ્રકારે જીતે તહીં. બીજી વિદ્યા કાંઈ પાસે
નથી, સત્ય કરી માને સર્વથી; રાજકુંવર ત્યારે રીઝયો
મન, માતાજી એ સત્યવચન. સંદેહ મનતણો ભાગ્યો
સહી, ડોશીને પગે લાગ્યો તહીં; ગયાં વેર પોતાને ત-
ત્કાળ, ડોશીને ઘણું ઉપજ્યું વહાલ. આપી જવેર હી-
રાની માળ, ત્યાંનો કુંવર થયો નિહાલ; કરે ચતુરાઈ
તણો વિચાર, લાઘ્યું દ્રવ્યને નિકળ્યા બહાર. ભરી બ-
બરે થઈને જાય, દીઠો વાઘરી ઊભો ત્યાંય; એક નો-
ખીયાનું બચ્ચું સાર વેચવા ઉભો ભર બબર. એથી
જીતવાનો તે નાર, એવો મનમાં કર્યો વિચાર; માટે
લઉં તેને હું અહીં, આપી મુલને લીધો સહી, બાંહ્ય
મધ્યે ઘાલ્યો તેણીવાર, તેને કેળવ્યો અપરંપાર.

દોહરો-સોગડી મારે હાથની, કે ચડપ નિકળે બ-
હાર; મુષક એકને પકડે સહી, જ્ઞાન કરતા વાર. ૧ દે-
ગડી મારે હાથની, ત્યારે જઈ કરે શિકાર; એ રીતે તેને
કેળવ્યો, દીન થયા દશ ખાર. ૨ પછી સલામ જઈને
કરી, અમીરકેરી પાસ; જમવાને મુજ તેડીઓ, માટે
રાબ્બ આપો રબાય. ૩, ખીત્ર અમારો એક છે, તેતણું
છે લગ્ન બીજે સવાલ મુજતણો, તે કહું છું મુખવચન
૪ લગ્ને જાણું છે માહરે, તેની ચિંતા મુજને થાય; કીયા
મુજ ઉપર કરે, નો લગ્ને મુજથી જવાય. ૫ એવાં વ-
ચન અમીરે મુણી, આપ્યાં વસ્ત્ર અપાર; આભુપણ ધ-
ણું શોભતાં, કહેતાં ન આવે પાર. ૬ અમુદ્ય શોરપે-

અ આપીયો, જેને જરીના તાર; સાલજેડો સવાલાખ-
નો, રત્ન જડીત એક હાર. ૭ પગનો તોડ સોનાતણો,
પગનાં મોતીના હાર; કાં સાંકળાં કંઠીઓ, પહેર્યા
એવા શણગાર. ૮ પ્રતિબિંબ બીજું પ્રગટયું, જાણે
જળહળ જોત; જાણે કામદેવ પ્રગટ થયો, અને શોભે
ઉઘાત. ૯ અમીર જોઈને રીઝીયો, આપ્યો એક તો-
ખાર; અશ્વ ખેશીને પરવર્યા, મિત્રતણે દરખાર. ૧૦
વચન અમીરનાં સુણી, કુંવરે કર્યો જુહાર; અશ્વ ખે-
શીને પરવર્યો, તે ગયો ગુણકાને દ્વાર. ૧૧

ચોપાઈ-સમી રાજાએ ઉતર્યો તે ઠાર, ગયો લા-
ખીના મોહાલ મોજાર; જાણે ઉઝ્યો જેવો સુર, એવું
નિરખ્યુ કુંવરનું નુર દરવાન પણ ખોટી નવ શક્યો,
પોતે ચાલ્યો ધરમાં ધસ્યો; જઈ મેડીએ ચડ્યો સહિ
વિનતા બેઠી દિઠી તહી વિનતા ઝાંખી જોતામાં થઈ,
શુદ્ધ પુદ્ગ તેમાં નવ રહી; દીડું કામણગાર મુખ, ગુણ-
કા જોતાં પામી સુખ. જાણે ઈંદ્રિયો અવતાર, ઘણું
રૂપને શોભા સાર; નથી માનવી સાથે કોઈ, કારણ રૂપ
દીસે છે જોઈ આપી આશન ઉભી નાર, હશી ખોલી
વચન તે ઠાર; કોણ દેશતણા છે ભુપ, રાજ તેજ રઢી-
આળુ રૂપ કેમ આવ્યા તમે માહારે ધામ, શું ધાર્યું છે
મનમાં કામ હુકમ તમારો માથે લીજીએ જે કહો તે
હાજર કીજીએ. ત્યારે કુંવર બોલ્યો વાણ, સાંભળ
વિનતા ચતુરસુજણ. અમે મુસાફર આવ્યા આ ગામ
અમીરના ધરમાં કર્યા મુકામ; ખુબી તમારી સુણી અ-
પાર, ઘણીં મુઘડ છે લાખી નાર. રમત રમી જાણે છે
બહુ, જે જાય તે હારે સહુ; સુણી વાત જે હરખ્યું ચી-
ત, રમવાને જાણું ખચીત. પરદેશી મુસાફર આવ્યા

ધેર કરી સજ્જડ રૂડી પેર; એવાં મધુરાં સુણી વચન,
ખાન પાન મુકયાં તે દન ભોજન કરાવ્યુ સાર, પછી
બોલી મુખથી નાર; મેતો નિયમ લીધો એક જાણ,
તે વાતનું કહુ મંડાણ. રમવાનો રાખે અબીલાખ તે
લાવે રૂપીઆ લાખ; પ્રથમ તે નર ઢગલો કરે, પછે તે
મેડી કેપર ચડે હાડ તો દાશી થઈ રહું. જીતુ તો
લાખ રૂપીઆ લેઉ; એવો નિયમ છે માહરો સહી તમે
કહો તો રમીએ અહી વચન માઈ મિથ્યા નહી થાય,
તે વાતે ઘટે મહીમાય, જીત્યાનો વાજે છે દોલ, એવો
વિનતા બોલી બોલ, લાખ રૂપીઆ આગળ ધરે તે
નર રમત જરી કરે.

દોહરો—એવાં વચન વિનતાનાં સુણી, બોલ્યો રા-
જકુમાર, અહંકાર રાખે અતિ ઘણો, તને કોણ વરસે
આ કાર. ઘણા સાથે જીતી સહી તોય ન સર્વુ કાજ,
પરમેશ્વરના પ્રતાપથી. જીતું તુજને આજ, ઘણા નર
જીતીયા, કંઠણ છે આજનું કામ; ચતુરાઈ કરજે ચો-
ગણી, જેમ પોચે મન હામ મુકિા આપી કરતણી
સવાલાખનું મહી નંગ, વિનતાનિ આગળ ધરી, આ
ણુંદ આણી અંગ. ૪ જોઈ વોટી અમુક્તની, હરખી
મનમાં તે કાર, માંડી બાજ તેણે સમે, રાજકુંવરને નાર.
૫ બિલાડી માથે દીપક ધર્યો. ત્યારે ચમક્યો પોતે મન,
નિશાની સાચી મળી. દોશાનાં સત વચન. મુખ કને
દીઠા સહિ, થયો તદા અજાણ; રમત તે જરી કરી લી-
ધા પાસા પાણ, જાણી જોઈને હારીયો, દેછે અબજા
ધીર; હઠ કરી રહી પોતાતણી, જીતી ત્યાં ગુણકાજ. ૮
પોખારમાં આવી રહી, બાજ ત્યાં તેણી વાર; આવે
પોખાર વિનતાતણા; હારે રાજકુમાર. ૯ એવું મન

વિચાર્યું; બિલાડી સામુ તે ઠામ; ત્યારે મુસ્તક તેણે
ફેરવ્યું; વિનતાની પોંચી હામ. ૧૦ દીપક બેતામાં
ઝાંખો થયો, નાંખ્યા પાસા તે નાર; ઉંદરે પાસા ફેરવ્યા
પોખાર કર્યા તે વાર. ૧૧ જીયાનો જશ વાધીઓ,
હાર્યા તમે ચતુરસુબાણ; ચતુરાઈ ચોમણી દાખવી,
એમ બોલી વિનતા વાણ.

ચોપાઈ-એવાં વિનતાનાં સુણી વચન, બીજી રમત
માંડી રાજન; હારજીતમાં મુકયો હાર રમવા લાગ્યા
નરને નાર. નર વીર બેઠો તે ઠામ નાંખે પાસા મુખ
લેઈ નામ: બત્રીસલક્ષણ જે નર કહેવાય, કોઈનો ગાં-
જ્યો તે નવ જાય બલા નર મુકે માન કોણ માત્ર એ
વિનતા નામ; એક હાથ ખાલી નવ જાય, જેવા માગે
તેવા પડે દાય. ઘણી ચતુરાઈ વિનતા કરે પણ એક
વાતે અરથ ન સરે; વિનતા પામવા લાગી હાર દીપક
સામુ બેયુ તે ઠાર કુંવરે પાસા નાંખ્યા જેટલે, મંબરી
એ શાર ફેરવ્યું તેટલે; ચડપ ઊંદર નિસર્યો સહી, પા-
સો અવળો કાધો લઈ કુંવરે સોગટી મારી તેણીવાર
તરત નિકળ્યો નોળીયો બહાર; ઉંદરતણી પકડી કોટ
તાડી બિલાડી મેહેલી દોટ સાતમે ઘેર જઈને કરી, રમત
ભંગ તે વેળા કરી રાજકુંવરને ચડી છેરીસ કોથ કરી
બોલ્યો તે દીસ તારી અક્ષત્રમાં ઉઠી વાટ, કંચનતણા
તેં મુયા પાટ નારી બુદ્ધિ પગની પાનીએ વશી રાંડ
જાતને અકલ કરી. ઘરમાં દીવી સરખો નથી; બિલા-
ડી શીર દીપક સર્વથી; મુકો ઝવેર હીરા કે લાલ. થાય
અજવાણુ ઝાક ઝમાળ. નીકર આવો મારી પાસ. આજ
કરવાના તુજને દાસ; જાણી બેઠને હાર્યો તુજ સાથ;
હવે, તે ઘમવા પડશે હાથ એમ કહી કહાડી એક મણી

જાણે શોભા પ્રતિર્જીવ તણી; ભાગ્યુ વિનતા કેરું જોર
 પડી ખસીઆણી તેને ઠોર. હેડે દુખને મોહોડે હસી હ-
 સી, એ વાતમાં ચિંતા કરી; હવડાં હોડ હારીને જ-
 શો, જશે માલને દુખીયા થશે; આગળ કંઈક હારી
 ગયા, તે નરતો દેકાણે ન થયા; એવી ગતી તમારી
 સહી શો ઉઘમ હવે કરવો અહીં; મેં ભલા ભલા દીકા
 રાજન, તે સહુ હારી ગયા મહાજન કોઈની ગાંજ હું
 નવ ગઈ. અથાગ નર આવ્યાતા અહીં; તમે ભાગ્યો
 મારો અહંકાર, સીતેર લાખ જીત્યા આઠાર. માટે આજ
 રમવાને કોડ, પાડવી આજ તમશું હોડ; સીતેર લાખ
 જીતુ તો લઉં, હારી તો ઇહકામત દઉં. એમ કહીને બાજી
 ધરી, રમત હતી તે જારી કરી; ઘણી ચતુરાઈ કરે તે
 નાર, જીત્યા બાજી રાજકુમાર. ઉતરી ગયું વિનતાનું
 મુખ. ગણું તે મનમાં પામી દુઃખ ચંદ્ર આભમાં પેસે
 જેમ, વિનતાનું વદન થયું છે તેમ. નીચુ જોઈને વિનતા
 રહી, ત્યારે કુંવરે વાણી કહી; વળી કાંઈ હોય મનમાં
 કોડ તો તો પાડો બીજી હોડ હાર્યો જુગારી બમણુ રમે
 લાખી મુખ બોલી તે સમે. ધન માલ મુજ પાસ નથી;
 એક વાતે રમુ સર્વથી; અમીર ઉમરાવ રાજ તન,
 ગુલામ કરી રાખ્યા ભોવન તેની હોડ માફ અમે, જી-
 તો તો લેઈ જાવ તમે, રાજકુંવર હરખ્યા તે ઠાર; માં
 ડી બાજી નવ લાગી વાર. પરમારથનું કરવું પુન્ય
 છોડાવું રાજકુંવરના તન, પ્રભુ લાજ રાખજો મહારી
 એમ કહીને રમત જારી કરી. તે બાજી જીત્યા રાજન
 વળી તે બોલ્યો મુખથી વચન, બીજી હોય તો ઘરમાં
 કાજ, લેશ માત્ર ન રાખશો લાજ નીચુ જોઈ વિનતા
 રહી ગદગદ કંઠે વાણી કહી, સવે વસ્તુ હારી આ ધમ

નથી કોઈ મીઠકતનું નામ નસીએ મુજ આગળ કરે,
 મહારી કાચો હું હોડમાં ધરૂં જે હતું તો સર્વે લઉં,
 હરૂં તો દાસી થઈ રહું. તે પણ ક્યુત્ત કર્યું સાર, પાં-
 ડી બાજી નવ લાગી વાર; રાજકુંવર ભાગ્યશાળી સ-
 હી, તે પણ બાજી હત્યો તહીં.

દોહરો-વાળું વજ્રડાળ્યાં જીતનાં, હારી ગુણકા ના
 ર; વાત ચાલી તે પુર વિષે, ગલીકુંચીને બજાર. ૧ વી
 નતા કરનેડી રહી, બોલી મુખથી વાણ; હુંતો દાસી
 તમતણી, જે કહો તે કરૂં પ્રમાણ. ૨ હું હારી હત્યા
 તમે આ લ્યોની ગ્રંથ ભંડાર; સૌ આગળ ધરી, તેવેળા
 તે ધર. ૩ કોણ નગર છે તમતણું, કોણ તમારો તાત;
 રૂપે રવિ સરીખડા, વળી કોણ તમારી માત. ૪ બ્રહ્મા
 વિણુ રૂપ તમે ધર્યું માનવ રૂપ; અહંકાર ભાગવા મા-
 હરો, પધાર્યા દેવ ત્રરૂપ. ૫ પણ સંદેહ ભાગો મનતણો
 કરો તમારી દાસ; પ્રતિવ્રતા હું પદમણી, શેવા કરૂં
 રહી પાસ. ૬ કોઈ નરનો કર અટક્યો નથી, એ વાને
 સુરજ સાગ્ય; કહો તો આડું પારખું, એમ બોલી
 વિનતા લાખ. ૭ મેં ધાર્યુંતું મન વિશે, મને જીતે તે
 ભરથાર; તે ઇચ્છા મહારી પુરણ થઈ, મુજ ભાગ્ય ત.
 ણો નહોં પાર. ૮ ઇશ્વર આણ આ વાતમાં, જુદું બો
 લું આ દીશ; કોટી બ્રહ્મહત્યા મુજને, પૃથ્વી પાપ શી-
 શ. ૯ સાચી વાત તમે કહો, પુરો મનના કોડ; લ્હાવો
 ભાખેણો લીજીએ, આપણુ જુગને જોડ. ૧૦ રાખી વાત
 જે તમે કરો, મુજ હત્યા તમ શીશ; આશા ભંગ મ-
 હારી થશે, દુભાશે જગદીશ. ૧૧

ચોપાઈ-એવાં વચન વિનતાનાં સુણી, રાજકુંવરે
 વાણી ભણી; મારી વીતકની કહુ હું વાત, સાંભળજે

તું ચિત્ત સંધાત. જે પોતાને પડીયું દુઃખ, તે સર્વે માં
 ડી કહ્યું દુઃખ; ત્યારે વિનતા વિદ્યાસે મન, પ્રભુ' દુઃખ
 ભરી તે બદન ત્યારે રાજકુંવરે કહ્યું નાર, મારાં મનના
 કહ્યું વિચાર; એક મોટી મનમાં આશ, જ્યુ' બંકાવ-
 ળાની પાસ. ત્યારે ગુણકા બોલી વાણ, સાંભળ રાજ
 ચતુરસુબાણ; બંકાવળી નામે પરી છે સાર, તેની શો
 ભાનો નહિ પાર. તેની વાડીમાં પુલ છે સહિ, તેની
 શોભાનો પારજ નહિ; પૃથ્વિમાં તે પુલ છે એક, ઘણી
 શોભા તેની છેક. સહસ્ર પરી તેનો રક્ષા કરે, રાત દી-
 વસ તેની પાછળ ફરે; લક્ષ રાક્ષસ વળી છે રખવાળ,
 જે વિકાળ સરખા લાલ, ફરતો કોટ છે તેને સહી તે
 મધ્યે વાડી છે મહિ; એક ઝાડને એકજ પુલ, શોભા
 તેની દીપક અતુલ. પૃથ્વિમાં ચોકી નામ પ્રધાણ. ઉપર
 જક્ષણી શીર બાણ; ગગને ચોકી પરતણી, તેની શોભા
 શી કહ્યું ઘણી. ચંદ્ર સુરજ નવ દેખે સુખ, ગુલબંકા-
 વળી પામેછે સુખ; વિકટ વાટ તેને સર્વથો, કોઈથી ત્યાં
 જવાતું નથી. ઘણા વિવ્રન રસ્તામાં થાય, કેઈપેરે ત્યાં
 જશો રાય; કોણુ માત્ર માનવીની કાય, દેવ દાનવથી
 નવ જવાય. માટે તમે જવાનું નામ, મહારા મનની
 પુરો હામ; એવાં વચન વિનતાનાં સુણી. રાજકુંવરે
 વાણી ભણી. જીવ ગએ ન સુકુ હામ, સુખથકી તે નવ
 બોલ્યો એણે હામ; કાળા માથાનો માનવી સહી, તેને
 કોઈ જીતી જાય નહિ. સુઠી જેટલાં તેનાં હાડ, ઢોળી
 પાડે મોટા પહાડ; મુદ્ધિ દીસે એ માણસ જેવી બીજ-
 માં નથી, નિશ્ચે માનજે સર્વથી. માટે ત્યાં જવાનો નાર,
 નવ જવાય તો ધિક અવતાર; તમે નામ હામ બતાવો
 બાળ, તો લેકને આણું તત્કાળ; કેદી લોક હતા

જેટલા, મુઠી મેં દીધા તેટલા. અમીર ઉમરાવના જે
કુમાર. તે સર્વેને કહાડ્યા બહાર; વસ આલુપણ આ-
પી સાર, વિદાય કર્યાં તેને તેવાર; હસતાં કર્યાં સર્વનાં
મુખ, બણાં દોહલાં ટાળ્યાં દુઃખ; બણી આશીશ દીધી
છે સદ્ગત, તે ઉપર કહ્યું છું દ્રષ્ટાંત.

દોહરો—આઘાણ એક જાતે સહી, તેને પીડાં અપ-
રંખાર; અમ્મ ન મળે પુર પેટને, પુત્ર પુત્રી પરીવાર. ૧
ઉપવીત દેવું પુત્રને, વળી દેવું કન્યાદાન; જુરે ખેશી
મન વિશે, કેમ થાશે ભગવાન. ૨ દ્રવ્ય મારી પાશે
નહી. કેમ રહેશે મુજ લાજ; પરદેશમાં જાવું સહી.
જાવું જઈને રાજ. ૩ ખેસી રહે સિદ્ધિ નથી, નિશ્ચે
કર્યું મન માંય; વિનતા પ્રતે વાણી કહી અમો જાણું
પરદેશ માંય. ૪ દ્રવ્ય લઈને આવણું, વિનતા આણે
જામ; કન્યાકાળ જાણે કુંવરી તણો, વળી કેમ થાયે આ-
પણું કામ. ૫ શાસ્ત્ર વચન કેમ લોપીએ, ખેસે મુજશી-
ર ગાળ; હું જાણું કોઈ રાયને, લાવું અતિશે માલ.
૬ એવાં વચન વિપ્રનાં સુણી, નારીએ આજ્ઞા દિધ; શુભ
મહુરત જોઈ નિસર્યા, કામ કરવાને સિદ્ધ. ૭ દે-
શ તજીને નિસર્યા, હું જાઉં ગ્રહસ્થની પાસ; આશી-
ર્વાદ જઈને કેરું, પુરે મનની આશ. ૮

ચોપાઈ—એમ વિચારી ચાલ્યા સહી, પ્રભુ આશા
મારી પુરે સહી; દિવસે ચાલે રાતે મુકામજ થાય, એમ
કરતો કરતો ચાલ્યો જાય. ચાલીસ જોજન ગયા રૂશી
જન, ત્યાં એક દીઠું મોટું વન; વનસ્પતી ત્યાં ભાર
અહાર, નમી રહી તેની ભારે ડાર. એક માર્ગ બીજી
નહી, વાટ, બણો મનમાં થાય ઉચાટ; શોર થાય વરૂ
ને વાઘ, બણો સાદ કરે તે નામ. નવ રહી આઘાણ કેરી

ધીર, હિમત રાખી આલ્યો વીર; અડધે જંગલ મથો.
 જેટલે, કોતક દીકું તેટલે. વજર પાંજર લોહાનું દાર,
 તે મધે વાધ દીઠો સાર; આર હાથ દીસે વિકાળ, તે
 દીઠો જાણે ખારો તત્કાળ. પુછ પછાડે તેમાં રહી આ-
 હાણુ આવી પહોંચ્યો તહીં; મડગડીને ઉભો થાય, આ-
 ગળ નવ ચાલે તેના પાય. પાછું ડગલું ભરાતું નથી.
 મન વિચાર કરે છે કથી; નિશ્ચયે વાધ ખાવાનો મુજ-
 કાય, મનના મનોરથ રહ્યા મન માંય. હમણાં નિકળી
 મુકે દોટ, ઝડપ ઝાલશે મારી કોટ; નવ ચાલે નવ હાલે
 પાય, આકુલ વ્યાકુળ મનમાં થાય. તે સાદુંલ વાચા
 થઈ, મુખ થકી તેણે વાણી કહી; અરે ભાઈ તું પંથી
 જન, આવ્યા તેને ન કઈ વીધન. એ વાતે શાક્ષી શ્રી
 રામ, સત કરી માનો આ ઠામ; જીવતદાન આપો મુ-
 જને આજ, હું તો સારીશ તારા કાજ. બ્રાહ્મણને આ-
 વ્યો વિશ્વાસ, ગયો તે પીંજરની પાસ; કરજેડીને ઉ-
 ભો રહ્યો, ત્યારે સાદુંલે બોલજ કહ્યો. ઉઘાડ દાર હું
 નિસરૂ બહાર, કરીશ તુજને ઘણો ઉપકાર. વિપ્ર કહે
 એ અચરત વાત, કોણે પીંજરામાં બાલ્યો જાત; વિ-
 સ્તારીને કહોજી તમો, ત્યારે ઉઘાડું અમો.

દોહરો—તે વારે સાદુંલ બોલીઓ સાંભળ પંથીજ-
 ન મેં તો માર્ગ પાડીઓ, સંતોકયું મુજ મન. ૧ પશુ
 પંખી કે માનવી, સહુનો કરતો અહાર; કોઈ માનવી
 માથાનો મળ્યો, પડ્યો પીંજર આ ઠાર. ૨ ભક્ષ બોજન
 એમાં ભરી, હું કરવા બેઠો અહાર; દાર બંધ તેણે
 કર્યું, કેહ કર્યો આ ઠાર- ૩ સાન કરી તેણે મુને, તે થયો
 સવાયો શેર; વજર પીંજર માં હું પડ્યો; થીક નવ મુ-
 ઝે પેર. ૪ ક્ષુધા તરશ પીડે ઘણી, મુર બેઠો આ ઠમ

માટે જાઈ-કહાડો મુજને, હું છું તમારે નામ. ૫
 આંખે આંસુ પડે, એમ કહીને કરે રૂદન, વિપ્રને દયા
 આવી વણી, પછી બોલ્યો મુખ વચન. ૬ હુતો કહા-
 હું છું તુજને, પરમારથ પ્રણામ; કદાપી ખાય તું મુ-
 જને, તેં વાત શાક્ષી આણુ. ૭ સુરજ ચંદ્ર બે સાખી-
 યા, શ્રી રામચંદ્રની સાખ; બીજી પ્રતીજ્ઞા કીધી, સતે
 શહસ્ર ને લાખ. ૮ તેવારે બ્રાહ્મણ રિઝીઓ; માન્યું પો
 તાનું મન; દાર બંને ઉઘાડીયા, તે વેળા તે દન. ૯
 નિકળ્યો વાવ તેમાંથીકી, બોલ્યો મુખ વચન; ક્રુધા પી
 ડે છે મુજને, હું ખાઈશ તારું તન. ૧૦ ત્યારે બ્રાહ્મણ
 બોલ્યો, એ શી બોલ્યા વાણુ; પરમેશ્વર વચનમાં
 ધર્યાં, તે સમ ખાવા છે જાણુ. ૧૧ વચન તારૂં મિથ્યા
 કરે, ધિક ધિક તુજ અવતાર; બ્રાહ્મણહત્યા કર્યા છુટ-
 શો, સમજે મનમાં સાર. ૧૨

ચોપાઈ-સાર્દુલ ત્યારે બોલ્યો મુખ, શાને પીડા ધરે
 છે દુઃખ; ગુણ પછવાડે અવગુણ સહી, એ વાતમાં સં-
 દેહ નહીં. માટે તુજને ખાત્રનો બ્રાત, નિશ્ચે માનજે
 સાચી વાત; બ્રાહ્મણ કહે મિથ્યા થાય, મહા પાપી તું
 કહેવાય. સત પ્રમાણે કહું છું હું, ચિત્ત ધરી સાંભળ
 તું; વિશ્વાસઘાતનું મોટું પાપ, નિશ્ચે માનજે આપ.
 ગુણ પછવાડે અવગુણ કરે, તે નર તો નકે પડે; સાર્દુલ
 કહે હું માનું નહિ; કાંઈ સાખ પુરાવો અહીં. ભટજી
 કહે સાખ પુરાવું હું, મારી સાથ આવને તું; જુઠો પડુ
 તો કાયા મુજ દઉં, સાચો થઉં તો માર્ગ લઉં. વણુ
 પુછે બે ખાશો મુને તો, તો ગૌહત્યા છે તુને; સાર્દુલ
 કહે સાચો થડે, તો તુજને જવા ન દઉં. એમ કહિ બે
 બોલ્યા જાય, આવ્યો વડ એક માર્ગમાંય; ઘેર ગંભીર

છે શિતળ છાંય, શીત પવન આવે છે ત્યાંય. ત્યાં બે જણુ ઉભા જઈ, તેવારે વિષે મુખથી વાણી કહી; તારી છાયા છે અપરંપાર, મારે એક પુછવો વિચાર. ત્યારે વડને વાચા થઈ, મુખથી તેણે વાણી કહી, શો કજ-ઓ છે તમારે જણુ, વિસ્તારીને કહો નિર્વાણુ. ત્યારે બ્રાહ્મણ બોલ્યો વાત, કરગરવા લાગ્યો વડની સાથ; પોતાની સર્વે વાતજ કહી, તે સઘળી વાણી વડે લહી. મારો વાંક હોયતો મુજને કહો, નહીંતો મુજને જાણો.

દોહરા—ત્યારે તે વડ બોલ્યો, મુજ વીતકની વાત; તે સાંભળતા ભાંગશે, બેડિના મનની ભાંત. ૧ ગંભીર છાયા માહરી, શિતળ વાયુ વાય; પશુ પંખીને માન-વી, બેસીને મુખી થાય. ૨ રૂપી આશ્રમ કરે મારા થડે સમાધું તેનો તાપ; ઉપકાર મારો અતિ ઘણો, તું શાંભળ બ્રાહ્મણ વાત. ૩ કોઈ ચુંટે કાયા માહરી, કોઈ ચુંટે મારા પાન; કોઈ ડાળી છેદન કરે. તું સાચે સાચી માન. ૪ ગુણ પછવાડે અવગુણ સહિ, એમાં શો સદેહ લખ્યા લેખ મીટે નહીં, તે ભોગવે તારી દેહ. ૫ એવાં વચન વડના સુણી, બ્રાહ્મણ થયો મન ભંગ; સાર્દુલ હતો તે સજ થયો, આનંદ પામ્યો અંગ. ૬ સાચીવાત મારી મળી, તું જુહો પડ્યો આ ડાર; હવે તો ખાઉં તુંજને, નવ લગાડું વાર. ૭ ત્યારે બ્રાહ્મણ બોલીયો, નહીં માનું એ વાત; બીજને પુછે જઈ, પછી કરજે મારી વાત. ૮ વણુ ઇન્સાફ મારે મુને, તે હત્યા બેસે તુંજને; સાર્દુલ કહે વળી વેશ્યું, દુઃખે લુંડી લુખ. ૯

ચોપાઈ—પુછો કોઈ બીજને જઈ, એમ કહીને ચાલ્યા તહીં; સરોવર સુંદર દીકું જ્યાં, પેલા જઈને ઉભા ત્યાં; મનના મનોરથ મનમાં રહ્યા, હૈવને ન આવી હ-

યા. જળવીંદ માતા છે તમે, બેદ ભાગો દુઃખીયા
 છેયે અંમે; ત્યારે સરોવરને વાચા થઈ, મુખથી તેણે
 વાણી કહી. શું દુઃખ છે ને શું છે કામ, આવ્યા છો
 કેમ આણે ઠાણ; ત્યારે પ્રાહ્ણણ હરખીયો મન, સંક્ષેપે
 કહ્યું તે દન. મારે ન્યાય ચુકાવો જાણ, જેમ ખચે
 પ્રાહ્ણણના પ્રાણ; એનો વાંક હોય તો શિક્ષા દો, મુજ-
 ને પાંધરો જવા દો; વાત કરી બે ઉભા તહી, પછી સ-
 રોવરે વાણી કહી.

દોહરા—સરોવર કહે વિપ્રને સાંભળ મારી વાણ;
 ભવિષ્ય તે મીટે તહીં, જે કર્મે લખ્યું પ્રમાણ. ૧ પ્ર-
 થમ વાત મારી સુણો, વીતે છે મારી કાય, તેવી વાતો
 મુણ્યાથકી, સંદેહ મનનો જાય. ૨ સરોવર સુંદર હું
 સહી, અમૃત સરખું નિર; પીએ જળ આવી કરિ, શિ-
 તળ થાય શરીર. ૩ અન્ન વિના જાય અથ વ્રહી, જળ
 વિના ન જાય પળ એક; એવા ગુણ છે માહરા, તમે
 સાંભળજે વિવેક. ૪ પશુ પંખી ને માનવી, સર્વે તર-
 પત થાય; તે અવગુણ મુજને કરે, તે સાંખી રહું છું
 આપ. ૫ કોઈ હંતવાવન કરે, કોઈ આવીને નાહ; કોઈ
 મળમુત્ર ધ્રુવે, તે ખમું છું મારી કાય. ૬ ગુણ પછક્ષે
 અથગુણ સહી, નિષ્ચે આપે આંક; સુખ દુઃખ કાયા
 ભોગવે, તેમાં સાર્દુલનો શો વાંક. ૭ એવાં વચન તેનાં
 સુણી, પ્રાહ્ણણ પામ્યો દુઃખ; સાર્દુલ રીજ્યો અતિ વ-
 ણો બોલ્યો પછે મુખ. ૮ હવે તો ખાઉં તુજને, જુઠો
 પડ્યો બીજવાર; સાચી વાત મારી મળી, ભક્ષ કરું
 આ વાર. ૯ ત્યારે લાચાર થઈ પ્રાહ્ણણ કહે, હું દઉં
 દ્રષ્ટાંત; હું હાર્યો છત્યા તમે, તે ભાગી મનની પ્રાંત.
 ૧૧ હવે ફરી વચન બોલું નહીં, તું કહે તે ખરું પ્રમા-

ણ; હવે ત્રીજું વચન મિથ્યા કરું, તો ઇશ્વરની મુજ આણ, ૧૧ તેવારે સાદુલ બોલીયો, વળી જુઠો પડીશ આંચ; ત્રીજીવાર હું ચુકવાનો નહીં, એમ સાદુલે વાણી કહી. ૧૨ વળી આગળ ચાલ્યા સહી, એક દિઠ શિયાળ; બ્રાહ્મણ વાઘ ઉભા રહ્યા, બોલ્યા મુખ ત-તકાળ. ૧૩.

ચોપાદ-તેવારે વાચા શિયાળને થઇ, મુખથકી તેણે વાણી કહી; ગુણ અવગુણ તણી છે વાત, પછી ભાગો મનની જાંત. ત્યારે બ્રાહ્મણ વાણી કહી, વીતક વાત તે સર્વે સહી; તમે કહો તે કરશું અહીં, બેઉજણ ઉભા છે સહી. શિયાળ બોલ્યો મુખથકી, પછી ન્યાય કરું મુજ જાત; જુઠો સાચો કોણ હશે, આ ન્યાય મુજથી કેમ થશે. કએ ઠામ એ પીંજર સહી, કેમ એ કબજ પડ્યો તો તહી; કઇ રીતે ઉઘાડ્યું બાર, મુજને દેખાડો તે ઠાર. ત્યાર પછી ચુકાવું ન્યાય, મુખથી વાત તે કેમ મનાય; એવાં વચન શિયાળનાં સુણી વાઘને રીસ ચડી છે ઘણી, વડને જળ કરતાં ઢાલો તું, આવ્ય ઠેકાણું દેખાડું હું; જોયા પછી ચુકાવો ન્યાય, એમ કહી ગયા ત્યાંચ; એ પેલું મારું રહેઠાણ, આ પીંજરમાં બેઠો જાણ. એ પંથીએ ઉઘાડ્યું સહા, ગુણ પાછળ અવગુણ અહીં, બોલ વહેલો થા કહુ છું તુને, ભુખ ઘણી લાગી છે મુને. મુખ જુબાની કહો છો તમે, ન્યાય અન્યાય કેમ ચુકવું અમે; નજર જેડે તો ચુકાવું અહીં, નહિતર માર્ગ જાવું વહિ. તમે પેસો પીંજર મોજર, બ્રાહ્મણ વળતી ઉઘાડે દ્વાર; તો તો નજરે જેવું અહીં, પછી ન્યાય ચુકાવું સહી. એવાં વચન શિયાળનાં સુણી, પેઠો પીંજરમાં તેણી ચડી; વિપ્રને

કહે તમે દોનો બંધ કરો બાર, એ કહે ત્યારે ઉઘાડને
 દાર. દીધાં બારણાં સાંકળ સાથ, શિયાળ મુખથી બો-
 લ્યા વાણ; જે રીતે તમે કહ્યું તું સહી, તે રીતે તમે
 બોલો અહીં. ઉઘાડ ભાઈ તું આણે દાર, કહાડ બ-
 હાર હું તુજને કરીશ ઉપકાર; ગુણ પછવાડે અવગુણ
 સહી, ત્યારે હું ઉઘાડું નહીં.

દોહરો- વચન સુણી શિયાળનાં, વાઘને પેઠી મન
 કાળ; દગો કરીને ધાલીયો, હું આણીશ તારો કાળ. ૧
 તું શું ખાતો તો મુજને, બળ હોય તો નીકળ બહાર;
 રનેહ કરી તને કહાડ્યો, ધીક ધીક તુજ અવતાર.
 ૨ બ્રાહ્મણનો જીવ બચાવીયો, વળી અહલ ચુકાવ્યો
 ન્યાય; જે કરે તે ભોગવે, મુજ શીર દોષ નહી કહેવાય
 ૩ હુશીયાર તું સાર્દુલ થયો. જે અહલ ચુકાવ્યો ન્યા-
 ય; ગુણ પછવાડે અવગુણ સહી, તું ભોગવ તારી કાય.
 ૪ એમ કહી ત્યાંથી ચાલીયો, શિયાળ ત્યાંથી જાય;
 બ્રાહ્મણ પાછો પરવચો, કેવો ચુકાવ્યો ન્યાય. ૫ જગત
 જોગ કોડ કરો જાણે તમારે ગામ; વગર વિચાર્યું કર-
 તા રખે, આજ પછી તમે કામ. ૬ આશીશ દિધી
 શિયાળને, બ્રાહ્મણ પંથ પળાય; ઉપવિત દીધું પુત્રને,
 વળી પરણાવી કન્યાય. ૭ નીહાના ઉપર નવ ભુલણું,
 નીહાનો શિયાળનો એહ; બુદ્ધિએ જીતીયો વાઘને,
 કળી ન શકે તેહ. ૮ તમે જીતસો સર્વને, કોણ માત્ર
 પરિ જાત; પરમેશ્વર પ્રતાપથી, લાવો ફરી વિખ્યાત. ૯

ચોપાઈ-એવાં વચન વિનતાનાં સુણી, લાચાર
 થઈને વાણી ભણી; જાણે કહેતાં જલ કપાય, માટે
 સિદ્ધ કરી આવો રાય. આવશે ત્યારે સુખ સહેલ, ત-

મો આવશો ત્યાં રંગની રેલઃ આવસો ત્યારે નિકળી-
 શું બાહાર, તે બાણને તમે નિરધાર. જપ માળાં મેં
 કરમાં ધરી, સર્વે સુખ તજ્યું સુંદરી; પરપુરૂષ ભાઈ-
 ને આપ. નિશ્ચે માનજે આપો આપ તમ કારણ લઈ
 બેઠી બેગ. મુકયા ભાવતા સઘળા ભોગ; મરવા ઉપર
 રીજ્યાં અમો, ઉતાવળ કરોની તમો. બાર વરસ જો-
 શું વાટ, પછી કરીશું દેહની ઘાત; અવર પુરૂષ કર-
 વાની નથી, સત કરી માનજો સર્વથી. એમ કહીને
 નામીયુ શીશ, રાજકુંવર ઉઠ્યો તે દીસ; જોઈ શુકન
 ને પંથે જાય, નગરથકી નિસર્યા બાહાર. લીધું પછી
 જોગીનું રૂપ, પ્રતિબીજનું પ્રગટ્યું નુર; ભસ્મ લેપન
 કર્યું છે કાય, વજર કછોટો વાળ્યોરાય શેલા શીંગી
 ગળામાં સહી, જોસ્ટીકા તુંબડી કરમાં ગ્રહી મનમાં
 બીતો નથી લગાર, જંગલમાં ચાલ્યો રાજકુંમાર; મ-
 હા અરણ્યમાં તે ચાલ્યો જાય, રાત પડે ત્યાં મુકામજ
 થાય. માણસ નામે જંગલમાં નહિ, ઝાડને આશરેબેસે
 જઈ, દુખે સુખે વિતે છે રાત, વળી પંથ ચાલે પ્રભાત
 સાત માસ ગયા એમ જાણ, જંગલ આવ્યું એક ની-
 વાણ; ઘણો ભેટે અનેક જાત, ત્યાં મુકી નવ શકે કોઈ
 પાય. કંથેર કાંશકીને ગોખરૂં સહી, તે ઉપરથી ચાલે
 વું તહી; બીજી વનસ્પતી ભાર અઢાર, ઘટા ધુમ થઈ
 ત્યાં સાર. ક્યાં ઉઝ્યો ક્યાં આથમ્યો સહી, એવું વન
 ભયાનક તહી; અધકાર નવ મુજો ભાણ, પશુ પંખી
 બહુ મળીયા જાણ. શબ્દ સાર્દુલ શિયાળના થાય, તે
 દેખતામાં કંપે રાય, ઘણાં શબ્દ વિજ્ઞાન, નાગના શ-
 બ્દ નિસરે બહાર; રૂળ જળતણું નહી નામ, કંઠે
 શોશ પડ્યો તે ધમ. ઘણી છે ક્રમણ તેની કાય, ગો-

ખરૂં કાંટા પેસે પાય, મૃત્યુકાળ જંગલનું નામ કોઈ
 ધાલી શકે નહિ હામ; દેવ દાનવથી નવ જવાય, કોણ
 માનવી કાય. દશ જોજનનું જંગલ જાણુ, જે જાય તે
 છોડે પ્રાણુ, તે મધે ચાલ્યો છે વીર, ઘણું દુઃખ પામ્યો
 તે શરીર. હીમત પોતે મુક્યો નથી. માહા દુઃખે ચા-
 લ્યો સર્વથી વળી તે મનમાં કરે વિચાર, ચતુરાઈ
 કરી મેં જીતી નારી; એતો પરમેશ્વરનો ખ્યાલ, પડે
 પાર કે આંણે કાળ લખીત વાત થાશે તેહ, એમ કહિ
 ચાલે છે એહ.

દોહરો—શરીર સઘળું જડાઈ ગયું, નિકળે રૂધિર
 નિરધાર; લાખ વીંછુંની વેદના ભોગવે છે તેને ઠાર. ૧
 પગતળીયાં તરવઈ ગયાં. છેદ પડ્યા આ ઠાર; પગ
 ધરતીપર નવ ધરે, દુઃખ તણો નહીં પાર, ૨ ભુખ તર-
 સ પડે ઘણી, વળી કાંટા ભાગે પાય; હીમત મન નથી
 મુકતો, ચાલ્યા જંગલમાં જાય. ૩ વાઘ વરૂં ગાજે વ-
 ણા, ડરતો નથી કાય, લખ્યું હશે મારો કર્મમાં જે
 થવાનું હશે તે થાય, ૪ એ ભેથી ડરવું કશું વિચાર્યું
 પોતે મન; દુઃખે પાપે ચાલે નહી. શું કહું મુખે વચન.
 ૫ સાત દિવસ એમ વહી ગયા, તે જંગલ મોજર દશ
 જોજનનું વન સહી, તે મુકીને નિશર્ચા બાહાર. ૬ સુ-
 રજ તણું દરશન થયું, ત્યારે હરખ્યા રાજ મન; પા-
 હાડ એક નજરે આવીયો જોતામાં ગયો છે ગગન. ૭
 જ્યાં પાહાડ ત્યાં જળ સહી, એમાં શો વિચાર, દુઃખે
 પાપે જાઉં ત્યાં, ત્યારે મળશે અમૃત અહાર. ૮ એમ
 વિમાશી ચાલીઓ, જળ વિના જીવડો જાય; પાહાડ
 સમીપે આવીયો, ત્યાંહાં કાંઈ અચરત થાય. ૯ જુએ
 તે તો પહાડ નથી, એક રાક્ષસ વિકાળ; લાંબા ચા-

હાની ગણતી નથી, બેઠું ગમને વીશાળ. ૧૦ જડ ૩૫-
માં ત્યાં થઈ ગયો, ચૈતન ટળ્યું શરીર; વિઘ્ન વહન
ખિહામણું, કઈ તરેહ રાખુ ધીર. ૧૧ અરે જીવ તું
કેમ ડરે, મરવું એકજ વાર; એમ વિચારી મન વિશે,
નમીને કર્યો જીહાર. ૧૨

ચોપાઈ-નમી કરીને લાગ્યો પાપ, ત્યારે રાક્ષસ
બોલ્યો કાય; કયાંથી આવ્યો આણે ઠામ, નવ આવે
માનવનું નામ દેવ દાનવથી નવ અવાય, તો કોણ મા-
ત્ર તું માનવી કહેવાય; મારે ક્રીસ્મતે આવ્યો અહિં, એ
વાતમાં સદેહ નહી, નિત પશુ ના કરીએ અહાર, વણું
વરસ થયાં તે ઠાર; માનવી ખાવાની ઇચ્છા થઈ, તેનો
આજ સંપૂર્ણ થઈ. માટે આજ જીવવું સાર્યક થયું,
તારી કાયાનો સ્વાદજ લઉં; એવાં રાક્ષસનાં સુણી વચ-
ન, રાજકુંવર બોલ્યો તે દન એ વાતે ઘણું હરખ્યું
મન, સુખે ખાઓની માફ તન; ઘણો ખુશી થયો હું,
આજ સિદ્ધ કરો તમારું કાજ એક પત્રક તે વરસજ
થાય જીવ નિકળી સ્વર્ગે જાય પરદુખલંબન માહરા
તમો, વેહેલા થાઓ દુઃખ પામું અમો; એવાં રાજકુંવ-
રનાં સુણી વચન, તવ રાક્ષસનું હરખ્યું મન ઘણી
કાંતી ને રૂપ વિશાળ, વાણિ સુણતામાં ઉપન્યું વહાલ-
મધુર વચનથી વાણી કહી, આવ તુને નહી ખાઉ અહીં,
મરવું તો કોઈને નહિ ગમે, શામાટે મોત માગો આ સ-
મે. બાળપણમાં જોખન કાય કેમ આવ્યા જંગલની
માંય; પરમેશ્વર વચનમાં દરમીયાન, નહિ ખાઉ એ તું
નિશ્ચે માન, એમ સમ ખાધા તે ઠાર, આવ પાસે કરી-
શ ઉપકાર; પાંચ દિવસ પરાણા રહો, દુઃખ હોય તે મુ-
જને કહો, આવુ રૂપ તમારું સાર, શો છે તમારો નિત્ય

અહાર; તે આશીને હાજર કરે, વચન તમારું મસ્તક
ધરું; રાજકુંવર કહે સાંભળો તાત, કહુ મારા આધાતી
વાત; ખેડે લેઉ તણે સહિ જાણ, વળી સરકરી સાકર
નિર્વાણ. તેતણા અમો કરીએ અહાર, તે કયાંથી આ
જંગલ મોજર.

દોહરો—એવાં વચન રાક્ષનાં સુખી, હરખ્યો અપ-
રંપાર; ચાર ઘડીમાં આવું સહી, તું ખેશી રહે આ
હાર ર એમ કહીને પરવર્યો, કાણુ ન લાગી વાર. પોઠ
જાતીતી વણુઝારાતણી, જઈ તે મોઝાર, ર રા-
ક્ષસે માયા કરી, તે સર્વે સમેટી લીધ; પાછો ફરીને આ
વીયો, કામ કરી તે સિધ. ૩ અત્ર વસ્ત્રના ઢગલા કર્યા
ધી સાકર બહુ ખાંડ; કરીઆણું વિવિધ પ્રકારનું, ત્રાં-
બ પીતળનાં ભાંડ. ૪ રાજકુંવર વિસ્મે થયો, જે જે
ધ્યે તે ત્યાંય; ઉનમત નહીં કસી વાતની, વિસ્મે થ-
યો મનમાંય. ૫ ખાતપાત ગમતું કરે, તું મહારો
જમાન; ચિંતા મનની પરહરો, તને આપીશ જીવત-
દાન. ૬ ભક્ષભોજન વિધવિધનાં, કર્યાં ખત્રીસે પાક;
ભાતભાતની સુખડી, કાં સુંદર શાક- ૭ રાજકુંવર
ખોલીયો, તું પિતા હું તન; એક અરજ છે માહરી,
ઓહું મુખ વચન. ૮ ત્યારે રાક્ષસ કહો તમો, નવ ડ-
રશો મન લગાર; જે ઇચ્છા તારા મન વિશે, તે કહો
મુજને આ હાર. ૯ ત્યારે રાજકુંવરે કરી વીનતી, જ-
મીએ ખેશીને સાથ; એતો ઉમેદ છે મુજને, કહું છુંજે
ડી ખે હાથ. ૧૦ બીજી વિનતી તમ દાસની, અભંગ
તમારી કાય; બીક ઘણી લાગે મુને, તો મુખમાં કેમ
ખવાય. ૧૧ એવાં વચન મુખે કહ્યાં, ત્યારે હરખ્યો રા-
ક્ષસ મન; હસી કરીને ખોલીયો, તું સાંભળ પંથીજ-

ન ૧૨ મારી માયાનો પારજ નથી, તુજ કારણ માન-
વ થાઉં; આ જાત મારી તજુ, તુજ પાસે બેસી જાઉં
૧૩ એમ કહી થયો માનવી, ક્ષણું ન લાગી વાર; જા-
ણે બીજે રાજવી, થઇ શોભા અપરંપાર. ૧૪

ચોપાઘ-રાક્ષસે માયા પોતાની કરી, પાહાડ જેવી
કાયા પરહરી; થયો માનવી દેવ સ્વરૂપ, અચરજ પા-
મ્યો પોતે ભુપ. તારે હશી બોલ્યો રાજન, હવે તો
હરખ્યું માહરું મન; એમ કહી ને પીરશી થાળ, જમ-
વા તે બેઠા તતકાળ. અત્રત વસ્તુ આગળ ધરી આ-
રોગ્યો પછે પેટજ ભરી; વાનાની સુખડી સાર, વારા
ફરતી કરે છે આહાર ઘણાં સુખડ ખાય છે પાન, બેઠા
બેઠુ જન ધરીને માન. વાતચીત કરી બે ઘડી, એમ
કરતાં ત્યાં રાતજ પડી; નીરબે થઇને સુતાં તહીં એમ
ચાર પહાર રજની ગઇ પ્રાતઃકાળે ઉઠ્યા બેઠે જ-
ણ, ક્રીધાં બને એ દાંત ધાવન; વળી બત્રીસી રસોઇ
કરી જમ્યાં બન્ને પેટજ ભરી બમણી લેજત પડી
બીજે દન, નેમ રાક્ષસ રીજે મન; કેઇ દીન મોદીક કો-
દીન કંસાર, કોદીન શીરા પુરી આહાર કોદીન વેડમિ-
ને સુખડી. રાક્ષસતણિ ભાગીભુખડી. સાત દિવસ થયા
તે ઠાર, રાક્ષસ રિજ્યો અપરંપાર; સ્વાદ ઇંદ્રીએ તે
તે વશ થયો. રાક્ષસ મનમાં કરે વિચાર, રાજકુંવરને
કહ્યું તેવાર; હવે તમે પધાર્યા અહિં, હું પુછું તે કહોરે
સહી.

દોહરો-રાક્ષસ મુખથી બોલીયો સાંભળ માનવી
જાત; શા દુઃખે તું નીસર્યો. તે કહો મુખે વાત. ૧ કોણ
જાત છે તાહરી, કોણ માત કોણ તાત; આજપણે વનમાં
ભમે, શા દુઃખે મુજ જાત. ૨ માંડી વાત મુજને કહો

હું ભાગ્ય તાહર દુઃખ, ધન્ય આણ એ વાતમાં વિ-
સ્તારી કહોં મુખ. ૩ રાખી વાત ભાઈ તું કરે તો ધ-
ન્યરની તુજ આણ; સાચે સિદ્ધિ છે સહી, માટે સાચી
બોલ વાણ. ૪ ભાગીશ દુઃખ હું તાહર, જ્યાંસુધી ધ-
ટમાં પ્રાણ; સત્ય વચન છે માહર, તું સાંભળ ચતુર
મુજાણ. ૫ વચન આપ્યું તે, લીધું કર મોઝાર; પછી
કરજેડીને બોલીયો, તે વેળા રાજકુમાર, ૬ સીરકસ્તા-
નનો રાજ્યો, તેહતણો હું તન; ગુલખંકાવળી જેવા
તણી ધન્ય ભારે મન. ૭ રાજપાટ સર્વે તણ, નિક-
ળ્યો છું હું બહાર; ફરતો ફરતો આવીયો, તમેતણ
ધરખાર. ૮ હવે રજા આપો મુજને, તો ઝાલું માર્ગ
સિધ; તમે સમજાધા મુજ આગળે, વચન આપુ મુજ
નિધ. ૯ વિગતવાત માંડી કહી, મેંતો તમારી સામઃ
વચન પાળો તમતણું, સમ કરો પ્રમાણ. ૧૦ એવાં
વચન શ્રવણે સુણી, રાક્ષસ થયો મન ભંગ; કર્મે કર
અડકાડીઓ, બોલ્યો તેણે સંગ. ૧૧

ચોપાઈ-બોલ્યો રાક્ષસ મુખધી વાણ, સાંભળ મા-
નવી ચતુરમુજાણ; તે પુલ કાંઈ રસ્તામાં નથી, સાચી
વાર્તા કહું છું કથી. બંકાવળી નામે પરી છે સહી, તે-
ની વાડીમાં એકજ પુલ, ઘણી સુઘડ ને વસ્તુ અમુલ્ય
તેની રક્ષા કરવા રહું છું હું, સત્ય કરીને માણું જે તું
અઠારહજાર હું સરખા સેનાપતી, તેની સેનાની શી
કહું ગતિ. એકસોબાસઠ ચોકી જાણ, એક અઠારહ-
જાર નિર્વાણ; તમે કેઇપેર જશો તહીં, મુજને ચિંતા
થશે અહીં. તેના બાપનું બહુ છે સેન, ત્યાં તમે જશો
જ કેમ; માનવીથી જવાએ નહીં, માટે તમે ત્યાં જાઓ
નહિ; સૌ રાક્ષસ રક્ષા કરે, પવન સરખો નવ સંચરે.

જમીન ચોકી વીંછુ ને નાગ, ગગને સ્ત્રી પરીનો જાત;
 ફરતો કોટ રાક્ષસનો તહીં, દેવતાથકી જવાય નહિ.
 ચંદ્ર સુરજની દ્રષ્ટિ નવ જાય, તે પુલ તુજથી કેમ લે-
 વાય, પ્રથમ ચોકી મારી સહી, મારી નજરે હીકું નહિ
 તે કેમ આવશે તારે હાથ, રાક્ષસ દુઃખ ધરે મન સાથ;
 હવે વચન માફ મિથ્યા જશે, એ કારજ કેહપેર થશે.
 તેંતો ગુણ કીધો છે અપાર, અમૃત વસ્તુ કરાવી અ-
 હાર. માફ વચન જે મિથ્યા થાય, ધિક્કાર પડ્યો અ-
 મારી કાય; ધિક્કારપર જે જાય વચન, ઘણું પસ્તાઉં
 છું મારે મન જીવ જવાસુધી કરવાનો કાજ, બાંહે
 ગ્રહા રાખવી લાજ; ભક્ષભોજન કરોની તમો, એક
 રાક્ષસ તેડી આણીયે અમો. એવાં વચન રાક્ષસનાં
 મુણી, રસોઈ સદ્ધ કરી ચોગણી; ચાર ઘડીમાં કરી તૈ-
 યાર, ચતુરનરને શાની વાર પોતાની વાણીએ કર્યો
 પોકાર, એક રાક્ષસ આવ્યો તે ઠાર. જીહાર કરીને ઉ-
 ભો સાર, વાત કરવા લાગ્યો તે ઠાર; રાજકુંવરને દી-
 ઠા જેટલે, રાક્ષસ મુખ ખોલ્યો તેટલે. એ માનવ રૂપ
 કયાંથી લાવીયા, એ ઉપર કેમ રાખી દયા. ઘણી મુ-
 કોમળ તેની દેહ, મનતણા ભાગો સદેહ, કેમ રાખોછો
 હેતજ ધરી, એવી વાણી તેણે આચરી.

દોહરા—એવાં વચન તેનાં મુણી, ખોલ્યો મીક્ષ વ-
 ચન; એ દેવથકી અધીક છે, મેંતો આપ્યું સત્યવચન
 ૧ એના ગુણનો પારજ નથી, એણે આપીઓ અમૃત
 આહાર; પુત્ર કરતાં અહકો ઘણો, મુણો મિત્ર આહાર
 ૨ અત્યુલ્લેકના માનવી, એની શોભાનો નહિ પાર,
 બીજા ગુણ એમાં ઘણા, શા મુખે કહું વિસ્તાર. ૩
 નિમકહરામ હું થયો, એણે ભાગી મારી ભુખ; મું

ઓશીગણું થકશું અમે, એ નરને મહોટું દુઃખ. ૪
 માટે તેડયાં મેં તમે, બેસોની આ ઠામ; ખાનપાન ક-
 રીએ સહી, પછી કરીએ એક વિચાર. ૫ બેઉ જણા
 બેઠા સહી, ત્રીજે માનવી સાથ; મુકયાં ભોજન મુખ
 આગળે, આણી મન ઉલાસ. ૬ સાત વાનીની સુખ-
 ડી, બીજું સાહીત અપાર; મુખ આગળ સૌ મુકીયું,
 તે કરવા બેઠા આહાર. ૭ અત્રત વસ્તુ મુખમાં ધરી,
 ઘણો શોભતા સાર; તેમ તેમ રાક્ષસ રિઝીઆ, આણી
 મનમાં વહાલ. ૮ ધન માનવ તારી બુદ્ધને, તરપત કર્યું
 મુજ મન; શું દુઃખ છે તારી કાયને કહે મુખે સત્ય
 વચન. ૯ જે વસ્તુ ખાધામાં નહિ, તેનો અખાડયો
 સ્વાદ; તું કહે તે કરીએ અમે, મનમાં આણી ઉલાસ.
 ૧૦ ત્યારે પહાડ મુખ ઓચર્યો, એને છે મોટું દુઃખ;
 તેતો કામ થવાનું નથી, એવું બોલે છે મુખ. ૧૧ ગુ-
 લખંડાવળી જેવા તણી, ઇચ્છા છે એને મન; તે કાર-
 ણ વનમાં ભમે, તું સાંભળ મિત્ર વચન. ૧૨ મારે
 શરણે એ આત્રીયો, કરાવ્યા અમરૂત આહાર; દિરાશ
 થઈ જશે સહી, તો ધિક આપણો અવતાર. ૧૩ માટે
 તેડયે કઈ પેરે, થાય એનું કામ; મનોરથ પહોંચે એહ-
 નો; તો થાય આપણું નામ. ૧૪

ચોપાઈ-એવાં વચન પહાડનાં સુણી, તેના મીત્રે
 વાણી ભણી; એ વાતની ચિંતા નહિ, એનું કામ થ-
 વાનું સહી. મોકલું મારી ભગનીની પાસ, તે પુરવા
 એની આશ; ઘણી ફાજ છે સર્વથી, રાક્ષા વિધાનો
 પારજ નથી. પ્રથમ ચોકી તેની સહી, તે નિશ્ચે કામ
 કરવાની તહી, એમ વિચાર્યું મન માંહી. કાગળ એક
 લખ્યો તત્કાળ ઘણી વિનતી તેમાં લખી, તેડયો એક

રાક્ષસ મુખી; જે ફરમાવો તે હું કરું; કહો આજ્ઞા તે મસ્તક ધર. તે રાક્ષસ બોલ્યો તે ઠાર, મારી બહેન અબોલા સાર; તેની પાસે જવાનો સહી, આ માણસને સાથે લઇ; પ્રથમ જઇને આશીશ કરો, પછી એના ખોળામાં ધરો. તહારા ભ્રાતૃતણે એ પ્રાણ, નિશ્ચે સાચી વાણ; જીવથકી કરજે જતન, જાણે પેટ તણે મુજ તન. જતન કરી એને રાખજે, એની આશા પુરિ પાડજે; મુખજીભાની એવી કહી, વળી કાગળ કર લઇ. પુલની પેરે જાળવજે તું, નહિ તો મારી નાંખીશ હું; પ્રતિઉત્તર પાછો લાવજે, ચાર ઘડીમાં પાછા આવજે. વધતી વાર લાગશે આ ઠાર, મારી નાંખીશ એ-ણીવાર; તે સેવકે નામ્યું શીશ, ઉક્યો તે વેળા તે દિ-શ. એક હાથપર બેસાડ્યા જાણ, બીજે કર ઢાંકી નિ-ર્વાણ; ગગનમાર્ગે ચાલ્યા વહી, ચાર ઘડીમાં પહોચ્યા સહી અબોલા બેઠી હતી મુકામ, ઘણી શોભા છે તેણે ઠામ; દીઠો અનુચર હરખી નાર, તેને જોઈને કર્યો જુ-હાર. મુખજીભાની સવળી કહી, ખોળા મધ્યે મુક્યો લ-ઇ. જોઈ મુખને હરખ્યા મન, ધન ધનરે આજનો દન; જાણે પ્રગટ્યો દીનકર સુર, એવું તે માનવનું નુર; અ-બોલા બોલી તે ઠામ, મારા ભાઈને કહેજે પ્રમાણ; તમે મોકલ્યો તે મારો પ્રાણ, નિશ્ચે કરી ભાઈ તું મનમાં જાણ. અનુચર ત્યાંથી વળ્યો, આવી ને રાક્ષસને મ-ળ્યો; આવી હકીકત સર્વે કહી, તે રાક્ષસ હરખ્યોતહી.

દોહરા-અબોલાએ મન વિચાર્યું, માનવ આવીયો મુજ પાસ; મારા ભાઈએ મોકલ્યો, તેની કરવી બર-હાશ. ૧ એ પુત્ર છે કોઈ રાજ તણે, આવી ચડ્યો હશે ત્યાંય; એ બત્રીશલક્ષણે સહી, શું કરવું હવે આં

ય., ર. પુત્રી મારી મોટી થઇ, જેનું મેમુદા નામ; તેની સાથે પરણાવું અમો, થાય માફ કામ. ૩ એવું મન વિચાર કરી, બોલાવી મેમુદાનાર; તેડાવીને કહ્યું સહી, તુને પરણાવું ભરથાર. ૩ ત્યારે મેમુદાએ વાણી કહી, હું ખુશી થઇ અપાર; તમો એને ક્યાંથી લાવીયા, સાચું કહો આ ઠાર. ૫

ચોપાઇ—શિકાર રમવા ગઇતી બહાર, ત્યાંથી લાવી રાજકુંવર; અચરજ તેતો થઇને રહી, પછી તેણે વાણી કહી. માતાજી પરણાવો મુને, એતો સાચું કહું છું તુને; માતાએ પરણાવી તે સાથ, પછી રાજ સાથે કીધી વાત. એકાંત જગા પોતાની સહી, તેના ભરથારને તેડી ગઇ; પછી કરજેડીને બોલી નાર, તમે વિગત વાત કહો ભરથાર. રાજકુંવર પછી બોલ્યો તહીં, મારી વિગત કહું છું અહીં; સમ દીધા માટે કહું છું અમો, પુછોછો તો સુણજો તમો. હું છું રાજ કેરો પુત્ર, બાળપણમાં મેલ્યું ઘર શુત્ર; ગુલબંકાવળી જેવા નું મન, તે કારણ નિકળ્યો હું વન પૃથ્વી કેરો કહાડ્યો પાર, ફરતો ફરતો આવ્યો આ ઠાર; એક રાક્ષસ શું મિત્રાઇ થઇ, તેણે મોકલી દીધો અહીં અબોલા હરખાં મન સાથ, તેણે મહેલ આપ્યો સાર, તુને પરણાવી કરગર. મુખથકી વાણી ઓચરી, સુખ ભોગવે નર ને નાર, વૈભવ ભોગવે અપરંપાર; જેઉં પુલ તો ભાગે ભુખ, ત્યાર પછી ભોગવું સુખ. પરમેશ્વરે મેળવ્યો જોગ, પણ ન પહોંચ્યા મનના કોડ; બંકાવળીપુલ જેવું એકવાર, તો તો સફળ મારો અવતાર. નહિ તો હું રહેવાનો નથી, સાચી વાત તો કહું છું કથી; એવાં તે નરનાં સુણી વચન, પ્રસન્ન થયું વિનતાનું મન.

એ વાતની ચિંતા નથી, ગુલબંકાવળી દેખાડી સર્વથી
 એ અખોલામાતા મુજે જાણ, તે કહાડેછે મુજ પર પ્રાણ.
 માડું વચન મિથ્યા નવ કરે, મર કહું તો નિચે મરે;
 જીવ એકને ઝુઝવી દેહ, મારા ઉપર રાખ્યો છે નેહ.
 બળતણો કાંઈ પારજ નથી, તેથી કામ થશે સર્વથી;
 ભેદ પ્રપંચ કરશે તે ઠાર, માટે જઈએ ચાલો ભરથાર.
 એવાં વિનતાનાં સુણી વચન, રાજકુંવર હરખ્યો મન.
 નરનારિ આવ્યાં ત્યાંય, અખોલાને લાગ્યાં પાય. દીઠાં
 નરનારીનાં મુખ, ઘણી રાક્ષસી પામી મુખ; ખોળામાં
 બેસાડી નરનાર, મુખ થકી બોલ્યા તે ઠાર શું છે નર-
 નારીને દુઃખ, બંનેનાં ઉતરી ગયાં મુખ; ખાવા પી-
 વાની નથી, કેમ દુઃખ ધરો સર્વથી. એવાં વચન સુ-
 ણી તે ઠામ, કુંવરી લાગી માતાને પાય.

દોહરા—માતાજી સુણો મુજ વિનતી, મારા સ્વા-
 મીને દુઃખ; નિસાસા નાંખે ઘણા, નથી ભોગવતા સુ-
 ખ. ૧ ખાવું નહિ પીવું નહિ, હાસ્યવિનોદ કે વાત;
 સંસારનું સર્વે તજી, ઝુરે દીવસને રાત. ૨ મારે કાજ
 તમો લાવીયા, સ્વામી ચતુરસુબ્દાણ; આશા નવ પહોં-
 ચી માહરી, કર્મે કીધી હાણ. ૩ ઘણી વિનતી મેં કરી,
 ત્યારે બોલ્યા વાણ; ગુલબંકાવળી જોડે નહિ, "તો
 જશે મારા પ્રાણ. ૪ અખોલાએ ચાંચો રૂદે, હાથ ફેર-
 વ્યો શીશ; ચિંતા તજરે દીકરા, કરીશ તુજને બક્ષી-
 સ. ૫ બાગ દેખાડીશ એહનો, એમ બોલી તે મુખ;
 ચિંતા તજ દીકરા, કરીશ તુજને સુખ. ૬ ત્યાં ફરતી
 ચોટ્ટી રાક્ષસની, ગગને પરી અનુલ્ય; આંખમાં ધુળ
 નાંખી સર્વને, દેખાડીશ એનું ફુલ. ૭ સાચ વચન છે
 માહરું, કરવું મારે કામ; ફુલ દેખાડું નજરે કરી, તો

અખોલાં માણં નામ. ૮

ચોખાંધ—એમ કહીને મનાવ્યું મન, નરનારીનું
હરખ્યું વદન; ખાનપાન કરાવોને જઈ, તેડું ત્યારે આ-
વજો અહીં. ગયા મુકામે નર ને નાર, અખોલાએ
મન કર્યો વિચાર; જે નરનારીને થશે સુખ, દેખાડું
પૂલ તો જાણે દુઃખ. વિચાર એમ કર્યો તે ઠાર, તેડ્યા
રાક્ષસ એક હજાર; આવી કરીને નમાવ્યું સીશ, જે
કહો તે કરીએ આદીશ. અખોલા કહે એક કામ, ઊંદર-
રનાં રૂપ ધરો આ ઠામ; સુરંગ મુકો આણે ઠાર, જાણે.
ગુલખંડાવળી મહેલ ભોજનર. ચોકીવાળા કોઈ જાણે
નહિ, એ રીતે કામ કરવું સહી; તે રાક્ષસે વચન અ-
ડાવ્યું સીશ, એમ કહી આલ્યા તે દીશ. ઊંદર કેરા રૂ-
પ જ ધરી, સળંગ પાડવાને પરવર્યા; રાક્ષસવિદ્યા તેને
શી વાર, ક્ષણમાત્રમાં પાડ્યા પહાડ. તે વાડીમાં પડ્યું
દાર, પાછા ફરી આવ્યા તે ઠાર; અખોલાને કહે આવી
સિદ્ધ કામ કર્યું તે વાર. એવાં વચન રાક્ષસનાં સુણી,
ખુશાલી વાધી મનમાં વણી; જાણે જંગલમાં ફરતા
ફરો, ભક્ષ ભોજન મન ગમતાં કરો. એમ કહી આપી
રજાય, સૌ સોના મુકામે જાય; પછે રાજકુંવર તેડા-
વ્યો જાણ, મુખ થકી તે ખોલ્યા વાણ. ગુલખંડાવળી
દેખાડું આજ, કડં તારા મનનાં કાજ; આ સળંગ-
માંથી જાણે તહીં દુરથી જોઈને આવો અહીં કરશે
લોભ તો થારો ઘાત, નક્કી માનજે સાચી વાત, કદાપી
કોઈની પડશે દ્રષ્ટ, તોતો વળું ભોગવશે કષ્ટ. મેં જીવ
સકાનું કર્યું છે કામ, ચેતાવું છું આણે ઠામ; એમ
કહી તેડવ્યા દાસ, તતક્ષણ આવી ઉભા પાસ. આ
આણસને લઈ જઈ, દેખાડો વાડી નજરે ભરી; સળ-

ગમાંથી ન કહાડશે બહાર, ઉભા રહેજે જ્યાં. ધરતું
 દાર. જે વાંકો થશે એનો વાળ, તોતો આણીશ ત-
 મારો કાળ; જતન કરી દેખાડો જઈ, પાછા તેડી લા-
 વજે અહીં. એમ કહી વળાવ્યો રાય, લઈ આલ્યા સ-
 જાંગની માંય; જે ઠેકાણે પાડેલું દાર, આર ઘડીમાં
 આવ્યા તે ઠાર. ૯

દોહરા-દારને મુખ આવી કરી, બોલ્યો અનુચર
 વાત; ગુલબંકાવળીનો બાગજ સહી, જુઓને તમે
 ભ્રાત. ૧ નિહાળીને જોયું તહીં, જાણે ઉદગાર ઉઘોત;
 ઈંદ્રપુરી કોણ માત્ર, એવું દેખાય જલકમજેત. રાક્ષસ
 સાથે બોલીઓ, જવા દે મુજને બહાર; જેઠાં ચર્યા
 બહાર જઈ, પાછા આવીશું આઠાર. ૩ નહીતો ખાતું
 મુજને, નહીં તો ખોઈશ પ્રાણ; જોયા વિના. નવ રહુ,
 સાચી માન મુજ વાણ. ૪ જેમ દીપકમાં પડે પતંગી-
 ઓ, તેમ પડવા માંડ્યું બહાર; રાક્ષસે ઝાલી ગાલી
 દીધો સજાગ મોઝાર. ૫ અરે મુખ તું માનવી, એ શું
 કરેછે કામ; જીવ જશે એક પલકમાં, ખોઈશ માઈ
 નામ. ૬ યક્ષ કે વળી રાક્ષસી, કોઈ દેખશે તારી કાય;
 ભક્ષ કરી જશે તુને, તેનો શો ઉપાય. ૭ અબોલાએ
 મુજને સોંપીયો, હું શું કરું આ ઠાર; બુદ્ધિ બ્રહ્મ તું
 કેમ થયો, મનમાં કરની વિચાર. ૮ એવાં વચન તેનાં
 સુણી, બોલ્યો તે મુખે વચન; નવ જવાદે મુજને, તો
 પાડીશ માઈ તન. ૯ જીભ ખેંચીકહાડીને મરૂં, કે મા-
 રોશ પેટ કટાર; જોયા વિના જવાનો નથી, મારે મર-
 વું એકજવાર. ૧૦ રાક્ષસે મન વિચારીયું, આવી
 પડી મુજ શીશ; જે બનસે તે ખરી, આખી રજા તે
 દીશ. ૧૧ તુજ કારણ મરશું અમે; શું મુખ દેખાડીશું

ત્યાંય; કાખી હશે તે થશે, જે મુજ કીસમતમાંય.

. ચોપાઈ—એમ કહી આપી રન્નય, પેઠો કુંવર તે
 બાગની માંય; જીવ ગએથી નવ હરે, મન ચિતવ્યું તે
 તો કરે. સુવર્ણતણી છે પૃથ્વિ તહીં, જરા રજને કચ-
 રો નહીં; પુષ્પ ઝાડ તો અપરંપાર, કવિ કહે શું કરું
 વિસ્તાર. દેવતાઈ ઝાડ દેવતાઈ પુલ, શોભા ચિંતામણી
 અમતુલ્ય; ઘણું પ્રક્ષ, તે શોભા માનસરોવર સરખી
 શોભા જાણ. કાંઈ રૂપા સરખી સહી, તેની શોભાનો
 પારજ નહિ; કોઈ પ્રક્ષે હીરા સરીખાં ફુલ, ઘણું તેજ
 ઝળકે અમુલ્ય. કોઈ ઝાડ ઉપર મોતીની ઝુલ, શોભા
 ચિંતામણી સમતુલ્ય; કોઈ ઝાડ લીલમનાં સહી, તેના
 સામું તો જોવાય નહિ. કોઈ ઝાડ જાણે હીરાની જેત,
 ફળ જાણે ઉદેકાર ઉચોત; કોઈ ઝાડ શોભે બહુ સાર,
 ફળ જાણે રત્ન ઝળકાટ, મેવાકેરો પારજ નથી, એ દે-
 વતાને દુર્લભ સર્વથી; પુષ્પ સુઘડ તેનો નહિ પાર,
 જેતો આલ્યો રાજકુમાર. જેતો જેતો આલ્યો જય, આ
 નંદ તેને અંગ ન માય; દીઠો દરવાજો તે ઠાર, સોના-
 નાં થંભ રૂપાના દ્વાર. રત્ન જડીતણાં છે કામ, ઘણી
 શોભા દીઠી તે કામ; બારી ઉઘાડી દીઠી તહીં, તે મ-
 ધ્યેથી આલ્યો વહી. કીધું પરમેશ્વરનું થશે, જેઝિં આ-
 ગળ ખીનું શું હશે; એમ વિચારી મુક્યો પાગ, વળી
 આગળ આલ્યો જોઈ લાગ. દિઠો ત્યાં એક સુંદર મહે-
 લ, તે આગળ સ્વર્ગપુરી સહેલ; અમરાપુરી શિવપુ-
 રીકેરા ઠાઠ, વૈકુંઠપુરિની સુંદર વાટ. દેવતાઈ કામ વિ-
 શ્વકર્માએ કીધ, ઘણી રચના વિધવિધ; જાણે કોટી ઉ-
 ઝ્યો ભાણ, એવો મહેલ શોભે નિર્વાણ. ગુલખંડાવળી
 હોજમાં સાર, કુંવારા છોટે સહસ્ર ધાર, તેની પાસે સું-

હર તળાવ, પાળ તેની રત્ન જડાવ. તે મધે એક સુંદર
 પુલ, શોભા ચિંતામણીસમ તુલ્ય; લાખ પાંખડી ખી-
 લી રહી, તેની શોભાનો પારજ નહિ. ગુલખંડાવળી
 તેનું નામ, કુંવરે નિશ્ચય કીધો આમ; એ સિવાય ખી-
 જી નથી, સિદ્ધ કામ થયું સર્વથી. વસ્ત્ર ઉતાર્યા તેની
 વાર, પડ્યો જળમાં ન લાગી વાર; તોડ્યું કુલ તે જ-
 તન કરી, આળ્યો ખહાર તે જળમાં તરી. વસ્ત્ર પોતે
 પરિધાનજ કીધ, પુષ્પ કેડમાં ખાંધી લીધ; પછી તે
 મનમાં કયો વિચાર, હવે મહેલ જે તે ઠાર. એવું
 પોતે વિચાર્યું મન, કામ માફ થયું તે ધન્ય; મારા
 પીતા તે દેખતા થશે, ચડ્યું કલંક તે ઉતરી જશે પ્રભુ
 રાખ્યો તે મારો ધર્મ, જાન થયું માફ પ્રસન્ન; ધન્ય
 રાક્ષસ ધન અંખોલા નાર, માફ કાજ ઉતાર્યું પાર.

દોહરો—જેઉં ચર્ચા સૌ મહેલની એમ વિચાર્યું
 મન; નિર્ભય થઈને પરવર્યો, ત્યાંથી તે ભોવન. ૧ આ-
 લ્યો મહેલમાં ચતુરનર, મહા શોભા અપરંપાર; દેવ
 કામ ઝળકી રહ્યાં, ચિત્ર વિચિત્ર વિશાળ. ૩ કામ છે
 આરસપહાણનું, જાણે જળહળ જ્યોત; દીવસ રાત
 જણાય નહિ, ઉદેકાર ઉઘોત. ૪ કવિ કહે શુ વર્ણવું,
 મહેલ સુંદર તે ઠાર; ત્રણસોકમાં શોભા નથી, કેટલો
 કફ વિસ્તાર. ૫ પુર્વજન્મ પુન્યે કરી, રાજકુંવર ત્યાં
 જાય; લખીત વાત મીઠે નહિ, ભાગ્યે લખ્યું તે થાય.
 ૬ જોતો જોતો સઘળે ફરે, નથી ડરતો મનમાંય; જુવે
 રત્નના અતિ ઘણા, નિરભે છે રાજન. ૭ પશુ પંખી
 કે માનવી. નથી નર ને નાર; આવી રચના કોણે કરી
 એમ કહે વિચાર. ૮ એમ વિચારી તે આત્માઓ આ-
 લ્યો શાતમે માળ; રચના છે અતી ઘણી, તરેહતરેહના

ખ્યાલ : ૬ યુષ્મ નાનાં પ્રકારનાં, સુગંધનો નહિ પાર; હિંડોળો-હીરે જડયો, ત્યાં સુતી એક નાર. ૧૦ જાણે શશી ઝળકી રહ્યો, રંભા કુળ અવતાર; જાણે ચમકે વિજળી, આવ્યો માસ અપાડ. ૧૧ તેજ ધણું તે નારનું; વાગ્યું મોહનું ખાણ; આંખે તમર આવીયાં, જે તાં નિરખ્યો ભાણ. ૧૨ મુર્છાખાઈ અવની પડ્યો, જાણે સુતો રોજ; વિનતા કાંઈ નથી જાણતી, ભર-નિદ્રામાં છેજ. ૧૩.

ચોપાઈ-હિમત રાખી ઉભો સહી, વિનતાની શોભા શી તહીં; છુટી વેણ કુચધર લપટાય, જાણે મણી-ધરની શોભાય. જેઠ થયો અન ભંગ, તેથી અઢકો અપરનો રંગ, ઝાંખી પડે તારા જેત, તેથી દંત ઝળકે ઉઘોત. યગઅણી ભ્રુટ્ટી ખાળ, મુખ કમળથી શોભા વિશાળ; કુચસ્થળનો ઉપમા ધણી, જાણે શોભા નારંગીતણી. કહાણી લજ્યા પામીને રહી, તેથી જવા નાનુક છે સહી; ગુલાબ જેઠ વાગ્યો ડાઘ, તેથી પગની પાનો લાલ. આભુષણતણો નહિપાર, જેતાં ત્રણ થયો; રાજકુમાર; નખ શીખથી નરખી નાર, નિસાસા મુકયા તેણીવાર. ક્યાંથી પહોંચે મનના કોડ, ત્રણ લોકમાં નહિ વિનતાની જેડ; ક્યાંથી ભાગ્ય મારું ફળે, એવી નાર કેમ મુજને મળે. કદાચ તે જાગી ઉઠશે, કરે ક્રોધ તો જીવજ જશે; હું આવ્યો તે શું જાણશે નાર, માટે નિશાની મુકું આ ઠાર. એમ વિચારી ગયો તેણી ભણી, વીંટી કહાડી સ્ત્રીતણી; પોતાકેરી ઘાલી સહી, તેની શોભા નવ જાણે કહી. છખી તેમાં પોતાની સાર, જેવું રૂપ તેવો આકાર; વીંટી તેમાં પોતાનું રૂપ, અ-હલજહલ કરી આલ્યો તે ભુપ. આવ્યો જ્યાં ગુફા મુકામ

રાક્ષસે મનમાં કર્યો વિચાર; કેમ લાભી આવડી વાર,
 એટલે આવ્યો રાજકુમાર. રાક્ષસ હરખ્યો તેને ધર;
 દીકો માનવી હરખ્યું મન, ઊંચકીને ચાલ્યો તે વન;
 અખોલા આગળ મુક્યો જઈ, ઘણી ખુશાલી મનમાં
 થઈ. હસી મુખે ખોલી વાણ, સુણો માનવી ચતુર સુ-
 જાણ; ગુલખંડાવળી જોયો બાગ, એવાં વચન ખોલી
 તે જાણ. માતાજી તમારી કૃપા સાથ, આશા પુરી પડી
 મુજ માત; હરખ્યું અખોલાકેઈ મન, તેડાવ્યા રાક્ષસ
 તેણે દન. જાઓ સળંગ પુરો આ ઠામ, નહિ તો જશે
 આપણું નામ; ઘરાઘર ભોમીને કરો, પછી સુખે ફર-
 તા ફરો. રાક્ષસવિદ્યા તેને શીવાર, પૃથ્વિમાં પૃથ્વિ મે-
 જાવી તે વાર; કરો મોજ તમો નર ને નાર, વૈભવ
 ભોગવો અપરંપાર. તે સ્ત્રીને આપ્યું સુખ, ગયું તે
 વિનતાનું દુઃખ.

દોહરા—મનના મનોરથ પુરા થયા, ખુશાલી વાધી
 અપાર; પછી નર ને નાર સુખે મળ્યા, કંઈ વાત
 વિચાર. ૧ ઘણી સુવડ તે સુંદરી, રૂપે રતિ સરખી
 કાય; તેની શોભા ચોગણી, રૂપે સુંદર રાય. ૨ જુગતે
 જોડું નરનારનું, હસી વિનોદ ને રંગ; વૈભવ ભોગવે
 ઈંદ્રિના, આણુંદ ખેડિને અંગ. ૩ પ્રાતઃકાળે ઉઠી કરી,
 જાય અખોલા પાસ; દેખીને રીઝે ઘણું, પામે મન ઉ-
 લાસ. ૪ ખોળામાં ખેસાડે લઈ, ડાખા જમણી નરનાર
 જોઈ મુખ નરનારનું, હરખે અપરંપાર. ૫ જે જોઈએ
 તે હાજર કરે, કસી વાતે નહિ દુઃખ; ખાય પીએ રંગે
 રમે, સદા, ખુશાલી મુખ. ૬ એક સમે તે ખોલીયો,
 વિનતા પ્રત્યે વચન; માતા પિતાને મળીએ જઈ, જે
 માને તાઈ મન. ૭ તારા સજનને હું મળ્યો, હું પુણ્ય

મળે પંડીવાંર; રાજપાટ જઠને કીજીએ ત્યારે સફળ
થાય અવતાર. ૮ રાજપાટ ભોગવ્યા તણી, ઇચ્છા છે
મનમાં; વિજેગ ટળે વહાલાતણો, એમ મુખથી બો-
લ્યા રાય. ૯ મુવે છુટવાના નથી, કર્મે કીધી હાણુ;
મનના મનોરથ ક્યાં પહોંચશે, કાળામહની ખાણુ. ૧૦
એવાં વચન શ્રવણે સુણી, મેમુદા બોલી વચન; ચિંતા
મનની પરહરો, શીદ ધરો દુઃખ મન. ૧૧ ખુશી થયો
તે રાજવી, કીધો ભોગવિલાસ; રજની વિતી રંગમાં
થયો તે પ્રાતઃકાળ. ૧૨ સ્નાન દાન ભોજન કરી, સ-
જ્યા સોળ શણુગાર; નર નારી બેડિ આવીયાં; અબો-
લા બેઠી ઠાર. ૧૨

ચોપાદ-દિઠી નરનારીની દેહ. અબોલાને લાગ્યો
નેહ; બોળામાં બેસાડી બેડ, દીકું મુખને પામી કોડ.
ઘણી કાન્નિ છે રૂપ વિશાળ. આવ્યું રાક્ષણીને વહાલ;
દિવ્ય વસ્ત્ર શણુગાર સોળ, ચંદ્રવદની મુખ રાતા તં-
બોળ જાણે ઇંદ્રાણિનાં રૂપ, ગગનથી અવતરીયો ભુપ
તેવી શોભા નરની થઇ, ઘણી રાક્ષસી મનમાં મોહી.
માગો માગો નર ને નાર, જે માગો તે આપું આ ઠાર;
વંચન તમારું મિથ્યા નવ કરું, જે માગો તે હાજર
ધરું. ચંદ્ર સુરજને માગો તમે, તો તે આણી આપુ
અમો, ઘણું મને આવ્યું છે વહાલ, માગો તે આપુ
તત્કાળ; તેવારે મેમુદા બોલી વચન; હસી કરીને તે
દન; માતા માગતાં આવ્યાં નરનાર, વચન આપો તો
માગું આ ઠાર. સત્યવચન આપો કર ધરી, જે માગો
તે આપું દિકરી; રખે શરમાતાં નર ને નાર, ઇચ્છા
હાય તે માગો આ ઠાર. એવાં વચન અબોલાનાં સુ-
ણી, મેમુદાએ વાણી ભણી; અમો નરનારી કેરી બેડ,

માતપિતા મળવાનો કોટ. કુટુંબ પરિવારનાં બેઠાએ
 મુખ, તો તો થાય માતાજી સુખ; મુજ સ્વામી જુરેરાત
 ને દન, માતપિતા મળવાનું મન. માટે રજા બે આ-
 પો માય, તો તે કુટુંબ મેળાવો થાય; એવાં વચન બો-
 લી તે વાણુ, ત્યારે અબોલાએ શીર મેલ્યો હાથ. મુજને
 વચને બાંધી કરી, એ શું વાણી મુખે ઓચરી; કેમ
 વાળીશ માફ મન, કેઈ પેરે જશે મારા દન. તારોવાંક
 નથી લગાર. તારા સ્વામીએ શિખવ્યું આ ઠાર; મેં
 તો એને સોંપી તુને, એણે દગો દીધો મુને. વચનમાફ
 મિથ્યા ન કરું, તારે વિભેગે નીચે મરું; એમ કહી
 રાક્ષસી રહી, ત્યારે કન્યા બોલી તહીં. માતાજી હું તો
 તારી બાળ, બાળપણથી રાખો છો વહાલ; વસ્ત્ર આ
 ભુષણ ને પાન, સોળ વરસ નિધાન. સુંદર સ્વામી
 પરણાવ્યો મુને, સવળો ઓરીયો વિત્યો તુને; હવે સફ-
 લ જન્મારો મારો થાય, બે વસ્તીમાં જઈએ માય.

દોહરા—એવાં વચન કુંવરીનાં સુણી હરખી અ-
 બોલા મન; જાઓ નર ને નારી તમે, મળો કુટુંબ
 સાજન. ૧ વસ્ત્ર આભુષણ આપીયાં, શણગાર આપ્યા
 બહુ ત્યાંય; જુવે મુખ નરનારનું, રાણી રીઝી મનમાં-
 ય. ૨ એકેક વાળ પછી આપીયો, પોતાના શરીરનો
 બેહ; કહાપી દુઃખ તમે પામશે, હું જાણીશ મહારી
 દેહ. ૩ અગ્નિ ઉપર તમે બાળજે, કદી પડે કાંઈ દુઃખ;
 તે વેળા જાણ મુજને થશે, અમે આવીને કરશું
 સુખ. ૪ અહાર હજાર રાક્ષસ લઈ, આવી પહોંચીશ
 હું ત્યાંય; તારા દુશ્મનનો પરાજય કરીશ, નિચે જા-
 ણો મનમાંય. ૫ એમ કહી વળી તેડીયા, બે રાક્ષસ
 તેણીવાર; આવીને ઉભા રહ્યા, કયાં ઠંડ મુહાર. આ

નરનારીને લેઈ કરી, ઉડો ગગન મોઝાર; અ કહે ત્યાં
 મુકો જઈ; પાછા આવજો આ ઠાર. ૭ કદાપી એ દુઃખ
 પામશે, રાંકો થાશે વાળ; તો તો મારી નાંખીશું, આ
 છી બેડિનો કાળ. ૮ પત્ર લખાવી લાવજો, એમના હા-
 થનો અહીં; એમ કહિને વિદાય કર્યાં, રાક્ષસને સા ત-
 હીં. ૯ રાક્ષસ વારે વિનવે, ભાઈ ક્રીશું તમારું ગામ;
 ત્યાં જઈ ઉતારી, એમ બોલ્યા કરી પ્રણામ ૧૦
 રાજકુંવર ત્યારે બોલીઓ, ફરદ શહેર મોજર; ત્યાં
 જઈ મુકો મુને, તો પહોંચે મનની આશ ૧૧
 ચાર ઘડીમાં મુકશું, એત કરીને ઉડી જાય; આવી
 પહોંચ્યા પલકમાં, જ્યાં લાખીછે ત્યાંય. ૧૨ તે શહેર
 સમીપે જઈ રહ્યા, દીઠા મહેલ અવાસ; ક્રીયો મહેલ છે
 તમતણો, ઓળખો આણી ઉદ્ધાસ. ૧૩ નવ દુકો મ-
 હેલ છે લાખીતણો, ઓળખ્યો તેણે ઠામ; રાજકુંવરે
 દેખાડીઆ, ઉતર્યા તરત તે ઠાર. ૧૪ નરનારીને મુકી-
 યાં, મેલ્યાં મહેલની માંય, રાક્ષસ બેઠા બારણે, નવ
 ઓળખે તેને ત્યાંય. ૧૫

ઓપાઈ-બેડિ ગયા મહેલની માંય, લાખી ગુણકા
 બેઠી ત્યાંય; દીઠું રાજકુંવરનું મુખ, ગયું દોહતું તેનું
 દુઃખ. જાણે અંધ પામ્યો લોચન, તેવી ખુશાલી વાધી
 મન; દંડવત કરી નામ્યું શીશ, સફળ જન્મ ચયો
 આદીસ, મોતીની થાળે વધાવી કરી, એવારણ્યાં લી-
 ધાં સુંદરી; પછી સજ્યાં સોળે શણગાર. આવીને પાસે
 બેઠી નાર; વિગત વાત પુછી તે ઠાર, સંક્ષેપે કહો વિ-
 સ્તાર. લાવો પુષ્પ આલો નાર, એ પણ છે રાજની
 કુંવારી; લાખી તેવારે રાજ મન, રાજકન્યા શું બોલી
 વચન. આપણ બન્ને સહિયર થયાં, દુઃખ દોહલાં સ-

ઘળાં ગયાં; ખાશું પીશું ને રહેશું પાસ, પ્રભુએ પુરી
મનની આશ. મળી ભેટી રહી બેઠે પાસે, રાજકુંવર
ગયો જ્યાં દાસ; કાગળ લખીને આપ્યો તહીં દેશ અ-
મારે પહેાળ્યા સહી. કશી વાતે દુઃખ પામ્યા નહી,
એમ લખી આપ્યું; સર્વથી માગી શીખને નિકળ્યા
સહી, અબોલાને જઘ મળ્યા તહીં; મુખ જુઝાની સ-
ઘળી કહી, કાગળ કરમાં આપ્યો લઘ, એ વાત તો
અહીંથી રહી રાજકુંવર શું કરે છે તહીં; દાસ વિનો-
દને કરે વિલાસ, ડાભાં જમણી બન્ને પાસ; સાત દી-
વસ રહી તે ઠાર, લાખીશું બોલ્યા તે વાર; શીરકસ્તા
ન જશું સર્વથી, અહીયાં રહ્યાની કાંઈ શોભા નથી;
મુજ પિતાનું કરવું કામ, દેખે આંખે તો થાયે મુજ
નામ, માટે તૈયારી કરવી; સહી પાણી પીવાને રહેવું
નહીં લાખીએ વચન ચડાવ્યું શીશ, ઉઠી તે વેળા તે
દીશ, માલ ખજનો ધન ભંડાર, ચડાવ્યું સર્વે વહાણ
મોજર, સીરકસ્તાન જવા તૈયાર, સામાન સર્વે કહા-
ડ્યો બહાર, રાજકુંવરીએ બેઠેએ સાર, વહાણમાં બે-
શી જાયો તે ઠાર. હું પગવાટે આવીશ તહીં, એવી
વાણી વિનતાને કહી; એવી વાત કરે દીશ, દરવાને
ઝઘને નામ્યું સીશ; કેદી લાચાર રાજના બાળ, તે
કહે છે અમારા શા હાલ; જે ફરમાવો તે કીજીએ જ-
વિતદાન અમને દીજીએ; એવી વાણી લાખીએ સુણી
મુજથકી તેણે વાણી ભણી; સમાચાર રાજને કહું,
ત્યાર પછી તેમને જવા દઉં.

દોહરા— એવાં વચન લાખીનાં સુણી, ગઘ રાજ-
ની પાસ; કરજેડી કરી વિનતી, કરી વાણી પ્રકાશ ૧
ભાઈ તમારા છે કેદમાં, તેને કહાડેની બહાર; તમને

જેમ મનમાં ગમે તેમ કરો આ ઠાર. ૨ એવાં વચન
 વિનંતાનાં સુણી, તેડયા સભાની માંહ; ચારે જણા આ
 વી કરી કરજેડીને ઉભા ત્યાંય. ૩ પુન્યતણા પ્રતાપ-
 થી, ભાઈ તમે જીત્યા જાણ; પરઉપકાર તમે કરો,
 ઉગાસે હમ પ્રાણ. ૪ તમ વિના મુકાવનાર કો નથી,
 નવ ટળે હમારું દુઃખ; એમ કહીને ટળવળ્યા, કરે. ની
 હમને સુખ. ૫ તમે લાખીને જીતીયા માટે કરો પર-
 માર્થ કામ; કાળાગ્રહથી છોડાવીએ, રાખી હમારી મા-
 મ. ૬ કરજેડીને કરગરે, આ બંધીથી મુકાવો બ્રાત;
 ગુણ તારા ભુલું નહી, લઈએ લાખેણી વાટ ૭ એમ
 કહીને રૂદન કરે, ત્યારે દયા આવી મન; મનથકી ત્યારે
 બોલીયા, હસી કરી રાજન. ૮ તમે તો ચારે હારીયા,
 ગુલામ થયા આ ઠામ; હવે કેઈ પેરે છુટશો, પહોંચે મ-
 નની હામ. ૯ નામ ગુલામ તો નહીં ટળે, લોની ક-
 પાળે છાપ; પગમાં નીશાની લોહાતણી, તો મુકું જીવ-
 તા આપ, ૧૦ ત્યારે ચારે જણા કરે વીનતી, અમે
 રાજના છઈએ તન; કુળને ખાપણ લાગી ઘણી, આપ
 વિચારોની મન; ૧૧ ત્યારે રાજ બોલીયો. લો જંઘા
 ઉપર ઠામ; તે વાત કોઈ નવ જાણશે, મુકી દઉં આ
 ઠામ. ૧૨ નિશાની કીધા વિના, કોઈ નવ મુકે ગુલામ;
 કબુલ કરો મુજ વાત તો, મુકી દઉં આ ઠામ. ૧૩ ત્યા
 રે ચારે જણે વિચારીયું, કોઈ નવ જાણે પેર, ગુલામ
 ડાઘ દેવડાવીએ, જઈએ આપણે ઘેર, ૧૪ એમ વિ-
 ચારી મન વિષે, કબુલ વાત તે કીધ; મહાર એક કી
 ધી સહી, કોરી લેખ લખીઓ સીધ. ૧૫ જંઘા ઉપર
 મારીયો, ચીસ પાડી બહુ તહીં; પછી આસનાવાસના
 કરી, તેને રજા આપી તે સહી. ૧૬

ચોપાઈ-ત્યારપછી આપી રબય, ખુશી થાય છે
 મનની માંય, ભાઈ જાણી આપીએ શણખાર, દીધાં
 આલુપણ વસ્ત્ર અપાર; લાખ લાખ રૂપીઆ આપ્યા
 સહી વિદાય કર્યા ચારે તહીં; વિનતા માલ વળાવ્યો
 જાણ, સીરકસ્તાન ભણી નિર્વાણ; પોતે જોગી લીધું
 રૂપ. પુષ્પ લઈને ચાલ્યો ભુપ; ચાર જણા તે વાટે જાય,
 તેની ચર્ચા જોતો ત્યાંય; લાખ લાખ રૂપેયા સહુ પાસે
 રેકડ, સમીયા તેના મનના સોડ; અકેકસો રાખ્યા સ્વા
 વાર, સજ થયા તે રાજકુમાર; તેની પછવાડે ફકીરજ
 પળે, તેની વાત કાંઈ નવ કળે; મુકામે બેઠા પાણી પા-
 સ, કરે વાત આણી ઉદ્ધાસ; ફકીર ત્યાં આવીયો સહિ,
 ચારે કરી સલામજ તહીં; આવો બેસો તમે આ ઠામ,
 કયાંથી આવ્યા કીયે જશો મુકામ; સાચી વાત અમને
 કહો, ફકીર બોલ્યો તે લહો; રહેલું અમારે વન મો-
 ઝાર, આજની રાત રહેશું આ ઠાર; કંદમુળનો આ-
 હારજ થાય, જઈશું જંગલ વહાણામાંય; તમે કયાંથી
 આવ્યા ને કયાં જશો, કોણ જાતને કયાં તમે વશો;
 રાજવંશીના સરખી કાય, શું ધારી નિકળ્યા મનમાં-
 ય; ચાર જણ વિચારજ કરે, ફકીર પ્રમાણે વાણી ઓ
 ચરે; પોતાની હકીકતની કહી વાત, ફકીર સમજ્યો
 મન સંગાથ; મળ્યા વનમાં ચારે સહી, ફકીર પ્રતે વા-
 ણી કહિ; અમને તે પુલ મળ્યું નહિ, પાછા ફરી ઘેર
 જશું વહી.

દોહરા-જુઠી વાત કરો હંકાર; આયવખાણુ જે નર
 કરે, તે મુરખનો સરદાર. ૧ મુલક મુલક રૂપાં તમે,
 તમ વિના ચતુર નવ કોય; તે સાચું જો જાણીએ તો
 પુલ દેખાડો સોય. ૨ લખાડ વાત બોલો તમે, વળી

મનમાં ધરી હુંકાર; એ બોલવું તે મુરખનું, ચતુર ક-
રો વિચાર, ૩ બંકાવળીનું પુષ્પ મુજ કને, કેમ આ-
વેં તમ હાથ; એમ કહીને દેખાડીયું, અચરત પામ્યું
સૌ સાથ. ૪ એમ કહીને કહાડીયું, જીવે છે સવળા લો-
ક; એ સાચું કેમ માનીએ સાચું જીવું ફેક. ૬ એમ
કહીને તેડીઓ, એક અંધ જતોતો વાટ; આ નરને ક-
રો દેખતો તો સાચી માનીએ વાત ૭ આંખડીમાંહે
અંજન કર્યું, પાંખડી પુષ્પની એક; ફાટી પદળ ઉડી
ગયું, ને રહ્યા તેનો ટેક. ૮ વણા વરસતી ખોડ હતી,
તોરાંશ થયાં લોચન; ફકીરને ચરણે નમ્યો, હરખ ધ-
રીને મન. ૯ જીવતદાન જાણે આપીયું, ને ટાળી હ-
મારી ખોડ; એમ કહીને કરી વિનતી. નમે છે ખેડ કર
જેડ. ૧૦ અચરત પામ્યા ચારે જણા, નિશ્ચે એ તો
વાત મારી કરીને લીજીએ, અથવા કરીએ વાત ૧૧
એમ કરીને ઉઠ્યા, ગ્રહી નગન તલવાર; એ પુલ અ-
મને દિજીએ, નહિતો માડું આ ઠાર.

ચોપાઘ-એમ કહીને ઉઠ્યા જોધ, અંતઃકરણમાં
આણી કોધ; ખુશી થઈને અમને આલ, નહિતો આ-
વ્યો તારો કાળ; આપોતો જાગ દહશુ, નહિતો મારીને
લેઈશુ; ત્યારે પસ્તાયો પોતે તે દીશ, વગર સમજ્યું
કર્યું એ ઇશ; બધી ચતુરાઈ મારી ગઈ, મેં તો પુલ
દેખાડ્યું લઈ; માટે લખી વાત મટવાની નથી, હજી
દુઃખ કેટલું સર્વથી; મુજ પિતાકેરું તો દુઃખ જશે, દે-
ખાશે આંખેને સુખીયો થશે; ખૂંછો પ્રભુએ દુઃખમાં નાંખી
ઓ, જશ મહિમા તેને વાધિયો; અંતે ધર્મ તરવાનો
સહી, ન આપું તો મારે અહીં; એમ વિચાર્યું મન મો-
ઝાર, આપ્યું પુલ નવ લાગી વાર શા સારું મારો છે

તમે, હ્યોને ફુલ આપુ છું અમો; ગુલબંકાવળી તણે
 છે બાગ, લાખો ફુલ છે તેની માંહય તમારે મન અમુ-
 લખ સર્વથી અમારે મન કોડીનું નથી; એમ કહીને
 આપ્યું હાથ, ચારે જણા હરખ્યા મન સાથ; મુકી ફ-
 કીરને ત્યાથી વળ્યાં, પોતાને દેશ સમીપે પળ્યા; ક્ય
 મુકામે ચાલ્યા જાય, આવ્યા સીરકસ્તાન માંય; નગર
 મધ્યે વધામણી ગઈ, કુંવર રાયના આવ્યા સહી; એ
 સિગણ પોતાને થઈ, જલદ રાજા હરખ્યો તહી; ઉઠ્યા
 તે વેળા તે દન, પુત્રનું મુખજેત્રા થયો પ્રસન્ન; જે વેળા
 જોઈશું પુત્રનું મુખ, તે વેળા ટળે માઈ દુઃખ; એમ વિ-
 ચારી મનમોજર, સ્વારી કીધી તૈયાર; ગામને બહાર
 જઈ સભા ભરી, અઢારે વરણ આવીને અડી; અમુલ-
 ખ વસ્તુ લાવીયા, તે જોવાને સહુ આવીયા; ઘણી ખુ-
 શાલી અપરંપાર, ચાર કુંવર આવ્યા તે ઠાર; દંડવત
 કરી લાગ્યા પાય, રાજાએ આંખ્યા રૂઢિયામાંય; પુછે હ-
 કીકત રાજા તહી, સંક્ષેપે વિસ્તારી કહી; મહા દુઃખ-
 થી આવ્યા છીએ અમો, શું વિસ્તારી કહીએ તમે;
 એમ કહી મુક્યું તે ઘડી, સૌને વાતતો અચરત અડી,
 વખાણ કરે તે વારંવાર, ધનધન તમારો અવતાર; તમ
 વિના કોણ કરે કામ; બ્રીશક્ષણ તમાઈ નામ. ત્યા-
 રે ચાર કુંવર બોલ્યા તહી, અમો ગયાતો લાવ્યાસહી;
 બીજે કોઈ લેવાને જાત, તો નિશ્ચે પામત ઉતપાત.

દોહરા—એમ વખાણ સૌનાં મુખી, ને ચારે હર-
 ખ્યા મન; તે ફુલમાંથી કાઢી પાંખડી, મેલી તેણે દન.
 ૧ અંજન કીધું આંખમાં, પોતાના પિતાય; નેત્ર પહો
 ફાટી ગયો, થયો દેખતો રાય. ૨ અંધ તે લોચન પામી
 યા, તેથી બીજું શું મુખ; દાન પુન્ય દીધાં ઘણું, ભિ-

ધુકની ભાખી ભુખ. ૩ કંચન મેહ વરસાવતો, પાછો
 વાળ્યો પુરમાંય; ચારે પુત્ર મુખ આગળે, શોભા કહી ન
 જાય. ૪ કોઈ વધાવે મોતીડે, કોઈ પુષ્પેરે વિશાળ; ઘેર
 ઘેરથી લે વારણાં, નાના મોટી નાર. ૫ છત્રીસ વાજાં
 વાજી રહ્યાં, બોલે બંદીજન ભાટ; જાયક જશ બોલે
 ઘણા, નહીં કોઈને ઉચાટ. ૬ વાજતાં ગાજતાં આવીયા
 પોતા તણે મુકામ; ખુશાલી વાધી સર્વને, મુખથી બો-
 લ્યો તે ડામ. ૭ ફરિ લોચન મુજને આપીયાં, પરમેશ્વરે
 બીજવાર; તે પ્રતાપ મારા પુત્રનો, સફળ કર્યો અવ-
 તાર. ૮ નેત્રસમાન બીજું નહીં, ઘણી ખુશી મુજ મન
 હવે ખાઓપીઓ ખુશી કરો, નગર મધ્યે સૌ જન. ૯
 એક વરસલગી રહી, કોઈ નવ કરે વણજ વેપાર; ખાન
 પાનને રંગ રાગ, કરે સૌ નરને નાર. ૧૦ ધન ભંડાર
 ભરાવીયા, ગરીબલોકને ઘેર; આઠે પહોર ને સાઠે ઘડી
 મોજ કરે બહુ પેર. ૧૧ ખુશાલી વાધી ઘર ઘરે, વાજે
 ઢોલ મરદંગ; ખાય પીએને મોજે કરે, આણંદ સૌને
 અંગ. ૧૨ તાજલમુખ પાછો દુઃખી થયો; તે રહ્યો વન
 મોજર; હવે ગુલબંકાવળી જાગી ઉઠી, કહ્યું તેનો વિસ્તાર.

ચોપાદ-એ વાત તો અહીંથી રહી, બંકાવળીની
 શી ગત થઈ; તે પહેરી વસ્ત્ર નિકળી બહાર, આવી હો
 જ ભર્યો તે ઠાર; મુખ પખાળ્યું હેતજ કરી, વેણ છુટી
 જે સુંદરી; નજર પોતાની હાથઉપર ગઈ, વીંટી પોતા
 ની કરમાં નહીં; મુદ્રિકા કોઈ નરની સહી, અચરત
 વિનતા મનમાં થઈ; આતે કારણ શું કિરતાર, કોણ
 પુરૂષ આવ્યો આ ઠાર; એટલી ચોકી વિટાળી કરી, કો
 નર આવ્યો હિમત ધરી; એમ વિચાર કરે મનમાંય.
 ગઈ નજરે તે તળાવ છે ત્યાંય; તેમાં જીવેતો પુલજ ન

હિ, ચાર દિશાએ જીવે તહીં; અચરજ શરણું થયું આ-
 કામ, કોણે કર્યું તસ્કરનું કામ; તે નરે પીધું અમ્રતનું
 પાન, નજરનાંખી ગયો તે કામ; દેવદાનવથી ન અવાય
 ઘણી વિમાસણ મનમાં શાય; ધન ધન તેરી માતાની
 કુખ, તે નર જોઈ ગયો મુજ મુખ; નમ્ર જોઈ તેણે મારી
 કાય, મેં નિશ્ચે કર્યું તે આંધ; પુષ્પ મેમલ તેણે સંગ
 લીધ, ગયો કામ પોતાનું કરી સિધ; નખથી તે માથે
 નિહાળી ગયો, હવે શો ઉમેદ તે નરને રહ્યા; નિદ્રામાં
 મેં જાણ્યું નહીં, ગયો વીંટી ખદલી તહીં; અધર નિ-
 હાળી ગયો મુજ મુખ, કુચઉપર મુક્યો હશે હાથ, નિ-
 હાળી હશે મારી જાત વ્રત ભંગ કુંવારિનું કર્યું, હવે
 ખીજે ચિતે કેમ ધર; માટે તે નર સાથે વર, નહીં મળે
 તો નિશ્ચે મર; નર મુજ પ્રાણજીવન આપ, અવર પુર-
 ષ ભાઈ ને જાપ; માનવની પ્રુદ્ધિ આ કાર, તે વિના
 ખીજે કોઈ અવતાર; એમ વિચાર્યું પોતે મન, એક
 સહસ્ત્ર પરી તેડી તે દન; સર્વ આવીને ઉભી તે જાણ,
 ત્યારે દેવ કરીને જોલી વાણ; તમે શું આકરી મારિ
 કરી, પુલ અહીંથી કોઈ ગયો હરી; તે નરને લાવોની
 નાર, વીંટર મારી નાંખીશ આ કાર; અઢાર હજાર
 રાક્ષસ ધિપતિ, તે સાથે જોલી વિનતી; તમેશું રક્ષા
 કરી આ કામ. જોઈનાંખ્યું મુજ પિતાનું નામ; જાગનું
 પુલ લેઈ ગયો સહી, પિતાને જવાખ શું દેશોતહીં; માટે
 શોધીકાઠો તત્કાલ, લઈ જનારાના જોઈ હવાલ એક સ-
 હસ્ત્ર પરીશું જોલી વાણ, શોધી લાવો નહીં તો જોશો
 પ્રાણ; એરીતે ચમકાવ્યા સૌ, સૌને રીસ ચડી છે ખહુ.

દોહરા-રાક્ષસ સઘળા કોપીયા, કોણે કર્યું એ કામ;
 અપકિરતી થઈ જગતમાં, જોખ્યું જાપનું નામ. ૧

ખોળું કરાવી અતિ ઘણી, મોકલ્યા રાક્ષસ દશ વીશ;
 પંકડીલોલો ચોરને, તેનું હેઠીએ શીશ. ૨ હજારરાક્ષસ
 દોડીયા, કોઈ ગંગાને પહોળી બાણ; પહાડ પર્વત જંગલ
 સહી, શોધી વળ્યા નિર્વાણ, ૩ ઘણા મુલક શોધી વ-
 જ્યા, પણ નવ લાગી વાર; નિરાશ થઈ સૌ આવીયા,
 દેખાતા વિકાળ. ૪ નામ નિશાન જાણ્યું નહીં, તે કેમ
 આવે હાથ; નિરાશ થઈ જોઈ સહી, રાક્ષસ કેરી સાથ.
 ૫ ઠામઠેકાણું તેહેં મળે, તો શોધી કહાડીએ ગામ;
 મારી મ્હોંમાં લાવીએ, પાછું ફુલ આ ઠામ. ૬ એમ
 કહીને કળકળ્યા, કોણ પુરૂષ એ સોળ; સૌનું મુખ ઉ-
 ડી ગયું, કારણ ન કળે કોય. ૭ સહસ્ત્ર પરી શોધી વ-
 ણી, મુલક અપાર; થાકીને આવી સૌ, ખંડાવળી જે
 ઠાર. ૮ કરજેડી કરી વિનતિ, જોયા પહાડને વન; વ-
 સ્તી જોઈ બીજી ઘણી, શું કહું મુખે વચન. ૯ ગુલ-
 ખંડાવળી વિચારીયું, મારે કરવું એ કામ; ભેદ પ્રપં-
 થ કર્યા વિના, કેમ પહોંચે એ હામ. ૧૦

ચોપાઠ—માનવ લોક જોડે સર્વથી, તેની બુદ્ધિનો
 પારજ નથી; માટે જોડે ત્યાંના લોક, કદાપી સમશે મ-
 નના શોક; આવું મન વિચારી કરી, ઉડી સમુદ્ર પર-
 વરી; ઉત્તર દીશાનો જોયો દેશ, બહલી કરી પોતાનો
 વેશ; જોતી જોતી તે પછે ગઈ, તોએ ભાળ તો લાગી
 નહીં; અનેક વેશ પોતાના કરી. નગરી બધી જોતી ફ-
 રી; પશ્ચિમદેશ નિહાળે સર્વ, નિરાશ થઈ મુકયો મન
 ગર્વ; ત્યાંથી નવ જઈ ભાળ, પછી દક્ષિણ ઉતરી ત-
 લાળ; અનેક રૂપ કર્યા પ્રકાશ, જોયા દેશ આણી ઉજ્જા-
 સ; આગબગીચા મહેલ અવાસ, કોઈ સ્થાનક નવ પ-
 હોયી આશ; વાયુ રૂપ તેની શી વાર, લીધો દક્ષિણ

દેશનો પાર; નિરાશ થઈ ત્યાંથી પરવરી, પુર્વ ભણી તે
 તો સંચરી; બુદ્ધિ પોતાની કરે પ્રકાશ, જોવાને લાગી
 તે ચોપાસ; ઘણા દેશ જોયા સર્વથી, તોએ ભાજ કાંઈ
 જડતી નથી; ત્યારે મનમાં થઈ નિરાશ, અરે દૈવનથી
 પહોંચતી આશ; એમ કહિ ચાલી જટલે, સીરકસ્તાન
 આવી તેટલે; જોવાને લાગી તે ગામ, ઘણી શોભા છે
 ઠામેઠામ; ઘેરઘર વાગે ઢોલ મહંગ, રાગ આલાપે નવ-
 લા રંગ; ખાનપાન થાય અપરંપાર, જેતાં અચરજ
 પામી નાર; ઘણા મુલક જોયા સર્વથી, પણ આવી
 ખુશાલી કંઈ નથી.

દોહરા—તે નગરમાં સંચરી, ધરી મરદની કાય;
 પુછવા લાગી લોકને, શો હરખ છે પુરમાંય. ૧ ઘેર ઘેર
 રંગ મચી રહ્યો, હરખે સહુનાં મન; વસ્ત્ર આભુષણ
 સર્વે સજ્યાં, શું છે દિવાળીનાં દન. ૨ એવાં વચન
 શ્રવણે સુણિ, બોલ્યા તે પુરના લોક; નિત દિવાળી
 આ દેશમાં, નથી કોઈને મન શોક. ૩ અમારા રાજ-
 નાં નેત્ર ગયાં, નથી કાંઈ તેનો ઉપાગ; હકીમ એક બો-
 લ્યો અહીં, ભરી સભાની માંય. ૪ મુલખંડાવળી પુ-
 બ્ધ મળે સહી, અંજન કરે જે રાય; સૌ વરસતો અં-
 ધ હોય જે કહા, તરત દેખતો થાય. ૫ એવાં વચન
 તેનાં સુણી, બોળ કરાવી અપાર; કાંઈ ભાજ લાગી
 નહિ, દીલગીર થયો તે રાય. ૬ એના પુત્ર છે ચારે
 પરાક્રમી, તેણે કરિ સલામ; જંગલ જંગલ તે ભગ્યા,
 લાગ્યા પુલ આઠામ. ૭ અંજન કીંધું આંખમાં, થયો
 દેખતો રાય; આંખણ ટળિયું આંખનું, આનંદ અંગ ન
 માય. ૮ પૃથ્વીપતિ ઘણું રિઝિયો, બોલ્યો મુખે બોલ;
 એક વરસ લગિ સૌ મેહનિ, ખાવો પિવો કરો ક-

લોલ. ખજાના આપ્યા છે ૯ ગર્થના, જેને જોઈએ તે
 ખાય; નીત દિવાળી સર્વને, આનંદ અંગ ન માય. ૧૦ એવાં વચન તેનાં સુણી, હરખી બંકાવળી મન;
 ધનધન લાગ્યે માહરૂં, ધન આજનો દીન. ૧૧ સફળ
 જન્મ મારો થયો, મળી નિશાની આ ગામ; પુલતણો
 એ તસ્કર સહી, મુજને મળીયો આ ઠામ. ૧૨ પ્રસન્ન
 થઈ મનડા વિષે, ગઈ શહેરની બહાર; આગળ જળ
 છે નદીતણું, ઉતરીયા તેણે ઠાર. ૧૩ જળકીડા વિન-
 તાએ કરી, શુદ્ધ કર્યું શરીર; અદ્ભુત રૂપ કર્યું નરત-
 ણું, જાણે કોઈ બાવનવીર. ૧૪ દેવતાઈ વસ્ત્ર અંગે
 ધર્યાં, સજ્યાં ત્યાં સોળ, શણગાર મરાઠી પાલ મસ્તક
 ધરી, મુખે રાતાં તંબોળ. ૧૫ સ્વરૂપ પ્રકાસ્યું પોતાત-
 ણું, નરતણી કરી કાય; કોઈ દ્રષ્ટે જોઈ નવ શંકે, જ-
 બકારે આંખ મીંચાય. ૧૬ કેડે કટારી વાંકડી, શોભે
 ધનુષ ને બાણ; શોભાથી આવી પુરવિષે, ચતુરા ચ-
 તુર સુજાણ. ૧૭

ચોપાઈ—જોઈને હરખ્યા સા લોક, જે દેખે તેના સ-
 મીયા શોક; ઘણી સકામળ તેની કાય, સ્વરૂપે ચંદ્ર
 સુરજ જાળવાય; એવું કારમું કીધું રૂપ, જે દેખે તે
 પુરખે ભુપ; નર નામે મુકયા હંકાર, એ કોઈ દેવાંશી
 અવતાર; સ્ત્રી દેખી કામાતુર થાય. ધનધન એ નરની
 કાય; શોભાતણું એ છે સુખ, એવું રળીઆમણું શો-
 ભે મુખ; એમ મોહ પામ્યું બધું ગામ, ફરે છે પુરમાં
 ધ્રોણાધમ; જે દેખે તેનું મન ચગે, તેની પાછળ નરના-
 રી ફળે; તે ખખર રાજસભામાં થઈ, તખ્તપર બેઠા તે
 તહીં; અરજ બંગીએ કરી સલામ, માંડી વાત કહી
 તે ઠામ; કોઈ પુરૂષ આવ્યો નગરીમાંય, તેની શોભા

કહી નવ જાય; જાણે ઈંદ્રાસનનો ભુપ, ધરી આવ્યો
 માનવનું રૂપ; તેની શોભા કહેવાતી નથી; તેનીસમાન
 કોઈ પૃથ્વીમાં નથી; ઘેલાં કીધાં કીધાં સૌ નરને નાર,
 જોવા મળી સૌ ઠરોઠાર; અરજ અંગીનાં સુણી વચન,
 જલહરાયનું હરખ્યું મન; તે પુરૂષને લાવો અહીં, એ-
 વી મુખથી વાણિ કહી; ધણું સ્વરૂપ છે રૂડી કાય, જો
 ઇચ્છે તેને લાવો આંચ; વજ્ર મોકલ્યો તેણે ઠાર, માન
 દઈને લાવો આવાર; ઉઠ્યો વજ્ર નામીને શીશ, આ-
 વ્યો અન્તરભણી તે દીશ; કરી સલામને જોડ્યા હાથ,
 પછી વાત કરી તે સાથ; ધનભાગ્ય ધરતીનું સહી, તમ
 સરખો નર આવ્યો અહીં; પ્રસન્ન થયું છે અધુ ગામ,
 ભણે પધાર્યા આણે ઠામ; રાજસભામાં આણો સહી,
 રાજ મળવા ઇચ્છે તહીં; મુજને મોકલ્યો તેડવા કાજ,
 સભામાં જ્યાં મહારાજ; દીન વચન વજ્રનાં સુણી,
 અંકાવળીએ વાણી ભણી; શાને દીલગીર થાઓતમો
 આણો સભામાં આવું અમો; એમ કહીને ચાલ્યો તહિ
 વજ્રતણી ઝાલી છે ખાંહ; રાજસભામાં ઉભા જઈ
 જોતાં ખુશાલી સૌને થઈ; રાજ્યે દિધાં સન્માન, મુ-
 ખવાસ આપ્યાં બીડાં પાન; કોણ દેશ નિકળ્યા શા
 કામ; કોણ જાતને શું છે નામ, ત્યારે અંકાવળી બોલી
 તે ઠામ; મગધ શહેર અમારું ગામ. સોઢાગરડેરો હું
 તન, પુષ્પસેન મુજ નામ રતન; ઉમેદવાર ચાકરીના
 સહી, દાણો પાણી ત્યાં રહેવું જઈ; સુણી વાતને હર-
 ખ્યો રાય, મારી પાસ રહો ભાઈ આંચ.

દોહરા—જલહ મુખ એમ બોલીયો, ભાઈ રહી અ-
 મારે ઘેર; મનગમતો મહીનો લીયો, મોજકરો બહુપેર.
 ૧ મારી પાસે બેસી રહો, નવ કરવું હવે કામ; ખાઓ

પીઓ. મુખ ભોંગવો, આવો આપ મુકામ. ૨ એવાં વચન મુખી રાયનાં, બંકાવળી રીઝી મન; રાજસભામાં નિતે રહું, કબુલ કર્યું વચન. ૩ ભાળ મળી મને ગામમાં, મળશે મારો ચોર; હિમત રાખીને રહું પુરૂષ થઈ આ ઠાર. ૪ નિશા પડી તેણે સમે, બેઠા સભામાં રાય; ચાર પુત્ર પેલા આવીયા, પડયા પિતાને પાય. ૫ ચુંબન દઈ ચાંપ્યાં રૂદે, બેસાડયા લઈ પાસ; સભા સૌ બેઠ રહી, પામી મન ઉલ્લાસ. ૬ ત્યારે બંકાવળી ઓચરી, ધનુષ્ય ધર્યું છે જે હાથ; કુળ પુરૂષ એ કોણતણા, કેમ આવ્યા આ ઠામ. ૭ ત્યારે સભા સૌ ઓચરી. એ રાજજનાં તન; ગુલબંકાવળી પુલ લાવીયા, કર્યા દીવ્ય લોચન. ૮ એવાં વચન શ્રવણે સુણી; જેયાં નરનાં મુખ; પરિક્ષા કરી તે નરતણી, પામી મનમાં દુઃખ. ૯ મુરખનો સરદાર એ, બુદ્ધિહીન અપાર; મુખ જેતાં કીંમત કરી, ક્ષણમાત્ર મોજર. ૧૦ એ નરતણો શો આશરો, તે નર બાવન વીર; ધન છે તેની માતને, જેણે જોયું મુજ શરીર. ૧૧ તે નરતણા એ ચોર છે, દગો તે સાથે કીધ; પુલ લીધું તે પાસથી, જશ જગતમાં લીધ. ૧૨ ભાળ તેની મળશે આંહી, એમ વિચાર્યું મન; પ્રભુજી આશા પુરશે, સમરથ જગજીવન. ૧૩

ચોપાઈ-એ વાતતો અહીંથી રહી, તાજલ મુખની શી ગત થઈ; પુલ ન રહું પોતાની પાસ, છેક થઈ બેઠો નિરાશ; મહેનત મારી મિથ્યા ગઈ, કિરતી જગમાં તેની થઈ; લાખી આવશે લઈને વહાણ, મુજ વિના તે તજશે પ્રાણ; બંને સ્ત્રીની હત્યા થશે, કેઈપેરે તે છુટશે મનમાં કર્યો વિચાર, ચાલ્યો ત્યાંથી રાજકુમાર; જે

રસ્તે ભાઈ ગયા હતા વહી, તે પગલે પગલે ચાલ્યો સહી; થોડા દિવસમાં ગયા તે ધમ, સીરકરૂંતાન છે પોતાનું ગામ; જોજન એક રહ્યું તેહ, ચતુર નરે વિચાર્યું એહ; જો કદાપી નગરમાં જઈ, તો તો તરણાથી હલકો થઈ; મારી વાત કોઈ માનશે નહિ, મુજને મારી નાંખશે સહી; પિતાતણે મન હુંતો કાળ, નામ સુણતામાં મારા બેહાલ; મારું મહોં જોવાનું નથી, મોટે ત્યાં જવાનો નહિ કદી; મોટે ત્યાં જઈ તે ફેક, એવો મનમાં પ્રગટ્યો શોક; નથી મુજનો એને એકે વિચાર, બેઠો જંગલમાં ગુણ બંધાર; એક તરફ નદીનું નીર, એક તરફ ઝાડી ગંભીર; બેઠો કર કપાળે દઈ, અખોલા સાંભરી આવી તહીં; તેની કૃપાથી પામ્યો પુલ, વળી વાળ આપ્યોએ અમુલ; કદાપી શંકટ પડે શરીર, જાળજે ધ્રુપ અગ્નિપર વીર; તરત આવીને કરવાની સહાય, વચન આપ્યુંએ મુજ કરમાંય; તેને હુંતોસમરૂં આજ, તેવિના નથી સરવાનું કાજ; એવું આપવિચાર્યું મન, વહી પ્રગટ કર્યો તે દન; કાઢ્યો વાળ નવ લાગીવાર, અગ્નિપર મુક્યો તત્કાળ; આંચ લાગી તેને જોડે, અખોલાએ જાણ્યું તેડે; થયું તે વિનતાને જાણ, મારા પુત્ર પુત્રી દુઃખીયાં નિર્વાણ; તેણે વાળ મારે જાળ્યો સહી, તેની સુગંધ આવી અહિ; મારે કરવું તેનું કામ, સ્વારી કરી તે ધમ, અઢાર હાજર રાક્ષસને લીધ, પોતે પંથ કર્યો તે સિધ; સુગંધ વાળની આતી તહી, તે દિશા બાણી વિનતા ગઈ; વાયુ રૂપ તેને શી વાર, આવી જ્યાં બેઠો રાજકુમાર.

દોહરા—અઢાર હજાર સાથે ઉતરી, જ્યાં બેઠો રાજકુમાર; પુત્ર કેમ સમરી મુને, શું છે દુઃખ આ ધર.

૧ આ જંગલમાં એકલા, તણ સજનનું સુખ; કેમએ
 કલાં આ વસ વિષે; ને શું છે મનમાં. દુઃખ ૨ મેમુદા
 મારી દીકરી, તે તન મન માઈં પ્રાણ; તેને મુકી વન-
 માં લમો, સાચું બોલો સુખણ. ૩ ત્યારે રાજકુંવર
 મુખ બોલીઓ; માતાણ સવળું સુખ; વૈલવ નાના પ્ર-
 કારના, પણ એક વિત્યું દુઃખ. ૪ મેં તમને સમયાં
 માવડી, સમજણ પાડે મુજ; સમરતાં માત્રમાં આવીયાં
 ટાળવા માઈં દુઃખ. ૫ હવે આશા પુરો માવડી, તોતો
 ભોગવીએ સુખ; એવાં દીન વચન તેનાં મુણી, દયા
 આવી ગઈ મુખ. ૬ એશું ઇચ્છા છે મન તાહરે, બો-
 લ સત્ય વચન; માતાણ શું ઓચઈં, બોલતાં આવે
 લાજ. ૭ તે દેવતાને દુર્લભ સહી, તે કયાંથી સરે મુજ
 કાજ; અબોલા મુખ ઓચરી, તજેની મન ચિંતાય ૮
 જે કાંઈ ઇચ્છાછે મન વિષે, તે લાવી આપીશ રાય;
 લાજ તણ મુજને કહો, તો કામ તમાઈં થાય. ૯ ત્યારે
 રાજકુંવર મુખ બોલીઓ, ચરણે નાચ્યું શીશ; ગુલખં-
 કાવળી જેવો બાગ, કરવો છે આ દીશ. ૧૦ તેવો મ-
 હેલને તેવાં ચિત્ર, તેવો હોજને તેવાં ઝાડ; કરી આપો
 મુને માવડી, તો પહેંચે મનના લાડ. ૧૧ અબોલા ત્યાં
 વિસમૈં થઈ, એ થાય કેમ કામ; મેં બાગ જોયો નથી,
 નથી જોયો મહેલ મુકામ. ૧૩ દીઠા વિના કેમ હું કરું
 મહેલ બેઠક રચના બાગ; સળંગ પડાવી તમને દેખ-
 વ્યું, તે કેમ થાયે આ કામ. ૧૪ દીઠો હોય મેં દ્રષ્ટિએ
 તો કરતી તમાઈં કામ; વિશકરમા તેડાવીને, રચાવત
 ઉત્તમ કામ. ૧૫ માતાણ તમ કૃપાથકી, જોઈ આળ્યો
 તે બાગ; કહો તો લખી દેખાડીએ, કાગળમાં સૌ વાત.
 ચોપાપ-કાગળ કુવાત ત્યાં લીધી સહિ, ચીતરવા

ને ખેઠા તહી; જે પ્રમાણે હતું તહીં, પટમાં ઉતારી દા-
 ખવ્યું તહીં; વૃક્ષ બાગ બગીચા સાર, સર્વે માંડી કર્યો
 વિસ્તાર; તેવારે અખોલા હરખી મન, એ પ્રમાણે ર-
 ચાવું તન; સેના સૌ પોતાતણી, તે સંગાથે વાણી ભ-
 ણી; મહેલ રચાવો આણે ધમ, દેવ રચના દેવતાઈ
 કામ; વિશકરમાને તેડીશું ઘેર, સામાન સૌ લેઈ આવો
 પેર; હીરા ઝવેર મોતી ને લાલ, લાવો સ્થંભમાંહે પર-
 વાળ; સોના રૂપાના ઢગલા કરો, તે દિશા ભણી પરવ-
 રો; આરસપહાણુ લાવો આ ઠાર, જે જોઈએ તે અપ-
 રંપાર; એમ હુકમ રાક્ષસને મળ્યા, દેશ દેશાંતર સૌ-
 એ પળ્યા; દેવરૂપ તેને શી વાર, જે માગે તે લાવે આ
 ઠાર; સોનું રૂપું મોતી ને લાલ, હીરા ઝવેર મણી પર-
 વાળ; જુદાજુદા ઢગલા કરો, એવો બોધ અખોલાએ
 કર્યો. વળી કહેતામાં દોડ્યા તેવાર, કરતાં કામ નવ
 લાગી વાર; કહ્યા પ્રમાણે કીધું કામ, સન્મુખ આવીને
 કરી સલામ; ત્યારે અખોલા બોલી વાણુ, એક વચન
 કરો પ્રમાણુ; વીસકરમાને લાવો અહીં, એવી મુખથી
 વાણી કહી—ત્યારે એક રાક્ષસ ઉઠ્યો તહી, વિસકરમાને
 લાવ્યો સહી; તે રાક્ષસ સાથે પંથે પળ્યા, જઈને અખો-
 લાને મળ્યા; વિશકર્માએ કર્યો પ્રમાણુ, શું ફરમાવો
 મળને કામ; ત્યારે અખોલા બોલી વચન, આ રાંજકું-
 વર છે મારો તન; એ કહે તેવો રચવો બાગ, સરોવર
 મહેલ કરો આ ધમ; માણેક મોતી હીરા ને લાલ, ઢ-
 ગલા સર્વે દેખાડ્યા તે ઠાર; ઘટે તે મંગાવશુ અમો,
 જડીત કામ કરોની તમો; એવાં વચન અખોલાનાં સુ-
 ણી, વિશકરમાએ વાણી ભણી; મુળને નથી કોઈ કર-
 તાં વાર, નિશાની કરો તે ઠાર; દેવતાનું વરદાન મુ-

જને સહી, એક રાતમાં કરશું અહિ; માટે જે વસ્તુ કરવી હોય, તેની નિશાની કરાવો સોય; તે પ્રમાણે થાશે કામ, મીણાકારી સુંદર ધામ.

દોહરા-રાજકુંવર મુખ ખોલીયો, ગુલખંડાવળી આગ; તેવી રચના કરવી સહી, હુતો જોઈ આવ્યો તે જાણ. ૧ નંકશો ઉતારી આપીઓ, હોલ આગ અપાર; જે જે વસ્તુ દિઠી તહીં, તે તે ચીત્રી ચોપાસ. ૨ જ્યાં જેવી શોભા હતી. ત્યાં તેવો ભરીયો રંગ; પટમાં સર્વ ચિતર્યું, આણી મન ઉમંગ. ૩ જગમત જ્યોત ઝળકી રહી, એવું કર્યું માંહે કામ; પટ સોંપ્યો પોતે કર વિષે, વિશકરમા જેનું નામ. ૪ એ પ્રમાણે તમો કરો, મહેલ આગ ને ઝાડ; મનોરથ પહોંચે મનતણા, પાળોની મુજ લાડ. ૫ દશ કોશ ફરતા સહી, કોટ કરો ચોપાસ; તેમજ રચના કરો, પહોંચે મનની આશ. ૬ એમ કહી આપ્યો કર વિષે, હરખ્યો જોઈને મન; એથી સવાયું થશે સહી, ધિરજ ધરો રાજન. ૮ એમ કહીને આપીઓ, રાજ્યે તે કામ; નિશાન પાડી તેને સમે, રચવા માંડયું તે ધામ. ૯ દેવતાનું વરદાન, તેને શોંની વાર ધારીને જોયું પટમાં, રચવા માંડ્યો તે કામ. ૯ આગ બગીચા ને વાડીઓ, બારી અટારી માળ; પુષ્પ ઝાડને વનસ્પતિએ, પટ પ્રમાણે રચ્યો ખ્યાલ. ૧૦ જે મુખથી બોલે સહી, તરત તેવું થાય; ઇંદ્રપુરીની રચના રચી, એક રાતની માંય. ૧૧ જળહળ જ્યોત ઝળકી રહી, જાણે દીપકની જ્યોત; જાણે દિનકર ઉગીયો, એમ થઈ રહ્યો ઉઘોત. ૧૨ રજની વિતી તેણે સમે, થયું સંપૂર્ણ કામ; અબોલા પાશે ગયા, કીધો દંડ પ્રણામ. ૧૩ પટ પ્રમાણે સૌ કર્યું, પુલ ઝાડ ને ધામ;

રજા આપો હવે મુજને, તો જાઉં મારે યામ, ૧૪ અ-
ખોલા હરખી ઘણી, આપી તેને રજાય; વિશકરમા
ત્યાંથી ગયા પોતાના પુરમાંય, ૧૫

ચોપાઈ—જેઠ બાગને હરખ્યું મન, રાજકુંવર તે-
ડયો તે દન; તારા કારણ રચાવ્યો બાગ, વૈભવ માંડો
આ ઠામ; ઈંદ્રપુરી પૃથ્વીપર કરી, જાણે સ્વર્ગપુરી આ
વી કરી, તેથી શોભા અદકી હોય, ઉપમા કહી શકે ન
કોય; સાંભળ રાજકુંવર આ ઠાર, તારા ભાગ્ય તણો
નહિ પાર; અત્યુ લોકના માનવ સહી, કસા લેખામાં
ગણીએ નહિ; તે તારે આધીન થઈ રહી, ફરમાવો તે
કરીએ સહી; પુત્ર કરીને ખોલી રહી, તે વચન પાળું
અહીં; ઘણું વેર માનવ સાથે જાણુ, જેતાંવાર તે લઈ-
એ પ્રાણ; તેને આધીન થઈને રહી, લખીત વાત તે મીટે
નહિ; એ સૌ પરમેશ્વરનો ખ્યાલ, સુખ ભોગવો મારા
બાળ; માતાજી પુત્ર તમારો સહી, આશા મારી પુરણ
થઈ; એમ કહીને નામ્યું શીશ, અખોલા પ્રસન્ન થઈ તે
દીસ; માથા ઉપર મુક્યો હાથ, સુખ ભોગવો પેમુદા
સાથ; હીરા માણેક ઝવેર અપાર, અરધો અરધ રહ્યા
તે ઠાર; સોના રૂપાનો પારજ નહિ, તે સર્વે બક્ષુ છે અ-
હીં; લેઈ ભર્યા અખંડ તેના ભંડાર, ખાતાં ખુટે નહિ
લગાર; અખોલા ત્યાંથી પરવરી, લશ્કર લઈને ઠામે ઠ-
રી; રાજકુંવરને હર્ષ અપાર, ઘણી રચના જેઈ તેઠાર
ગુલખંડાવળીથી બમણું ધામ, તેવી રચના ઠામે ઠામ;
હવે ભાળ લાખીની જાણુ, આજકાલમાં આવશે વહા-
ણુ; દરિયા કિનારે ઉભો જઈ, વહાણુ આવતાં દીઠ ત
હીં; હરખ્યો મનમાં અપરંપાર, ગયો સામો તે રાજ
કુમાર; નજીક આજ આવ્યું જેટલે, લાખીએ નિરખ્યો

તેટલે; સ્વામી મલવાને આવ્યા સહી, ઘણી ખુશાલી
 મનમાં થઈ; મધવો મુક્યો તેણીવાર, તે ઉપર બેઠી નાર
 રાજકુંવરની આવી પાસ, પકોંચી મનડા કેરી આશ;
 આકરનર ને સઘળી દાસ, ઉતર્યા સઘળા પોતાંને આ
 વાસ; માલમતા ઉતારી લીધ, પાછાં વહાણુ વિદાય કી
 ધ; મોજકરે તે રાજકુમાર, બેઠ રચના ઘણું હરખી.

દોહરા—ખન્ને નારી આણુંદમાં, સજ્યા શોળ શણ-
 ગાર; હાસ્ય વિનોદ કરે સહી, શોભાનો નહિ પાર. ૧
 દાસદાસી ઘરમાં ઘણી, ફરેછે બાગ મોજર; એક આ-
 કર ઘરમાંથી નિકળ્યો, ગયો જંગલ બહાર. ૨ અરધો
 કોશ ચાલી ગયો, દીઠા માણસ દશ વીસ; નજર પડ્યા
 તેહને, કાષ્ટ ધર્યાં શીશ. ૩ રાજનો આકર બોલીયો,
 તમે કોણ માણસ સાર; આ કાષ્ટ ક્યાં જઈ વેચશો.
 કોના નગર મોજર. ૪ ત્યારે સર્વે બોલીયા, સીરકસ્તા-
 ન હમારો મુકામ; પેટને અર્થ નિકળ્યા, વેચીશું તે ઠા-
 મ. ૫ તેવારે તે નર બોલીયો, આત્રો હમારે શહેર;
 કાષ્ટ વેચાવું તમતણા, દામ મળે સૌ પેર. ૬ તેવારે આ
 બોલીયા, આહીં તો નહી કાંઈ ગામ; એ રાત જંગલ
 તો સહી, નથી વસ્તીનું નામ. ૭ તે નર કહે વસ્તી
 સહી, અરધો કોસ છે ગામ; જુદું સીદ બોલું અમો,
 નથી મળવાના દામ. ૮ જમણા પૈસા લાગશે, તમે
 આવોને મુજ સાથ; એ વેચીને થાએ વાણીયા, લેજો
 પૈસા હાથ. ૯ સૌ જણ સાથે મળી, આવ્યાં તેણે ઠામ;
 તે શોભા કહેવાતી નથી, શોભા નૌતમ તે ગામ. ૧૦
 અચરત થયા સૌ મન વિષે. આતે શું કહેવાય; હવે
 દીઠ માણસ આવતાં, ત્યારે મનનો સંદેહ જાય. ૧૧
 એમ વાત કરતાં આવીયાં. રાજજી મુકામ; હકીકત

સર્વે કહી, ધર્યાં કાષ્ઠ લેઈ ધામ. ૧૨ ગરીબલોક અમે સહી, આપો મનગમતા દામ; એવું કહી છાના રહ્યા, હવે રાજ્ય શું કરે દામ. ૧૩

ચોપાઈ—એવાં વચન સેવકનાં સુણી, ખુશી થયો નગરનો ધણી; સો સો મહેર આપી તેણીવાર, ગરીબ જાણે કયો ઉપકાર; મુખથકી તેણે વાણી કહી, તમને ગમે તો રહેને અહીં; ખાઓ પીઓ કરો કુળ કાજ, જે જોઈએ તે લોની આજ; એવાં રાજના સુણી વચન, ખુશી થયાં શોકોનાં મન; તેનાં છૈયાં છોકરાં લાવી કરી, રહ્યા તે ઠેાણે કરી; કોઈને મનઈ રાજની નહિ, આવે તે વસે તહિ; પગ મેલવાને નથી કાંઈ ઠામ, એમ લોક મળ્યા તે ગામ. સીરકરતાન તો ભાગ્યું સહી લોક ઉચાળા લાવ્યા તહીં; કોટવાળ કરે નગરની રખવાળ, તેને કાને પડ્યો સવાલ; વજરને તેણે જઈ કહ્યું, ઉત્પાત નગરમાં થયું; રૈયત બધી ઉચળી ગઈ. અડધિ નગરી ખાલી થઈ, તમારું શહેર તજીને જાય; ત્યારે તે જોડ્યા મુખ રાય, ત્યારે વજરને આવી આશ કહેવા લાગ્યો; ખેસી પાસ; જોડ્યા પછી મુખે સર્વથી, એ વાત મનાતિ નથી; ખાર ગાઉ ઉપર ઝાડી અપાર, વાઘ વડ ધણા તે ઠાર; ત્યાં કોણે વસાવ્યું ગામ, દેવ રક્ષણ દેવતાઈ કામ; એતો અચરજ સરખું અહીં, જાઓ તમે જોવાને સહી; ત્યારે કોટવાળે વાણી કહી, નગર તમારે અધેર છે સહી; કસી ખખર તમે રાખતા નથી, શહેર ઉજડ થશે સર્વથી.

દોહરા—કોટવાળ કહે વજરને, તે ઉપર કહું દ્રધાંત; પ્રભુ ગત છે અવનવી, ભાગુ મનની બ્રાંત. ૧ ઉત્તર દીશાનો એક રાજવી, સતવાદી અપાર; એકાશી

રાણી ધર વિષે, રૂપતણે અંગાર. ૨ એક પુત્ર વિના
 ધર વહી, નથી તેને કોઈ તન; રાત દીવસ ઝુરે સહી,
 નારી સહિત રાજન. ૩ ઘણા દિવસ એમ વહી ગયા,
 એક વિનતાનું લળીયું લાગ્ય; ઉઠર ગર્ભ તેને વાધી-
 યા, વિનતાને તે જાણુ. ૪ પટરાણી તેને કરી, પામી ધ-
 ણુ એક માન; પુરે મારો પદમણી, અવતર્યું સંતાન. ૫
 પુત્રી તેને અવતરી, હરખ્યો રાજ મન; વાંઝીયા બાર
 ઉઘાડીયું, ધન્ય આજનો દન. ૬ રમાડે રાજ તેડી ક-
 રી, આણે અદકું હેત; પ્રિત અલી અંતરમાં, તનમન
 ધન સમેત. ૭ ઘણા દીવસ એમ વહી ગયા, ફરી ગર્ભ
 વંતી થઈ નાર; તે પણ પુત્રી અવતરી, રાજને દર-
 બાર. ૮ એમ કરતાં પુત્રી છ થઈ, સાતમું ઓધાન છે
 નાર; રાજ મુખથી બોલીયો કોષ કરી તે ઠાર. ૯ ક-
 દાપી પુત્રી આવશે દેઈશ ઝહાજ ઉપર સાન; ક્ષણએ-
 કમાં માઈ સહી, તતક્ષણ કરીશ હાણ. ૧૦ પુત્ર જો ક-
 દી આવશે, તો ન્યાલ કરીશ ઓ નાર; તારે આધીન
 થઈને રહું, એમ બોલ્યો રાજ તેનાર. ૧૧ એમ કહીને
 તે પરવર્યો, રાજસભામાં રાય; રાણી દુઃખ ધરે વણું,
 કહેતાં કહું નવ જાય. ૧૨ લખીત વાત થશે સહી એ
 નંથી કોઈને હાથ; પ્રણુને ગમતું થશે, એમ વિચાર્યું
 તેણે મન સાથ. ૧૩ દશ માસ પુરા થયા, તોપણ આ-
 વી કન્યા; પુત્રની બુમ પાડી સહી, દાઈના આંખા પા-
 ય. ૧૪ જીવ જીવતદાન કારણે, જીહું બોલી તે નાર;
 તાર પછી શું નીપજ્યુ; તે માંડી કહુ વિસ્તાર. ૧૫
 રાણી દાઈ મનસુબો કરે તેનો કહુ વિસ્તાર; ૧૬ એ-
 માંથી શું નીપજે, તે કહુ આણે ઠાર.

ચોપાઈ—રાણી દાઈ મનસુબો કરે, પુત્રતણી વા-

છી ઓચરે; વધામણી મોકલી રાજની પાસ, આવી
 દોડતી સભામાં દાસી, રાણીજીએ જનમ્યો પુત્રરાજજી
 વાઘ્યુ ધરમુત્ર એવાં દાસીનાં સુણી વચન, રાજનું
 વણુ હરખુ મન. વેહેમ્યા ગોળ ધાણાને પાન; જન્યક
 જનને દીપાં પાન; ધોળ મંગળને ગીત ગવાય; આનંદ
 સહુને અંગ ન માય. રાણીએ જોશી તેડયો તે જણ; કર
 જોડીને લાગ્યાં પાય; ધરમતણા પીતા છો તમો જી-
 વતદાન અખસોને અમો રાજજી કહીતી વાત; આવશે
 પુત્રી તો કરશું ધાત; સહુ પરમેશ્વર કેરો ખ્યાલ શા-
 તમી પણ જનમી છે બાળ. મારિ નાંખે મુને શર્વથી,
 વચન પોતાનું લોપતા નથી; માટે જુઠી બોલુ છું વાત
 છે પુત્રી પુત્ર કેહેવો શાક્ષાત એમ કરી બચાવી છે
 ધાત, તમ આગળ કહી સાચી વાત. તમારે બોળે મુજ
 શીશ કહું તે કરો આ દિશ રાજ શભામાં જોશો ગુણ-
 વાન; રાજ દેશે શનમાન. કરાવશે જનમોત્રી તમ
 પાસ જનમોત્રી આણી ઉવાશ વખાણ અપરમપાર
 પછે વહેમ મુકજે તે ઠાર બાર વરશ સુધિ જોવું નહી
 મુખ તોતો રાજ થાશે મુખ; હવડાં મુખજે જોશે શક્તિ
 તોતો ધાત થવાની અહીં બેમાં એકની થાશે ધાત એ
 એટલી કેહેજે મુખથી વાત; માટે જીવતદાન અમને દી-
 જીએ; એટલુ કામ તમો કીજીએ. અમુલખ મોતીનો
 આપ્યો હાર. જોસી પ્રસન્ન થયો તેવાર. ત્યાર પછી
 રાજશભામાં જાય; રાજ ઉઠીને ઉભા થયા; પુજા કરી
 લાગ્યા પાય; ભણે પધાર્યા શભાની માંય જનમ અક્ષર
 કરોને અહીં. રાણીને પુછી મનથી કર્યો વિચાર,
 શભા શહુ શાંભળે તે ઠાર, શકળ ગુણ સંપુરણ થશે
 ચક્રિ વિદ્યા જશ જજો હશે, ખત્રીશ લખણો થશે વીર,

ધનુરવિધામાં થાશે ધીર; દશા રાહુમાં જનમ્યા બાળ
તેનું કળ કહુ તતકાળ. રાહુનું કળ એવું છે સહી,
બાર વરસલગી મુખ જોવું નહીં; કદાપી મુખ જોશે
સહી, તેતો વિધન થાશે અહીં.

દોહરો—બાર વરસ જોતાં જશે ઉતરી જશે દોશ
પછે પુત્રનું મુખ ભોગવો, એવો જોસીએ જોયો જોશ
૧ સ્ત્રીહત્યા રાજ કરે, પુત્રીની કરશે ધાત; રાજ વચન
લોપે નહીં, મોટે એમ સમજવી વાત. ૨ વચન શીર
ચડાવીયુ, રાજએ તે કામ; હરખ ઘણો થયો રાયને,
કરે મન ગમતાં કામ. ૩ જે જોઈએ તે મોકલે. ખાન
પાન શણગાર; પુત્રીકરો પુત્ર કરી, રમોડે તે વાર. આ-
ભુશણ પેહેરાવે નરતણા, પેહેરાવે પોશાક; બાર વરસ
તો વહી ગયાં, એમ કરતાં તે જાણ. ૫ માગુ આવ્યું
એ રાગનું, વિવાહ કર્યો તતકાળ; ખાંડુ આપીને મો-
કલ્યુ, પરણવા તે બાળ. ૬ રાજસભામાં પરવર્યો પેહે-
રી વસ્ત્ર શણગાર; જોઈ મોહ પામ્યા રાયજી. રીજ્યા
અપરંમપાર. ૭ ન્યાય અન્યાય ચુકાવે ઘણા, તે લે
ન્યાય અન્યાય; વળી અશ્વ જોસીને પરવર્યો, માગીયા
રમવા જાય. ૮ કોઈ પાર પામે નહી, નર નિશ્ચે સહુને
મન; તે ચતુરાને ચીંતા ઘણી, જુરે રાતને દિન, પેટી
કાય મહારી થશે, વળી આવશે પરણીનાર; હાંસી થાશે
જગતમાં ધિક ધિક મુજ અવતાર. ૧૦ મુજ માતાએ
વિપરીત કર્યું, કુળમાં લગાડી લાજ; હવે મરવુ પડશે
માહરે કેઈ પેર સરશે કાજ. ૧૧ એકે વાત ન ઉકલે, શી
થશે માહરી પેર; પરણી પ્રેમદા આવશે, થોડા દિવસમાં
ધેર. ૧૨ મહિમા માહરો સઉ જશે, પુરમાં થાશે વાત;
વળી જોખન માફ ખીલશે, થાયે માહા ઉતપાત. ૧૩

માટે દેહ તજવી સહી, હવુ તેતો ફેક, કિસ્મી થાશે
ચાર દેશમાં વળી હસશે પુરના લોક. ૧૪ માટે દેહ
પાડી મરુ, જઈ વન તમે જર; કોઈ ખખર કહોડે નહી,
કોઈ ન જાણે વાત. ૧૫

ચોપાઈ-એમ વિચારયું મન મોજર. અડધીરાતે
થઈ તૈયાર; ઘોડા ઉપર ગેસી કરી, તજ્યો દેશ પોતે
સુંદરી. ઘણા દીવસ પંથે ચાલી સહી, અથોરવનમાં
વિનતા મઈ; રાક્ષસ એક મોહોટો ગંજીર અશ્વ સહિત
ગઈ તેને તીર. દીકો અશ્વ હરખ્યો મન, આજ તો મ-
ધ્યુ મુજને ભોજન; એમ વિચાર કરે જેટલે, રાજકુવરી
આવી તેટલે. દીકો રાક્ષસ પડ્યો શરીર; વિનતા ઉભી
તેને તીર; કયાંથી આવ્યો આણે ઠામ, નહીં આવે મા-
નવનું નામ. આ અશ્વસુધાં તને ખાઉ, પેટભરી માર્ગ
જાઉ; એવાં વચન રાક્ષસનાં સુણી, વિનતાએ વાણી
ઓચરી, વચન બોલ્યા તે પાળો તમો. મરવા આવી
છુંજ અમો; માટે કરડી ખાઓ હાડ, હુતો માનુ તમા
રો પાહાડ. એવા બોલ વિનતાએ કહ્યા, રાક્ષસને મન
આવી દયા; મરવા ઉપર રાજી મન શા દુઃખે મરો
તમો. તે વિસ્તારીને કહો અહીં, ત્યાર પછી ખાવાતો
સહી; કોઈને મરવુ વહાલુ નથી, કેમ મરવા આવ્યો
સર્વથી, સાચી વાત જો નવ કહે મુને. તો ઇશ્વરની
આણુછે તુને; ત્યારે વિનતા બોલી તે જાણુ, કરજોડીને
લાગી પાય માહરા દુઃખતણો નહીં પાર, સંક્ષેપે કહુ
વિસ્તાર; હુતો રાજની છઉં દીકરી મુજ માતાએ ચો-
રી કરી, પુત્રતાણુ તેણે લીધું નામ, રાજસભામાં હર-
ખ્યો તે ઠામ; પુરૂષનો વેશ રાખીને રહી કોઈએ વાત
જાણી નહીં એમ કરતા વરસ થયાં તે ખાર, માથુ આ

વ્યુ સભા મોજર; ખાંડુ મોકલ્યું તેણીવાર, વળી ત્યાં-
 તો સુંદર નાર. એ અંધેર મુજ માતાએ કર્યું તમ આ
 ગળ સાચુ ઓચર; પરણી વિનતા આવશે ઘેર, ત્યારે
 શી થશે મારી પેર. પ્રપુલીત થાશે મારી કાય, તે કેમ
 રાખી મુજથી જાય; મોટી એળ લાગી છે શીશ, માટે
 ધર્યા આવ્યા આ દીશ હાંસી થાશે અપરમપાર, શું
 મુખ દેખાડુ સંસાર; માટે મરવા આવી જાણુ ઇશ્વર
 આણુ સાચી વાણુ. એવાં વચન અમળાનાં સુણી દયા
 આવી તેને મન ઘણું દહતે રૂપ તપેશ્વરીનું કર્યું અળ
 જા સાથે એજ ઓચર્યું; એ વાત સાંભળજે તમે, સત
 બોલું છું અમા.

દોહરો!—તપેશ્વરી પછે બોલીયો, વિનતા સુણજે કાન;
 બેસ મારી પાસે સહી, સાંભળ કહુ તે વાત. ૧ મહા
 તપના જોરથી, તને પુરૂષ કરૂ આ ઠાર; ઘેર જાઓ તમે
 સર્વથી, સુખે ભોગવો નાર. ૨ પુરૂષપણુ આપુ તુને, સ્ત્રી
 પણુ હુ લેઉં; મોજ કરો જઈ માનવી, જીવતદાન તો
 દઉં. ૩ સરત આપણે એટલી, એક આવે તન; પછે
 પાછું આપો મુને, તો સત્ય વચન. ૪ ઊપકાર હું તુજ
 ને કરૂ, પરમાર્થનું પુન્ય; હું તપેશ્વરી છું તપ કરૂ, મા-
 રે કાંઈ નથી તેની નુન્ય ૫ શિખામણુ તુજને કહી. તે
 રાખજે ચીન મોજર; વચન એ પાળજે તમે, ને સાં-
 ભળજે આ ઠાર. ૬ તો એ અરસપરસ કરૂ, મારી વિ-
 ઘાનો પશ્ચાતાપ; કામ થયા પછી આવજે, નહી તો દહ
 શ સરાપ. ૭ પ્રતિજ્ઞા કરો વાતમાં, તો હુ આપુ જાણુ;
 બીજા કોઈ જાણે નહિ, એમ સિધ બોલ્યો વાણુ. ૮
 ત્યારે રાજકન્યા ચરણે નમી, ઘણી પ્રતિજ્ઞા કીધ; ઘણા
 સમ મુખે ઓચરી, સત્ય વચન દીધ. ૯ સુરજ ચંદ્ર

એ સાખીઆ, સાખી રાખ્યા શ્રી રામ; એક પુત્ર થયા
 પછે, પાછુ આપુ આ કામ. ૧૦ ત્યારે તપેશ્વરી રીજ્યો,
 ધરયું પ્રભુનું ધ્યાન; આશા પુરૂ એ નારની, હું કંઈ
 પરમાર્થ કામ. ૧૧ મારા તપના જોરથી, સફળ થજો
 એનો અર્થ; એનું સ્ત્રીપણું મુજને આવજો. એ થાજો
 પુરૂષ તરત. ૧૨ એમ આશા પુરૂ એહની, જ્યાં સુધી
 થાય ફરજન; સત સમયે તે ઘડી, કર વિષે તે દીન.
 ૧૩ ઉગ્ર તપ ઘણું કર્યા, તે પુનતણો પ્રતાપ; અરસપ-
 રસ ત્યાં થઈ ગયુ, અન્યો અન્ય એ આપ. ૧૪ નારિ
 ફીટી નર થયો, ચરણે નામ્યુ શીશ; સીધ કામ કરિ
 આપજો એમ સીધે દીધિ આશીશ. ૧૫ ત્યાંથીકી ચાલ્યો
 પાવા ફરી ગયો પિતા અવાસ; પોતાની નારી તેડી સ-
 હી, કર્યો ભોગ વિલાસ. ૧૬ વરસ બાર એમ વહી ગયાં
 થઈ ગર્ભવંતી તે નાર; પુત્ર એક અવતર્યો, સુંદર રાજ
 કુમાર. ૧૭ પછી તે રાજાએ વિચારીયું, પાળુ માફ વ-
 ચન; આશા મારીપુરણથઈ, ૧૮ સતવચન પાળુ સહી.
 જાઉં સીધના પાસ; આપુ પાછુ એહને, પ્રભુએ પુરી આશ.

ચોપાઠ—હવે એ વાત અહીંથી રહી સિદ્ધ પુરૂશે
 શું ક્રીધુ તહીં; જપતપ સહુ તેનું ગયુ, તેની પાસે કાંઈ
 નવ રહ્યું હુધિ ભ્રષ્ટ તે રેળા થઈ ઇશ્વર ઉપરથી આ
 સ્તા ગઈ; રૂવેરૂવેથી વાપીયો કામ, વેહેળ્યાકુળ થયો
 તે કામ તેથીકી નવ જાણ્યુ, તપ ધ્યાન હર સહુ તેનું.
 ગયુ; મદોનપત થઈ વનમાં ભમે, કોઈ પુરૂષ મળ્યો
 તે સમે તેની સાથે માંડ્યુ ધરસુત, સ્નામી કરોને રા-
 ખ્યો ભુપ; હાશ વિનોદ કરે તે ઠાર, એમ તણુ વરસ
 થયાં તે ધામ. તે સિધને બાબક તણુજ થયાં, બે પુત્ર
 એક પુત્રી કહ્યાં ચોથી વળી ઉઠરે ગર્ભવાસ, એટલે

ફુંવર આવ્યો તે પાસ. જઈ કરીને લાગ્યો પાય, દીન
 વચન બોલ્યો તે જાણ; મહારાજ એક થયો બાળ, પાછો
 આપવા આવ્યો તતકાળ સતવચન માહરૂં મિથ્યા થાય
 માટે આપવા આવ્યો આંધ. તમારૂં તમને મુખારક સ-
 હી ઉપકાર કોઈનો ભુલીએ નહીં; રાજકુંવર એમ
 બોલ્યો વાણ, પાછુ આપવા આવ્યો નિર્વાણ, ત્યારે સી-
 ધ પછી બોલ્યો વાણ, સાંભળ રાજા ચતુરસુબાણ કદા
 પી કરીએ કેપકાર, પાછુ નવ લઈએ લગાર. વગર વિ-
 ચાર્યું કર્યું છે કામ, માટે ફળ ભોગવું આ કામ મેં કર્યું
 તેવું કરશો નહીં, કરશો તો દુખ પામશો સહી. આ
 પરવશ થઈ છે મારી કાય. મેતો નર ભોગવ્યા છે આંચ
 ત્રણ બાળક રમે છે બહાર, ચોથું છે મુજ ગર્ભ મોબર
 પાછું લઈને હુ શુ કરૂં; ફાટ્યું પેટ તે કયાં જઈ કરૂં.
 માટે મેં તો આપ્યું તને, તે આપ્યું તે બક્ષશું તને એમ
 કહીને આપી રબાય, રાજકુંવર ત્યાંથી પથે પળાય
 સજન સહોદર મળીઓ તહીં, એમ કોઈએ જાણિ ન-
 હીં; અકળગતી પ્રભુની સહિ, તેની માયાનો પારજ
 નહી. નાર હતી તે નર થઈ. નર હતો તે નારી થઈ;
 એ વાતતો પુરી થઈ, ફાટવાળ વજરને કહી માટે શેહેર
 ની તપાસજ લો, જશે શેહેર રાજાનેક હો; તેવી માયા
 રચી આ કામ. મોટું શહેરને ઉતમ ધામ લોક સર્વ
 રહ્યાં ત્યાં જઈ, એ વાતમાં સંદેહ નહી તે રીતે શેહેર
 તમારૂં જસે. માટે રહેજે ચોકશ પરમેશ્વરે રચો છે ખે-
 લ, એ આગળ ધ્રાસન સેહેલ; ત્યારે વજરનું રીજ્યું
 મન, ફાટવાળ સાથે બોલ્યો વચન તમો નજરે જોઈ
 આવો અહીં, પક્કી ખખર કહાડોની સહી; પછે કરી
 એ રાજાને જાણ, એવું વજર બોલ્યો તેવાણ.

દોહરો-કોટવાળ ત્યાંથી ઉઠીયો. થયો થોડે અસ્વાર
છડી અસ્વારીએ પરવર્યો, જોવાને તે ઠાર. ૧ દિગ્ગે રચના
દુરથી, જાણે સુરજના અવાસ; જાણે દીનકર ઉઠીયો,
એવી જોત પ્રકાશ. ૨ જોતાં ભુખ ભાગી ગઈ ધન આં
હીના લોક; ધન નગરના અધિપતી, સમિયા સંઘળા
શોક. ૩ લોકો જઈ કહ્યું રાયને, કોટવાળ આવ્યો આ-
ઠામ; જે હુકમ હોય તે કીજીએ, વચન કરીયે પ્રમાણ
૪ જેસાડો રત્ન મહેલમાં, આગતા કરો જઈતાંય, એ-
વાં વચન રાયનાં સુણી, કોટવાળની જાડી ખાંચ. ૫ રત્ન
મહેલમાં લઈ ગયા, મુખ આગળ મેલ્યાં પાન રકતમ-
ણી સુવર્ણમાંજડી, જાણે શોળ કોટી એભાણ. ૬ કોટ
વાલની વતી કેહવાતુ નથી, ચીતભરમ થયો તતકાળ
જળાહળ જોત જળકી રહી, થઈ રહ્યું ઝાકઝમાળ. ૭
પુવારા છોટે અનર ગુલાખના, ખીજીશોનો નહીં પાર;
સુગંધી નાના પ્રકારની, કહેતાં નવ આવે પાર. હવે
રાજકુંવર ત્યાં આવીયા, જાણે ઇદ્રપુરીનો રાય; કોટ-
વાળ ઊઠી ચરણ નમ્યો, કરજોડી ખેડે ત્યાંહ. ૮ કુંવર
પ્રતે મુખ ખોલીયો, સીરકસ્તાન અમારૂં ગામ; ત્યાં સ-
તવાદી રાજ વશે, જલતસંગ તેનું નામ. ૧૦ તેણે મો
કલીઓ મને કેહવાને એક વાત; રીશ ન કરશો મુજ
ઉપરે, તે માંડીને કહુ ખ્યાત. ૧૧ કહ્યા પ્રમાણે હું કહું
જોડીને ખે હાથ; ત્યારે રાજકુંવર ખોલીઓ, સાચી કેહે ને
વાત. ૧૨ શું કહાવ્યુછે રાયજી, શી છે એમાં રિસ; જે
કહેવડાવ્યુ તે તમે કહો. કરતા હમારા જગદીશ. ૧૩

ચોપાઈ-ત્યારે કોટવાલે જોડયા ખે હાથ, ખોલ્યા
રાજકુંવરની સાથ; રમો છો દેવાંશી અવતાર એમ દેવ
રચના દીડિ આ ઠામ. શેહેર અમારૂં ઉજડ થયું, અહીં

આવીને વશિઆ સહુ. એક મેણમાં બે તરવાર, કેમ
 રહેશે તે કરો વીચાર; અમે શહેર સમિપે વસીયા તમે,
 કંઈ પેરે કરશુંજ અમો. જીવ કરવું હોય બે મન તો
 તૈયાર છે મારો રાજન; હગો કરવા આવ્યા આ ઠામ,
 એ વાતમાં રાજ નહીં રામ. એ વાતનો પ્રતીતિતર
 હીજીયે. પછે પંથ અમારો લીજીયે; ઈશ્વર આણુ એ
 વેળા સહી સાચી વાત બે કહો નહી, લશ્કર નથી; બે
 ઇતુ કોઈનું રાજ, નથી લાવાનું મારે કાજ નથી તમ
 સાથે મારે વહેર, હુ તો બેઠો છું મારે ઘેર; બેઠા ધ્યાન
 ઈશ્વરનું ધર. સત્યવચન સાચુ ચોચર. સત વચન પા-
 ણુ પાંસરો, સુખે રાજ તમારું કરો; ત્યારે હરખ્યો કોટ-
 વાળ મન, માગી શીખ ઉઠ્યો તે દત્ત ગયો પાછો પોતાને
 નામ, વજીરને મળ્યો તે ઠામ; વાત વિસ્તારી સહુને
 કહી, જે જે વાત તે સાથે થઈ, સરોવરને સઘળું છે ગા-
 મ, ઇણી સરખો રાજ તે ઠામ. મને ઘણી આખર આ
 પી સહી, સતોષીને મોકલ્યો અહીં ત્યારે વજીરની થઈ
 નિશ્ચય, આવ્યો રાજસભાની માંય; દંડવત કરીને ના-
 મીયુ શીરા, પછે મુખ બોલ્યો તે દીશ. આપણા શહેર
 થી વણુ જોજન, ઘણી ઝાડી લયાનક વન; ત્યાં તો વ-
 • સાચુ કોઈએ શહેર, દેવ કામ દેવતાઈ મેહેલ ઇંદ્રાસન
 થી શોભા બહુ શું મુખે વિસ્તારી કહુ; આપણા લોક
 વરયા ત્યાં જઈ, અડધ નગરી ખાલી થઈ, કોટવાળને
 • મોકલ્યો તે ઠામ, જઈને જોઈ આવ્યો ખાગ; પુછી તા-
 તને લાવ્યો પાર, તે પણ વાત કહુ આ કાર. વણુ રૂપ
 ને શોભા વિશાળ, છે કોઈ પરમેશ્વરની લાલ; કહે હું
 કાંઈ નડતો નથી. સુખે, રાજ કરો સર્વથી.

દોહરો—મુખી વચન વજીરના, અચરત પામ્યો રાય

સભા સહુ વિશમે થઇ એ કારણ શું કહેવાય. આપણા
 શહેરને પાદરે, કાણે વસાવ્યું ગામ; એવા બે સાથાનો
 કાણ છે, એમ રાજા બોલ્યો તે ઠામ. ૨ કોઈ સાચુ જુદું
 કહે, બેઠા સભાના લોક; રાજાને મન નિશ્ચે થયું, પ્રગ-
 ટ્યો મનમાં શોક, ૩ વજ્ર વચન મીથ્યા નહી, નિશ્ચે
 સાચી વાત; રાજા ચિંતાતુર થયો, કેધપેરે ભાગુ બ્રાંત.
 માનવતણો નહિ આશરો, કોઈ દેવ દાનવનું કામ; દેવ
 રચના તેને રચી, ક્રીધાં નૌતમ ધામ. ૫ કદાપી હું
 ત્યાં પરવર, મળવા કારણ રાય; કેદ કરી રાખે સહી,
 તો હાસી થાય પુરમાંય. ૬ એમ વિચારિ મન વિષે,
 વજ્ર શું બોલ્યા વાણ; તમો ચર્ચા જુવો સહી, તમે
 જાતે ચતુર સુજાણ. ૭ એ દેવ દાનવ કે માનવી, લ્યો-
 ની જઘને પેર; દેવ રચનાં કાણે રચી, તે શું છે કારણ
 ઘેર. ૮ માટે તમે ત્યાં પરવરો, જુવો ચતુરાઇ ચાલ;
 કપટી હોય તો પાછા આવજો, નહીંતર કરજો વહાલ.
 ૯ મિત્રાઈ તે શું કીજાએ, કોઈ હોય ચતુર સુજાણ;
 કપટી હોય તો જુદું કીજાએ, એમ રાજા બોલ્યા વા-
 ણ. ૧૦ એવાં વચન સુણી રાયનાં, ઉઠ્યો વજ્ર તે-
 ણીવાર; છડી અસ્વારી પરવર્યો, જ્યાં સ્વર્ગપુરી તે
 ઠાર. ૧૧ હીઠી રચના દુરથી, ઉદેકાર ઉઘાત; પુર વિષે
 તે પરવર્યો. જુવે દીપકની જેત. ૧૨ બાગ બગીચા ને
 વનસ્પતી, મહેલ અટારી અવાસ; સુવર્ણમાં મણી જ-
 ડયા, ઝળકી રહ્યા ચોપાસ. ૧૩ જેતો જેતો આવીયો,
 જ્યાં મોટા દરબાર; હીઠો વજ્રને આવતો, શોભાનો
 નહીં પાર. ૧૩ અરજ કરી જ્યાં રાયને, વજ્ર આ-
 વ્યો આ ઠાર; સીરકસ્તાનના રાયનો, એમ કહીને કરી
 સલામ. ૧૫

ચોપાસ—એવાં રાજકુંવરે સુણી વચન, પ્રસન્ન થઈ
 બોલ્યો તે દન; મોતીબાગમાં બેસાડો જઈ, હું મળવા
 ને આવું તહીં; આગતા સ્વાગતા કરો અપાર, પાન
 પુલ મુકો તે ઠાર; એવાં વચન સેવકનાં સુણી, ગયો
 સામો વજરની ભણી; કરનેડીને કર્યો જુહાર, બેસા-
 ડ્યો મોતીના બાગ મોજર; પાનપુલ આપ્યાં મુખવાસ,
 સુગંધી મુકી છે ચોપાસ; અત્તરનો હોજ ભર્યો છે તહિ,
 પુવારો જરી કીધો છે સહી; વજર દિગમુઠ રહી ગયો,
 સામાં જોતાં અચરત થયો; ઠામે ઠામ મેદીના ઝાડ, એ
 ક મોતીનું નવ થાયે મુલ; એવાં કોટી મોતી ચોપાસ,
 દેવ રચના દેવતાઈ વાસ; માનવકેડું નથી એ કામ; શી-
 વ વિષ્ણુ કે બ્રહ્માનુ કામ; એમ વિચાર કરે જોડે,
 રાજકુંવર આવ્યો તેડે; વજર ઉઠીને લાગ્યો પાય,
 નીચે દેવતા એ કહેવાય; એવું રઢીયાળું દીડું રૂપ,
 ઈંદ્ર સરીખો દીઠો ભુપ; ત્યારે વજર કરનેડી રહ્યો, રા-
 જકુંવરે બોલજ કહ્યો; કોણુ દેશ ને શું છે નામ, શા
 અર્થે આવ્યા આ ઠામ; ત્યારે વજરે કરી વિનતી, સી-
 રકરતાનનો પ્રથ્વીપતિ; જલદસંગ રાજનું નામ. તેનો
 મોકલ્યો આવ્યો આ ઠામ; વજર તેનાં છીએ અમો,
 અરજ એક સાંભળોની તમો; આ દેવ રચના દેવતાઈ
 મહેલ, એ આગળ ઈંદ્રસેન સહેલ; છો તમે ઈંદ્રાસનના
 ભુપ, ધરી આવ્યા માનવનું રૂપ; અમારા ગામનું પા-
 દર સહી, નૌતમ રચના કરી અહીં; જોએ અનેક મન
 માને સહી, માટે મુને મોકલ્યો અહીં; કૃપા તમારી હશે
 સહી, તો તો નગર વસવાનું અહીં; નહીં તો કોઈ મા-
 ણસની ચારો હાણુ, વિપરીત વાત સાચી નીર્વાણુ, કૃપા
 દ્રષ્ટી તમારી હોય, તો રાજ મળવા આવે સોય; એવાં

વચન વજ્રે લહ્યાં, રાજકુંવરે ખોલજ કહ્યાં; તમારા
રાજને કહેજે મુખ, શાને તમે ધરો છો દુઃખ; મુખે
ભોગવો તમારું રાજ, શાને મનમાં કરો છો લાંજ;
ચિંતા ફીકર કાંઈ કરવી નહીં, મુખે રાજ ભોગવો અ
હીં; મળવા આવો મુખે તમે, એ વાતમાં રાજ અમે;
ત્યારે કરજેડી કરી વિનતી, આઠમે દીવસે આવશે અધીપ
તી; એમ કહીને મંદીર જાય, પાછો આવ્યો જ્યાંછે રાય.

દોહરા-વીઢાય કરી વજ્રને, પોતે ગયો વિનતા
પાસ; હશી વચન મુખ ખોલીયો, રાજ પહોચી મનની
આશ. ૧ મુજ પિતા મળવા આવશે, જોઈશું અન્યો
અન્ય મુખ; વિજેગના સંજોગ થશે, થશે માંહામાંહે
મુખ. ૨ ઓસીગણુ થાઉં તાતને, સેવા કરું આ વાર;
આગતાસ્વાગતા કરું, તો પામીશ જશ સંસાર. ૩ ત્યારે
મેમુદા ઓચરી, સમરો અખોલા માત; જે જોઈએ તે
આપશે, થાઓ ઓસીગણુ તાત. ૪ એવાં વચન સુણી
નારનાં, ધ્રુપે વાળ લઇ નામ; તરત ખગર તેને થઈ
આવી પહોચી તે ઠામ. ૫ મેમુદા લાખી બે સુંદરી,
ત્રીજે રાજકુમાર; હાસ્ય વિનોદ કરે સહી, આવી પોતે
ઠાર. ૬ મેમુદા ચરણે નમી, લાખી નમી તે સાથ; રા-
જકુંવર ચરણે નમીઓ, જોડી કરી બે હાથ. ૭ અખો
લા રીઝી ધણું, જોઈ નરનારીની જોડ; ધણી પ્રસન્ન
મનમાં થઈ, પહોચ્યા મનના કોડ. ૮ આ કોણ બીજી
પ્રેમદા, કુંવર કહે મુજ નાર; તે પણ જોઈ કરી બે હાથ
અખોલા રીઝી ખોળામાં બેસાડીઆં, નરનારી બેઉ
સાથ; હશી વચન મુખ ઓચરી, માથે ફેરવ્યો હાથ કેમ
સમરી મુજને તમે, કેમ ખાજ્યો મુજ વાર; શી ઇચ્છા
છે મન વિષે, તે માગી હયો તત્કાળ. આતાજી આપો,

તમે, તે કોઈથી નવ અપાય; સ્વર્ગનાં સુખ ભોગવીએ
અહીં, તે તમતણો મહીમાય. આ મેમુઠા તમારી દિક-
રી, તેને માગવાનું થયું મન; સમરણુ માત્રમાં આવ્યાં
તણો, ધન ધન આજનો દન. માતાજી એક બીજી વી-
નતી, માત પિતા છે જોહ; તે જોવા આવે છે ખાગને,
તેવી આણુંદ વરસો મેહ. ઘણે વરશે જોશું અમો, મા-
તપિતાનું સુખ, વિજેગનાં સંજોગ થશે, જોઈશું અ-
ન્યો અન્ય સુખ. એની આજ્ઞા હું કરૂં, તો થાય જગત
માં નામ; અખોલા કહે ઇચ્છા હોય, તે આપુ આકામ.

ચોપાઈ-માતાજી મળવા આવે પીતાય. તેને ચો-
શીંગલ આંધ; ખાર કોસ અહીંયાથી ગામ રચના કરવી
ખાહાર મુકામ એકેક કોશને છોટે સાર, તણુ તણાવો
ઝાક ઝમાલ; રંગ ખેરંગ જુજવી જાત, ભક્ષ ભોજન
તેથી વિખ્યાત. ખીછાના રંગખેરંગી સહી કીનખાખ
મુખમલ સીવાય નહી; તે ખાર કોશ લગી જાણુ તે ઉપ-
ર ચાલી આવે રાજન. આખરૂં આપુ મુજ તાતને, છુઉ
મેદવાર મળવા માતને; અખોલા ત્યારે હરખ્યાં મન,
રાક્ષસને રજ આપી તે દન જરી તણા તણુ જઈ કરો
એકેક ગાઉને છોટે ધરો કીનખાખ મુખમલના સાર, જ-
મીન ઉપર પાથરો નીરધાર તણુ જગા કાંઈ ખાલી ન-
હી, જાણો કરો તે વેગે જઈ; એવાં અખોલાનાં સુણી
વચન, સજ થયાં સઉ રાક્ષસ જન. દેવતાઈ માયા મ-
ળી તેનેશીવાર, ધારી વસ્તુ કરે તે ઠાર; દેવ રચનાકરિ
તે ઠામ કીધાં તણુ નઉતમ ધામ. ખાનપાન ભરયાં તે
જાણ્ય, આવીને લાગ્યા તે પાય; સીધ કામ કરી આવ્યા
અમો, જે જે ફરમાવ્યુતું તમો. તેવા વચન રાક્ષસનાં
સુણી, અખોલાએ મુખ વાણી ભણી; કહ્યાં પ્રમાણે કી

ધુ તહીં, મળિ બેઠી અબોલા ગઇ. બળિ કદાપિ પડે
 બે કામ, તોતો સમરબે આણે ઠામ; એમ કહી અબો-
 લા જાય, રાજકુંવરને હરખ ન માય. દેવ રચના માર
 ગમાં થઇ, એવી રચના નવ જાણે કહી; રંગી ઘેરંગી
 પાથરીઆં પાટ, શોભી રહી રસ્તાની વાટ લોક જોઇ-
 ને આવ્યાં તહીં રાજકુંવરને વાત કહી; હવે વાત અ-
 હીંથી રહિ, વજીર ગયો ત્યાં શિગત થઇ. જઇ જઇલ
 રાજને પાય; સવળી વાત કહી જ્યાં રાય; મેહેલ બાગ
 રાજનું રૂપ ઈંદ્રપુરિ ઈંદ્રાસનનો ભુપ તે સીવાય કોઇ
 બીજું નહીં. તમને કહુ નિશ્ચે કરી અહિ; નથી તેને કોઇ
 સાથે વેર, આહરમાન આપે બહુ પેર સફળ જનમારો
 મહારો કરિ; તમ પાસે આવ્યો પાછો ફરિ; નીમક
 હલાલ કરવાને કાજ, નહીતર ત્યાં રહેત મહારાજ એવાં
 વચન વજીરનાં સુણી, સભા સઉ અચરત થઇ ધણિ;
 રાજરીજ્યો અતીશે કાય, આનંદ તેના મનમાં માય.

દોહરો—ગુલબંકાવળી પૂણુ છે તહી, સભા તણે
 મોજર; તેણે વાત સહુ સાંભળી; કરવા લાગી વિચાર
 તે નરતો નિશ્ચે સહિ, મારા પુલ તણે હરનાર; જોવી
 રચના મારે ત્યાં જઇ, એમ નિશ્ચે કરયુ તે ઠાર. ત્યાં
 જલદરાજ રિઝીયો, જોઇ મેહેલને બાગ; ધન ધન તે
 નરને સહી, જોણે રચના રચી અથાગ. વજીર વખાણુ
 કરે ઘણુ જોઇએ તેતો આ ઠાર; એમ સ્વારી તૈયાર કરી
 વડી એક મોજર. એવાં વચન સુણી રાયનાં હલકારા
 દોડયા ચોપાસ; ઠામ ઠામ જાહેર કરયું, સેનાપતી જે
 વાસ. ઊમરાવ અમીર સરવે મળિ, થયા ઘોડેસ્વાર;
 હસ્તી સહિત ટોળે મળ્યા, રાજને કર્યો બુહાર. ચડી
 સ્વારીએ નિશરયા, માણસ એક હજાર; રણાલો સહુ

પોતા તણે નીસરયો; શેહેરની બાહાર. અમીર સહુ
 પોતા તણા, વજરને કોટવાળ; પુત્ર ચાર સહુ પરવ-
 રયા, જે કારણ તે ઠાર ગુલખંકાવળી મરદ સહી, તે-
 નું બહુ પ્રાકમ; રાજા ચાલ્યો જેમમાં, ઘોડા ઉપર
 અસ્વાર. પુત્ર ચારે મુખ આગળે, છત્રીશ વાજાં વાય;
 ધણી શોભાથી પરવર્યો, જેવા કારણ રાય. રાજાને
 હરખ ઘણો, ક્યારે જેડે એની કાય; ખેતર વા બે તણ
 ચાલીયા, ત્યાં દીઠો નૌતમ ધામ; બીછાના નાંખ્યા મુ-
 ખમલનાં, દીઠ તેણે ઠામ. તંબુ દિઠા જરા તણા, જ-
 ને ઝળકે ભાણ. જરી મંજરી કસખીતણી, ઉદેકાર ઉ-
 ઘોત; જેઠ રચના વિસ્મે થયો, બીછાના અમુલ્ય છે
 જેત. તંબુતણી ઉપમા શી કહું, ઈંદ્રતણી સમતુલ્ય;
 હરખ ઘણો થયો રાયને, જેતામાં છે અમુલ્ય. વજર
 પ્રતે વાણી કહી, તમે ખાર કોશ પહોચો મુકામ; ત્યારે
 આ શોભા કોણે રચી, દેવપટ મુકામ. રચના ત્યાં નૌ-
 તમ થઈ, અચરજ થયો વજર; આ નૌતમ ખેલ નવો
 થયો, કાલે નહોતું આણે તીર.

ચોપાઈ—એમ કરતાં ચાલી આવ્યા પાસ, ચરણે
 આવી નમ્યા તે હાસ; કરજેડીને બોલ્યો તે દીશ, જલ-
 દરાજાને નમાવ્યું શીશ; આ ત્રિશ્રામઠામ કર્યાં તમ
 કાજ, એ સ્થળે ત્રિશ્રામ કરો મહારાજ; ઘડી એક ત્યાં
 સુખીયા થાઓ, પ્રહી ત્યાં મળવાને જાઓ; આગતા
 સ્વાગતા તમારી કીજીએ, લહાવો લાખેણી લીજીએ;
 એમ કહી લાગ્યા પાય, રાજા મનમાં અચરત થાય;
 અસ્વારી રાખી તે રાય, પોતે મયા તંબુની માંય; શો-
 ભા જેતાં અચરત થયો, કહો ભાઈ આતે શું કહો; અ-
 ચરત પામ્યા સઘળા લોક, સમ્યા તેના મનમાં શોક

કુંવર કહે શું કહું કથી, શોભાનો તો પારજ નહિ; સં-
ક્ષેપે કર્યો વિસ્તાર, એથી શોભા બીજી અપાર; દેવતા
સરખા ત્યાં વિસમે થાય, શૌ રચના જોઈ તે રાય;
ખાનપાન મેવા ને પુલ્લ, સુગંધ બહેકી રહી છે અમુલ;
જલદરાય બેઠા ત્યાં જઈ, જાણે ઇંદ્રની શોભા છે તહીં
ચાર ઘડી ઈર્ષ્યા તે ઠાર, પછી સ્વાશી કરી તૈયાર; ત્યાં
આબરું મુજને દિધ, સફળ જન્મારો મારો ક્રીધ; ક્યારે
જોઈશું એનું મુખ, ધનધન એની માની કુખ; એમ
કહીને નિસર્યા બહાર, સર્વ હુંતાવી દીધું તેવાર; મુખ
મલ બીછાના જરીના કામ, સર્વ હુંતાવ્યું તે કામ; રાં
કલોક શૌ ન્યાસજ થયા, જલદરાજ શૌ વિસમે થયા;
ઇંદ્રપુરી આશરે કામ, અનગલ બેઠા હશે કામ; ગણિત
માં કાંઈ આવે ન હ, કેમ હુંતાવી દીધું અહીં; ત્યારે
ચાકરે જોડ્યા હાથ, અરજ કરી બોલ્યો તે સાથ; તમારે
મન અમુલ સહી, મારા રાજને વિસાતમાં નહિ; સોનું
રૂપું ઝવેર ને લાલ, હીરા મોતીનો પરવાળ; સ્ફટીક
મણી ને લીલામણી, જડીત મહેલની શોભા ઘણી; તે-
ને મનથી તુલ્ય માત્ર, તમ ઉપર કહું ખેરાત; એ હુકમ
પ્રમાણે કીધું અમે, સુખે આગળ પધારો તમે; અચ-
રત પામ્યા સર્વે જન, વળી આગળ ચાલ્યો રાજન;
ઝળકારે ઝળકારો થાય, તેથી રાજ ઘણો અકળાય.

દોહરા-જલદરાજ અચરજ થયો, વળી આગળ
ચાલ્યો જાય; એક કોશ વળી ચાલીયો, ત્યાં દીડી વળી
રચનાય. બમણું કામ પેસા થકી, બીછાના શુભ અ-
મુલ્ય; તેની રચના શી કહું, સુરજ તે વળી સમતુલ્ય.
જળહળ જોત ઝળકી રહી, ઘણાં ચીત્ર વિચીત્ર કામ;
રાક્ષસ જાત સર્વે મળી, તેણે કીધા હંડવત પ્રણામ.

આગતા સ્વાગતા ઘણી કરી, દિધું ઘણું એક માન;
 અંખીલ જ્ઞરાસ મેવા પુલ, મેવા ફળને પાન. એક વ-
 ડી તેમાં કરી, વળી ત્યાંથી નાંસર્યા ખહાર; તે પણ લું
 ટાવ્યું સહી, ઘડી નવ લાગી વાર. ત્યારે રાજ મુખથી
 ખાલીયો, શું કરોછો આ કામ; મારા ખાતીદના હુક-
 મથી, તમપર ખેરાત આ કામ. કશી ગણતરી એની
 નથી, નથી ખજાનાની ખોર, હીરા ઝવેરના ઢગલા ખાર
 ભે, તેનેશી વાતની ખોટ. એ હજુરી રાયના, નથી દીઠી
 તે રચનાય; લુંટાવી દીધે એક પલ્લકમાં, તે જોઈને વી
 સ્મે થાય એ વાત કરે તહીં, આણુંદ અંગ ન માય;
 તાજલમુખને ખખર થઈ, કે આવ્યા મુજ પિતાય.

ચોપાઈ-ઘણું પ્રસન થયા તે વાર, પોતે સ્વારી
 કરી તઈયાર; મળવાને સામા પરવરયા, હરખ ધરી
 પોતે સંચરયા. દિવ્ય વસ્ત્ર સજ્યા શણગાર; શોભા કેતા
 નવ આવે પાર; કામદેવ સરીખુ રૂપ. ઈંદ્રજિ. સરખો
 દિસે ભુપ. છડિ સ્વારીએ આવ્યો તહીં એક કોશ સામો
 પોતે સહી; તે જલહરાએ ઝણી વાત, રૂંદે રૂંદેથી થ-
 યો રળીયાત ધન ધન મારે આજનો દન, પરમેશ્વર થ-
 યો પ્રસન; ઘેર બેઠે ગંગા મળી જોતામાં પાપ જશે પર
 જળી. મારા પુન્ય તણો નહિ પાર, સામો મળવા આ-
 વ્યો આ કાર; એમ વિચાર કરે છે રાય રાજવર ઉભા
 છે ત્યાંય. જાણે બિજે દિનકર સુર; એવું ઝળકે મુખ
 પર નુર; સભા સરવે ઝાંખી થઈ, કોઈથી સામુ જોવાય
 નહિ જાણે ચિતરાંમણ લખીયા ભીંત, એમ થઈ ગયાં
 સડિના ચિત; જલહરાજ ઉડ્યો તેની વાર. અન્યોઅ-
 ન્ય કયો જુહાર. પ્રેમ આલિંગન દઈને મળ્યા, દુઃખ
 હતાંતે સઘળાં ટળ્યા; રાજકુંવરે કરિવિનતી, ભણે પધાર્યા

પૃથ્વીપતિ. ભલે પધરયા આણે ઠામ; ખાવતુ કરો આ
વી મુજ ધામ; શરણે આવ્યા તમારે આજ; પુરણ ભા
ગ્ય અમારે કાળ રાંકે જાણી કરૂણા ક્રીજીએ, જશમહી
મા અમને દીજીએ; કર સેવા હું રૂટી પેર, આજ પધા
રો મારે ઘેર. શેના સહિત ચાલો મુજ સાથ; એમ કહી
ને જોડયા હાથ; તેમ તેમ રાજ અચરત થાય; એ સાચુ
કે ર ખુ કહેવાય. બંકાવલિ સરવે જુવેછે ખ્યાલ, તે
પણ મનમાં થઈ ખુશાલ; એ નર સિવાય બીજે નહિ,
જેઉ ચરયા શું થાય અહિં એમ જોઈ સડિ અચરજ
થાય, ઊઠી ત્યાંથી સરવ સભાય; અસ્વારી થઈ તઈ-
યાર આગળ રાજ પાછળ રાજકુમાર છત્રીસે વાજાં
વાજે સહી, બીજી શોભા નવ જાણે કહિ; એ રીતે આ
વ્યા પુર પાસ, જાણે શોભા સુરશ પ્રકાશ.

દોહરો-દીઠી રચના ત્યાં દેવની, ઉદેકાર ઉઘોત;
જાણે કોટી સુરજ ઉદ થયો, જાણે જલ હલ જોત બાગ
બગીચા રાવઠા, જાણી અટારિને માલ; કામ બધુ સો-
ના તણુ. મોટે જડયા હિરાને લાલ. ઘર કોટન કાગરા
સોના કેરિ તે કોર; દશ કોશની વસ્તી તહા, તે શોભા
અપરમપાર. વૃક્ષ ઝાડ ઝળખી રહ્યાં, સોના રૂપા કેરી
વિલાસ; માલેક લાલ વિલામણિ, તે સાડ ઝળકે લાલ.
કવિ કહેશું વરણુવું, દેવતાઈ સવળુ કામ શી રચના
તેની લખુ એ રચના એ ઠામ. દીગમુઠ સવળ થઈ રહ્યા
એ કારણ શું કહેવાય; અવતાર સફળ સડિના થયા એમ
કહીને જોતા જાય. જોતાં ચાલ્યા સહુ ગલિ કુંચીને બ-
જાર. બાગ બગીચા રાવઠા, આવ્યા મેહેલમાં તે કાર
રાજકુવરે હુકમ કર્યો, હોરાબાગ કરો તઈયાર; ઉતારો
તેમાં રાયને, તેમાં શોભા અપરમપાર. જાણે કોટિદીપક

મળાજિઆ, જાણે કળકિ હિરાની જોત; બીજી રચના
તેમાં ધણી, ઉદેકાર ઉલ્લેખ. જરીના ખિછાના તકિઆ
ત્યાં તેમાં પણ હીરાનાં કામ; બેસારીયા તેમાં રાયજી,
જાણે ઈંદ્ર શોભા તે કામ. પુચારા જરી કરયાં, ગુલાબ
અત્તર.જમાં; સેર ધારા છોટે તહીં, સુગંધ બહેકી રહી
ત્યાં. બીજી ખુશબોનો પારજ નથી, તરેહ તરેહનાં
તેલ; ભરી છાબ ત્યાં પુખ્તએ. થઈ રહી રંગની રેલ,
ભક્ષ ભોજન મુકયાં ઘણાં, મેવા ફળ પકવાન, આગતા
સ્વાગતા કીધી ઘણી, કરાવ્યા અમૃત આહાર; રાગ
રંગ પછે ત્યાં થયા, ગુણકા નાથે તે કાર. આણંદ સૌને
અતી ઘણો, ખુશાલી સૌને અંગ; ગુલબંકાવળા મન-
માં દુઃખ ધરે, તેનો કહું મહીમાય.

ચોપાઈ-ગુલબંકાવળી ધરે છે દુઃખ, ઉતરી ગયું
તેનું મુખ; એતે શું કારજ કીરતાર, મારી સવળી ર-
ચના આ કાર; મહેલ બાગ બગીચા સહી, કોણ ઊંચ
કી લાવ્યું અહીં; અતલોકમાં એ કેમ થયું, એવું દુઃખ
કોણે મુજને કર્યું; એ રીઝમિઝ મારી સહી, કેમ કરીને
આવી અહીં; મોટે પુલતણો એ નિશ્ચે ચોર, આ દુઃખ
કેમ કરે ધનધોર; એ કઈ પ્રકારે આવ્યો અહીં, મુજને
તો અચરજ સહી; એમ ઘણી દુઃખીઆરી તે થઈ, પછે
પાંચ પરી તેડી તહીં; ગુપ્ત કરી તે સાથે વાત, આ તો
મોટો થયો ઉત્પાત; સર્વ વસ્તુ આપણી આવી આંચ,
એતો કારણ શું કહેવાય; આ દેવતાકેરો કોઈ, આપણો
દેશ થયો અલોપ; મતી ભંગ થઈ પડી આંચ, નથી સુ-
ખતો એકે ઉપાય; તમે જઈને જુવો તહીં, આપણી
વાડી છે કે નહિ; ચાર ઘડીમાં લાવો તપાસ, પછી ફરી
આણો આવો અવાસ; વચન વિનતાનું મસ્તક ધર્યું,

ગગનમાર્ગે પ્રવેશજ કરું; ઉડતી વિદ્યા તેને શી વાર,
 પવન પહેલાં જાઓ તે ઠાર; એવો પરીતણો મહીમાય,
 ચાર ઘડીમાં પહોચી ત્યાંય; બંકાવળીનો છે જે ગામ,
 વળી સર્વે જ્યાં છે મુકામ; ફરી વળી તે ચારે પાસ, દી-
 ઠી રચના પહોચી આશ; રતિભાર કાંઈ ઓછું નથી.
 ધારીને જોયું સર્વથી; ત્યાં નિશાની પોતાની કરી, પછી
 ઉઠી ચાલી સુંદરી; ચાર ઘડીમાં આવી તે ઠાર; ગુલ-
 બંકાવળીને કર્યો જુહાર; આપણી વાડી મહેલને બાગ,
 સર્વે અનામત છે તે જાણ; આંહી અંતર નથી, એ નિ-
 શ્ચે વાત સર્વથી; એ પ્રભુતણી માયાનો નહિ પાર, કોઈ
 દેવતાએ રચ્યો આ ઠાર; એવાં વચન સુણી તે ઠાર,
 ત્યારે હરખ પામી અપરંપાર, ચર્ચા જેવા બેઠી તહી,
 હાસ્ય વિનોદ થાય છે સહી; ઘણી ખુશાલી તેને મન,
 નચિંત થઈ બેઠા સૌ જન; રાજકુંવરે પછે કહાડી વા-
 ત. ભાગવા સૌના મનની બ્રાંત.

દોહરા—ત્યારે રાજકુંવર મુખ બોલીયો, સુણીએ
 રાયજી વાત; હકીકત તમારી કહો, ભાગે મન ઉચાટ.
 રાજરીતિ શી રીતે કરો છો, પ્રજાતણા પ્રતીપાળ; ના-
 રી ફરજન તમને સહી, તે કહો માંડીને વાત. પ્રધાન
 તમારો ડાહ્યો હશે, કોટવાળ હશે તેણીવાર; તે સર્વે ક-
 હો તમો, પછે અમે કહેશું અમ વાત; ત્યારે જલદસંગ
 પછે બોલીયો, સાંભળો રાયજી વાત; એ હકીકત માંડી
 કહું, ચિત્તમાં લાવો ખ્યાત.

ચોપાઈ—સુણો રાય ચતુરસુજાણ, ખાતરી વીણા
 છંદએ સનતાન; રાજ ચલાવું રૂડીપેર, ઘણી અલખત
 છે મારે ઘેર; પ્રધાન કોટવાળ છે રૂડી રીત; તે ઘણા ડા-
 હ્યા છે ચિત્ત; ઘરમાં તરણી છે એક, તેને યુવ ચાર વી-

વેક; તે પુત્ર અમારા આગળ સહી, તેના ગુણનો પાર
જ નહિ; કામ કહ્યું કરે છે તરત, નથી લાવતા મનમાં.

દોહરા—ત્યારે રાજકુંવર પછે બોલીઆ, કહી તમો
એ સત્યજ વાત; ચાર પુત્ર તમો કહો, પણ મેં સાંભ-
ળ્યા પાંચ. તમો જે ચાર કહો છો સહી, તે અચરત
સરખી વાત; પાંચમો પુત્ર કહો ક્યાં ગયો, સાચું કહો
વિખ્યાત. જલદસંગ ત્યારે બોલીયો, સાંભળો રાયજી
વાત; પાંચમાની વાત કહેવાની નથી, તેમાં ઘણો ઉ-
ત્પાત. જન્મ થયો તે પુત્રનો, જોશીએ કર્યો, વિચાર;
આ પુત્રને જોતાં અંધ થશો, એ અચરત સરખી વાત;
માટે દેશવટો દીધો એ પુત્રને, કહાડ્યો જંગલ મોઝાર;
વજ્ર સાથે પરવર્યો, રક્ષા કારણ સાથ. ત્યારે રાજકું-
વર પછી બોલીઓ, કેવું હતું તેનું રૂપ; નામ તેનું શું
હતું, તે વિસ્તારી કહો ભુપ જલદસંગ ત્યારે બોલીઓ
શું જાણું એનું નામ; વજ્રને પછે તેડીઓ, સાચું ક-
હો આ કામ, તે વજ્ર આવી ઉભો સહી, કરજોડી ક-
ર્યો પ્રમાણ; શુ ફરમાવો છો રાયજી, એમ કહિને ન-
મ્યો તે રામ. રાજકુંવરે પછી ઓળખ્યો, નિશ્ચેવજ્ર
કહેવાય; એણે પાળી મોટો કર્યો, એ વાતમાં નહિ સં-
દેહ; ભણાવ્યો ગણાવ્યો છે મુને, કીધો ઘણો ઉપકાર;
એમ વિચારી મન વિષે, પુછ્યું સભા મોજર. પાંચ-
મો પુત્ર રાજતણો, તે સોંપ્યો તમને જાણ; તેના નામ
કળા ગુણ ચાતુરી, ધારીને કહો મંડાણ; પછે વજ્રે
માંડી કહ્યું, જે પુર્વે હતી વાત. તે સાંભળીને હરખાયા,
ખુશી થયા સૌ સાથ; ત્યારે વજ્ર કહે સૌ સાંભળો કહું
અચરજ એક વાત. પાંચમો પુત્ર જે હતો, તેવો છે આ
રાજકુંભાર; એ કાન્તી ચતુરાઈ તે તણી, રૂપ રાગને

રંગ; મે પરીક્ષા એની કરી, પાંચમો પુત્ર એ સંગ.
મારા પુત્ર્યથી આજખે, સાચી કહું છું વાત; મહા-
રાજ એ ખોટી કહો. વિસ્તારિ કહો વાત.

ચોપાઇ-નિશાની એધાણી સૌ મળી મળ્યા અ-
ન્યો અન્ય; પોતે રહી તમને મળવાને તેડે છે તહીં,
વેગે કરિને ચાલો તહીં; એવાં વચન સેવકનાં સુણી,
ખુશાલી વાધી મનમાં ઘણી; તે વિનતાતણું ઘણું દુખ
જેવા ચાલ્યાં મા પુત્રનું મુખ; વધામણીમાં આપ્યા
શણગાર, સુખપાલ ઉપર બેસ તે ઠાર; માતા પુત્રને
મળ્યાં તહીં, શોભા જોતાં દીગમુદ થઈ; રાજકુંવર
જઈ નમીયો પાય, હુંતો પુત્ર તું મારી માય; દિઠું
મુખ ને દુઃખ ગયું વિસરી, રૂવેરૂવેથી રાણી ઠરી; માત
પિતાને બીજા બ્રાત, કરવા લાગ્યા તુજની વાત.

દોહરા-માત પિતા મુખ બોલીયા, કુળ તારણ તું
તન; પરણાવીએ તુને પદમણી, વિનતા રૂપ રતન. સં-
સારતણું મુખ ભોગને, ઘણું દુઃખ પામ્યા રાય; એમ
કહીને રોઈ ઘણું, ભરે આંખ્ય તેની માય. અરે માતા
જ ચિંતા તજે, બે પરણ્યો છું નાર; એતો દાસી તમ
તણી, કહોતો લાવું આ ઠાર. અરે માત પિતા હરખ્યા
ઘણું, જેવા ઇચ્છુછું મુખ; દીકરા દેખાડો વહુ મુજને,
તો તો જાએ દુઃખ સંજન સૌ ટોળે મળી, એમ કહેછે
વારંવાર; વહુ જેવા ઇચ્છે સૌ, તે દેખાડો આ ઠાર.
રાજકુંવર ગયો મહેલમાં, જ્યાં વિનતાનો વાસ; ચરણે
લાગી બેઠિ કંચની, સન્મુખ ઉભી બેઠિ પાસ. માત
પિતા મુજ પાસે આવીયા, મળવા કુટુંબ પરિવાર; ત-
મને મળવા તેડે તહીં, માટે ચાલો બંને નાર. ચક્ર નાં-
ખીને બેસજે, નવ દેખાડશે કાય; ત્યારે તમને પુછશે

મારાં માત પિતાય. હોજન પડે શો મુજ આગળે,
તંમે કર્જન થયાં આજ; જોળે જેસો આવી કરી; મા
આપની શી લાજ. તેવારે તમે મુખ જોલજે, અમારો
સફળ અવતાર; તમારા દરશનની ઇચ્છા ઘણી, ચરણે
નમું આ ઠાર ગુલામ અમાર ચાર છે અહીં, તેને કેમ
દેખાડું મુખ; એવું શીખવીને આવ્યા જ્યાં બેઠા માત
પિતાય; સજી શણવાર આવ્યાં તહીં, મેમુદા લાખી બે
નાર; ચક નાંખ્યો ત્યાં દાસીએ, બેઠી પડે બે નાર;
ત્યારે રાજા રાણી જોલીયાં, તે વેળા તે ઠાર હાસ્ય વ-
ચન મુખ જોલીયા, શીદ ધને છે લાજ; તમે પુત્ર સ-
માન છે, આવીને જેસો આજ. આ કુટુંબ મેળો છે
સહી, નથી કોઈ અન્ય; માટે આવો નિરમે થઈ, એમ
જોલ્યાં રાણી રાજન.

ચોપાઈ- ત્યારે દાશી જોલી તહીં, તમે કહું, તેમાં
સદેહ તહિ; માત પિતાતણી શી લાજ, પણ એક અચ-
રજ સંભળાવું આજ; ત્યારે પુત્ર તમારા સન્મુખ, તેને
નહિ દેખાડું મુખ; મારા દેશમાં આવ્યા એહ, રમત
રમવા આણી નેહ; હારજીતની પાડી હોડ, રમવા માંડ
તે ત્યારે કોડ; એ સરવશ હાર્યા મારે ધામ, ઉઘી બાજ
એ થયા ગુલામ; બાર વરસ નજુરી કરી, ચતુર વરને
હું વરી; કરજેડી ઉભા મુજ પાસ, માગી રજ આણી
ઉજાસ; બાર વરસ ગયાં છે વહી. હવે રજ આપો ઘેર
જઈએ સહી; જાણે દીધું જીવતજાન, લાચાર થઈ જો-
લ્યા એ વાણ; માત પિતાને મળીએ જઈ; કરજેડી એ
મ વાણી કહો; ઘણી વિનતી કરી પછી, ગુલામો દાગ
દીધા સહી, જંગા ઉપર દીધા સહી, એ વાતમાં સદેહ
નહિ; નહોતર જોલાંવી પુછે તાત, પછે માનજે સાચી

વાત; જોધને કહાંડી મુકો તમે, તો તો આવી મળીએ
 અમે; એ વાતનું મોટું દુઃખ, ગુલામને કેમ દેખાડુ મુ-
 ખ; દશરત્રની આવી સાચી વાત, ના માનોતો જુઓ
 સાક્ષાત; અચરજ પામી સજનને તાત, આતો અચ-
 રજ સરખી વાત; તે ચારે જણુ શરમીદા થયા, નીચું
 જોધને ત્યાં ઉભા રહ્યા; માનભંગ થયા તેવાર, નીચું
 જોધને નિસર્યા બહાર; ભાગ્યો તેતણે હંકાર, પછી ચ-
 કથી નિસર્યા બહાર; જાણે વિજળી ઉતરી આકાશ,
 તેથી રૂપ ઘણું પ્રકાશ; દેવરૂપ વેશ ધરી કરી, બંને ના-
 રી ત્યાંની પરવરી; સાસુ સસરાને લાગી પાય, કરજો-
 ડી ઉભી તે જગ; અમે દાસી તમારી આ કામ; જે
 કરમાવો તે કરીએ કામ; રાણીએ કર મુક્યો શીશ, અ-
 પાંડેશાલાગ દીધી આશીશ; પદ્મણી સ્ત્રીમાં કોણુ માત્ર,
 ઘણી નાનુક ને ગોરૂ ગાત્ર; ત્રપત થયાં જોતામાં મન,
 ઘણી ખુશાલી દીધી તે દન; રાજા રાણીએ આપી ર-
 નાય, રાજસભામાં જઈ બેઠા રાય; પાંચમા પુત્રને પા-
 સે લેઈ, પછે મહેલમાં વિનતા ગઈ; શું વિત્યું ભાઈ
 તમારી કાથે, તે સૌ વિસ્તારીને કહો આંચ; ત્યારે રાજ
 કુંવરે વાત સવળી તિહાંકાંધ, રાજાએ સુણી સર્વ લીધ;
 વાત સાંભળી અચરજ થયા, પછે રાજાએ તે બોલજ
 કહ્યા; પછે ચાર પુત્રને બોલાવી કરી, ચતુરાઈ ભલી
 ત્યાં તને કરી; ન આપત પુલ તો ઘાતજ થાત, ને તારે
 ઘસવા પડત હાથ.

દોહરા—હવે ત્રયન કુંવરનાં સુણી, અચરજ પામ્યા
 મન; ધનધન તારી બુદ્ધને, વળી પરમેશ્વર પ્રસન્ન, તેં
 નામ વધાર્યું પુર વિષે, આશીર્વાદ શું થાઉં આજ; તેં
 દુઃખ વેઠ્યું કામ ઉપરે, તે પુલ લાગ્યો મુજ કા-

જ. શાબાશ શાબાશ સૌ કહે, વરણ અઢારે લોક; મા-
 ગી રજને પરવર્યા, સમીધા સૌના શોક. પછે જલહ
 રાજ બોલીયો, પુત્રની સાથે વચન; સીરકરતાન આ-
 વો તમે તો હરખે માઈ મન. રાજપાટ આપું તમને,
 તેથી રહેશે મુજ નામ; માટે સાથે આવો અમે, એમ
 બોલ્યા તે ઠામ. ત્યારે રાજકુંવરે વિનતી કરી, એમકેમ
 થાયે કાજ; તમ છતાં અમે ળેરીએ, તો થાય કુળને
 લાજ. નીત મળવાને આવશુ, ને રહેણું આણે ઠાર;
 એમ કહીને ચરણે નમ્યો, પિતાને રાજકુમાર. જલહ
 રીજ્યો અતિ વણું, પુત્રનાં મુણી વચન; રજ માગીને
 પરવર્યો, પુરવિષે ત્યાં રાજન. ત્યાં નિદોષ નિશાન ગડ-
 ગડે, ગગન વિષે ત્યાં જાય; પુર વળાવી પરવર્યો, આ-
 ણુંદ અંગ ન માય. રાજપાટ રાજજી કરે, કુંવર રહ્યા
 તે ઠાર; એ વાત રહી એટલે, વળી બંકાવળાં શું કરે
 વિચાર. ચર્ચા તેણે સવળી જોઈ, લીધો સવળો પાર;
 ધનધન છે એ નરને એમ મનમાં કરી વિચાર. એવાં
 પ્રાકમ જોણે કર્યાં, તે કરી ન શકે કોઈ મત લોકનું
 માનવી, ઈંદ્ર સરખી કાય. ચતુરાઈનો કાંઈ પાર નથી,
 એવી જડી નથી જુગમાંય; મત ભંગ માઈ કર્યું, એને
 ઝાલ્યો મારો હાથ; વળી વીટી મારી હરી ગયો, ધન
 ધન એની જાત. માટે એ નરને હુ વડે, એવો નથી
 સંસાર; એમ વિચારી મન વિષે, કાગળ લખ્યો તે ઠાર
 વીટી રાજકુંવરતણી, ઘાલી ગયો હતો જે હાથ; બંને
 વાનાં મોકલ્યાં, સંપેતર પરની સાથ. આ આપી કરી
 આવો તમે, રાજકુંવર છે જ્યાંય; પ્રતિઉત્તર લખાવી
 કરો, આવજો હું છઉં ઇલાં.

ચોપાઈ-એમ કહી ચાલી તેણીવાર, જ્યાં પોતાનો

હતો કરાવ; જીવ રહ્યો રાજની પાસ, ક્યારે પહોંચશે
 મનની આશ; પાસીને સોંપી ગઈ કામ, તે તે ગઈ રા-
 જને ધામ; વીંટી કાગળ આપ્યા તહોં, એકાંત જાગ
 બેઠા છે સહિ; અન્યરજ પામ્યો મન મોજર, વીંટી દી-
 ઠી પોતાની તેજર; ત્યારે ગુલબંકાવળી શાંભરી તહોં,
 તેના કરમાં ધાત્રી તે લઈ; નખ શીખથી હરખું અંગ;
 મોહ પામ્યો થયો મન ભંગ; વીંટી જોઈને વ્યાકુળ થ-
 યો, તે વિનવત; પ્રત્યે મોલજ દહ્યો; કોણે મોકલી તુજને
 નાર, ક્યાંથી કાગળ લાવી આ કાર; ત્યારે તેણે જોડ્યા
 હાથ, પ્રતિ ઉત્તર કર્યા તે સાથ; ગુલબંકાવળી પરિનું
 નામ, તેણે મોકલી આણે કામ; વીંટી નિશાની તમે
 લીજ્યે, આ કાગળનો ઉત્તર દીજ્યે. એવાં વચન
 વિનતાનાં સુણી, ખુશાલી વાત્રી મનમાં ઘણી; કાગળ
 લઈ રૂદયશું ધરી, વાંચવા માંડ્યો હેતજ કરી.

દોહરા-પ્રતિ ઉત્તર પાછો લખ્યો, તે સઘળી સાચી
 વાત; ફુલ લીધું તળાવથી, જોયો જાગ સાક્ષાત. સા-
 તમે મહેલ હતો ચડ્યો, ત્યાં દીઠી તમને નાર; પગથી
 તે શીખા સુધી, મેં શોભા જોઈ અપાર. નિદ્રાવશ તું
 તારૂણી, મેં નીરખી તારી કાય; મોહજાણ વાગ્યું સહી,
 મારા રૂદિઆ માંય. આશકનું ચાલે નહી, હાસ્ય
 કર્યું લગાર; દીલ નહી રાજ તેહનું, તો મારી નખાવે
 તે કાર. કદાગી માશુક રીઝીએ, બક્ષશે તન મન ધન;
 નમી ચિત્ત આગળ ધરે, કરે તે મન પ્રશન્ન. આ પ્રમા-
 ã એ વાતમાં નિશ્ચે કરું એ વાત; વીંટી બહલી મેં
 તજ્યો, તરત તમારો કાર. જે માશુક રીઝશે મનમાં,
 તો કરશે ભેદ અપાર; જમીન ફેડીને પરવરે, તે નવ
 કરે લગાર. એ વખત ત્યાં આવીયાં, ઘણી ચતુરાઈનું

કામ; હવે એ સંહેલું નથી, મુશ્કેલ છે આ કામ. કૃપા
 દ્રષ્ટિ હશે તમતણી, લખીત પહારથ હોય; તો તો મ-
 ળશું એકઠા, તે કળી નહી શકે કોઈ; એમ લખીને
 પત્ર આપ્યું તહીં, સમેદ પરીને હાથ; ગગને ઉડી ગઈ,
 ચાલી પોતાને સાથ. પછે બંકાવળી કને ગઈ, ચરણે
 નામ્યું શીશ; કાગળ મુખ આગળ ધર્યો, તે વેળા તે
 દીશ. પ્રસન્ન થઈ તે મનમાં ઘણી, ઉમેદ વાળ્યો; ઉ-
 કેલીને વાંચીઓ, હરખ ધરીને મન. પ્રતિ ઉત્તર વાંચી
 કરી, પ્રસન્ન થઈ ઘણી નાર; ધન્ય એ પુરૂષની ચાતુરી
 ધન ધન મુજ અવતાર. તે નરને તેડું અહીં, બત્રીશ
 લક્ષણ મુજ જોડ; પરણીને થાઉં પ્રેમદા, તો પહોંચે
 મનના કોડ. આશકનું આલે નહીં, માથુક આગળ
 લગાર; માટે વીંટી મુકી ગયો, ધન ધન રાજકુમાર. તે-
 ડાણું તે નરને, રશીક રૂપાણું મુખ; હવે જોણું એનું
 પારણું, તેડીને ભોગવીશ સુખ.

ચોપાઈ-એણું મન વિચારી કરી, સાહેલી સાથે
 વાણી એચરી; અખોલાને લાવો અહીં, તેથી કામ વ-
 વાનું સહી; સુણી વચન ગઈ તે દાર, આવી અખોલા
 કેરી પાસ; મુખ થકા તેણે વાણી કહી, ગુલબંકાવળી
 તેડે છે તહીં; માટે આલો મારિ સાથ, એવી મુખથી ક-
 હી તે વાત; અખોલા ધુજવા લાગી યન, કંઈ આવ્યું
 શીર વીધન; મનમાં હીમત બહુ ધરી. ચાલી સાહેલી
 સાથે પરવરી; ગઈ બાગમાં વિનતા પાસ, એક અખો-
 લાને ઘીજ દાર; રૂદન કરતાં દીઠી નાર, મુખ ઉતરી
 મયું તેવાર; શું દુઃખ તમને થયું છે માત, મુજને કહો
 ને સાચી વાત; જે ફરમાવો તે કીજીએ, હુકમ તમારો
 શીર લીજીએ; શી વાતનું તમને દુઃખ, વિસ્તારીને

કહોને મુખ; ત્યારે અંકાવળીએ વાણી આપી, તે મુ-
જને દુઃખીયારી કરી; હવે રૂવે રૂવેથી અણુછું અમો,
તે વહની સળગાવી તમો; જમાત્ર કરીને રાખ્યો પાસ
તે નરને લઈ આવો અવાસ; તનમન તે મહારા પ્રાણ
તેને વિજેગે દુઃખીયારી જાણ; તે નરની મુજને વહ-
ની થઈ, એમ અંકાવળી બોલી તહીં; ભોગવું તે ન-
રની કાય, ત્યારે હૈકું શિતળ થાય; તે ઉપર જાય સ-
ઘણું દુઃખ, શું વિસ્તારીને કહીએ મુખ, દુઃખ તજે
તમે મનથી આજ, લાવું ચાર ગડીમાં રાજ; એવું
કહિ અબોલા ગઈ, મન વેઢે જઈ ઉભી રહી; વાયુ રૂપ
લેને શી વાર, જઈ પરી ઉભી તે ઠાર; રાજકુંવરનું રા-
ખ્યું મન, ચરણે નખી બોલ્યા વચન; માતાજી પધા-
યી તમો, પ્રસન્ન થયા છેએ અમો; ત્યારે હશી અબો-
લા બોલી વાણ, ખુશાલી લાવી ચતુરસુજાણ; પુર્વ જ-
ન્મનું તહારં પુન્ય, અંકાવળી તુજ ઉપર થઈ પ્રસન્ન;
તનમનથી ભજેછે તુને, તેડવા કારણ મોકલી છે મુને;
નેવનાં પાણી મોભે જશે, તે વિનતા તો તહારી થશે;
રાજકુંવર તો થયો રળીયાત, એ તુજ પ્રતાપે મહારિ
માત; ગગનમાર્ગે ચાલી ગઈ, ત્યાં તો વાત એક વિપ-
રિત થઈ; તેની માતાએ જાણ્યું સહી, તે મળવાને
આવી તહીં.

દોહરા-પુત્રી પાસે તે જઈ કરી, બોલી મુખથી વા-
ણ; ઘણા દિવસે તું દીકરી, કયાંથી આવી જાણ; સુનો
બાગ તમારો થયો, મેં સાંભળેલી વાત; તે કારણ
આવી અહીં, સાચી કહેને વાત. કયાં ગઈતી તું દીક-
રી, મુકીને આ કામ; લાંછન લાગે કુલને; તે કીધું એ-
વું કામ. મતભોકનું માનવી, તે ઉપર થઈ રળીયાત;

તું મધ્ય વ્રસ્તીમાં તારૂણી, મેં એવી સાંભળી ઘાત. કુ-
ળને કલંક લગાડવા; તું અવતરી મહારે પેટ; મિક
અવતાર તે તહારો, મહારૂં જાણતર ઉઠ્યું વેડ. આપ-
ણ અપચ્છરા ઈંદ્રિની, ગાંધવલોક અવતાર; માનવ ક-
શા લેખાંમાં નહીં, તે નવ કયોં મન વિચાર. એમ ક-
હણ વચન ઘણાં કહ્યાં, તે સર્વે સાંભળ્યા કાન; હું તો
કાંઈ નથી જાણતી, કોઈ પુરૂષની વાત. પછે મુખથી
ઓચરી, માતાને દઈ માન; જુહું આજ મુકો મને, તો
હું કરીશ દેહની ઘાત. જીવને કરાર હતો નહીં, નવ
ગમ્યું આઠાર; રમવા કારણ પરવરી, સાહેલી સાથે
ખહાર. જુહું તહોમત મુકો મને, એમ કહી ભયોં લો-
ચન; ત્યારે સંદેહ ભાગ્યો મન તણો હરખી પોતે મન.
એમ કરતાં નિશા પડી, રહી તે પુત્રી પાસ; અખોલા
આવી તે સમે, તેને પાસે તેડી દાસ. મુખથકી તેને કહ્યું,
લાવી રાજકુમાર; અરજ કરો જઈ માહરી, એમ કહે,
વરાવ્યું તેઢાર. ત્યારે સાનમાં સમજાવી કરી, આવ્યો
મનનો માન્યો આઠાર; ખંકાવળીએ ઇસારત કરી, ઉ-
તાર્યો ખાગ મોજાર. એકાંતજગા છે સારી તહીં, શોભા
કહી નવ જાય; ત્યાં મુકામ આપો રાયને, અખોલા થઈ
વિદાય. એમ કરતાં રજની પહોર થઈ; સુતી તેની
માત; ખંકાવળી ઉઠી પછે, આણુંદ અંગ ન માય.

ચોપાઈ—ઉમેદ વાઘ્યો અપરંપાર, સજ્યા સોળ શ-
ણગાર; દીવ્ય વસ્ત્ર અંગ ઉપર ધરી, મદભરી ચાલી
સુંદરી; તેના રૂપને કોણુજ કળે, જાણે જ્યોત સુરજમાં
ભળે; રાજકુવર બેઠો ત્યાં સહી, રમઝમ કરતી આ
તહીં; દ્રષ્ટે દ્રષ્ટિ મળી જોડે, રાજકુવર મોહ પામ્યો
તેડે; વાઘ્યાં તેને મોહનાં જાણુ, પડ્યા પૃથ્વી વશ

થઈને પ્રાણ; બંકાવળી ત્યાં અચરત થઈ, નારી રૂપથી
 શુદ્ધ ના રહી; ખોળામાં જઈ લીધું શીશ, વાયુ તે ઢો-
 જે તે હીસ; અમરત દ્રષ્ટિ જુવે તે નાર, શિતળ થયાં
 પછે તેણીવાર; કામદેવ સરિખો દેહ, દીઠી એને ઉપજ્યો
 નેહ; જાણે ઈંદ્રિયો અવતાર, જોતાં અચરત થઈ તે
 નાર; દુઃખ સઘળું જોતામાં ગયું, વીહવલ મન વિન-
 તાનું થયું; ખોળામાંથી ઉઠ્યો જેટલે, વિનતા ચરણે
 નમી તેટલે દ્રષ્ટે દ્રષ્ટિ અન્યો અન્ય મળી, ગયાં ચિત્ત
 બન્યોનાં ગળી; કહે બંકાવળી હસીને વચન, સાંભળો
 રાજવંશીના તન; ભલે પધાર્યા આણે ઠામ, હવે મા-
 ન્યુ છે માઈ મન; વીંટી મહારી બદલી સહી, તે દિવ-
 સની નિંદ્ર વની થઈ; અખોલાને મોકલી અમો, તે શો-
 ધીને લાવી તમો; મહારા હૈડાકેરા હાર, પરમેશ્વરથી
 અદકા આ હાર; અવર પુરૂષ બીજે સંસારમાં બ્રાત
 સરખા નિરધાર; એમ કહીને કીધું હાસ્ય, ત્યારે કર
 ઝાલીને લીધી પાસ; બાથમાં ઘાલી તે હાર, ગંધર્વ વિ-
 વાહ કર્યો તેવાર; પછે એક એકના પ્રેમ છુટ્યા સહી,
 સુંબતરિનોદ કરેછે તહીં; એક એકનું મનહું ગયું છે
 મળી, પહોંચી જેકિના મનની આશા બોમવિલાસ કરે
 નરનાર, સુંખ પામ્યાં જાને તે હાર; સુંખ મેજ ઉપર
 સુતાં બેઠે સાગ, એક એકને જોતી સુંજ બાથ; નિંદ્રા
 વશ કાયા બેઠી ની ગઈ, દનવણી શુદ્ધ નવ રહી; મધ
 નિશા ગળે રાત, જાગી ઉઠી તેની માત; પુરૂષ વિમ
 બપે નિકળી બહાર, આવી સુતાં જ્યાં નર ને નાર;
 દ્રષ્ટે જોયું સુતાં નરને નાર, કલેજનું હાઝયું અપરંપાર;
 પછે મન વિચારી કરી, ત્યાં શું કરે છે સુદરી.

દોહરા—દ્રષ્ટે દીઠો માનવી, સુતો પુત્રીની સંગ; દ્ર-

જે દેખી નવ શકે, જવાળા લાગી અંગ. આલી પગને
 ખેંચીઓ, ઉડાડી દીધો આકાશ; જાણે ગોફળ ફેરવ્યો,
 તે રીતે તે ઠાર. અંકાવળીને આલી તહીં; માર્યા તમા-
 ચા દશ વીશ; લઈ આલી પોતાના શહેરમાં, સ્વર્ગપુરી
 તે દીસ. ગાંધરવ નામે પિતા સહી, પોતાનો ભરથાર;
 હકીકત માંડી કહી, પુત્રીની તેણીવાર. કોઈ કયો કા-
 ચા વિષે, કેદ કરી તે ઠાર; કેદમાં રાખી કામની, પણ
 નરતું નવ મુકે નામ. વડીપણક ના વીસરે. ઝુરે રાતને
 દન; અન્ન જળ નિંદ્રા તજ, કરે ધણું કલ્પાત. હોલે
 દીલ તેનું થયું, તજ્યાં સવળાં સુખ; રાજકુંવર નવ
 વિસરે, લેહે લાગી તે મુખ. શોળે શણગાર તેણે સજ્યા,
 ત્રિલાપ કરે અપાર; બેહોશ થઈ અવની પડી વળી
 મુખે કરે પોકાર. દાસીએ જાહેર કર્યું, તેના દુઃખની
 વાત; તે નરના વિજેગથી, કરે છે દેહની વાત. ખાન
 પાન સર્વે તજ, રૂદન કરે છે અપરંપાર; ત્યારે માત-
 પિતા ધણું કોપીયાં, બેડી જડી પગ મોજર. ગળામાં
 તોગ વાલ્યું વળી, બાંધી થંભ સુજાણ; કુળને કલંક
 લગાડીયું, ધિક્ક ધિક્ક ઉવતર નિર્વાણ. ધીક્કાર પડ્યો
 તુજ રૂપને, ધીક્કાર પડ્યો તુજ અવતાર, ધીક્કાર તુજ
 આતુરી, તેતો કુળ બોલીયું આ ઠાર. નકટ થઈ નથી
 લાજતી, હજી તે વાતનો ખ્યાલ; હત્યા ભાગી તુજ રૂપ
 આણીશ તારો કાળ. ડહાપણ રૂપ તે આતુરી
 હી આગ; કેમ નવ મુઠ્ઠું દીકરી, લલ્લવ્યું
 એમ કહીને કેદ કરી, નવ આલ્યું તે નાર; ફે
 કુંવરને નાખીયો, તેનો કહું વિસ્તાર.

ચોપાઈ - કોઈ કરી ફેડ્યો તે વાર, જાણે ગોફળ
 વી તેણીવાર; સમુદ્રમંથે પડીયો જઈ, મયો ત્રણ

જન ત્યાંથી સહી; પ્રભુની માયા અપરંપાર, બચાવી
 બીધી તેણીવાર; આવરદાની દારી લાંબી સહી, તે કા-
 ધથી તોડાયે નહીં; સમુદ્રે ઊંળ મારી તે ધર, કાઠી નાં-
 ખ્યો જળએ બહાર; સવાપહોરે થયો સાવધાન, આંખ
 ઉઘાડી જોયું તે ધર; જીવે તો હરિઆનાં નીર, એક
 તરફ ઝાડી મંભીર; વિચાર્યું પોતાને મન, લખીત વા-
 ત થઈ તે દીન; હવે આશા જીવ્યા તણી નથી, એમ
 વિચાર્યું મનમાં કથી; કર્મે ક્રીધું ભોગવશે દેહ, એ વા-
 તમાં નહીં સદેહ; એમ મનમાં વિચારી કરી, ત્યાંથી
 ચાલ્યો હિમત ધરી; એક કોસ ગયો જેટલે, વાડી એક
 દીઠી તેટલે; ઘણી ખુશાલી મનમાં થઈ, અમ્રત ફળ વ-

દીઠાં તહીં; એમ વિચારી પેઠા તે માંહે, અચરજ
 સરખું દીઠું તાંહે; જાણે માણસકેરાં શીશ, એવાં ફળ
 દીઠાં તે દીશ; હસવા લાગ્યાં અપરંપાર, તુટી પડ્યાં ધ-
 રતી મોજર; વજ્રથી કઠણ ક્રીધું મન, હિમત રાખીને
 રાજન; મારી દોકરને ચાલ્યો જાય, હિમત રાખી મ-
 નડામાંય; વળી કોસ મુકી તે જાય, ત્યાં દીઠો એક બી-
 જે બાગ; ઘડા જેવડાં દીઠાં અનાર, તેની શોભાનો ન-
 હીં પાર; ફળ મધ્યે અનારનાં ઝાડ, બીજી ઝાડી ભાર
 અસાડ; રાજકુંવરનું હરખ્યું મન, એક ફળ તોડ્યું
 તે દીન; ચીર્યું ફળ ત્યાં તેણીવાર, નીકળ્યાં જતાવર
 અપરંપાર; ઉડવાને લાગ્યાં ચોપાસ, ત્યાં શોભા તણો

મા તણો કાંઈ પારજ નથી, પુલે પુલે શું

શીતળ નીર સરોવર સાર. અમ્રત સરખું

આસપાસ હરીઆનાં નીર, તે મધ્યે રચના
 તોર; પીધું નીર ફળ ખાધાં લઈ, પછે મનથી

તહીં.

દોહરા—ફળ જળ મળ્યાં સહી, સુખ પામ્યો તે રાય,
 કુદરતનો ખેલ દીઠો સહી, અકળીત કળ્યો નવ જાય.
 ચારે દિશાએ દરિયાનાં નીર, નવ જવાનો ઠાર; ક્યારે
 પૃથ્વી દેખશું, ક્યારે આવશે દુઃખનો પાર. વહાણ
 તણે રસ્તો નથી, એ અલોકીક છે ઠાર; માટે હિમત
 હારવી નહિ, એમ મન ક્રીધ વિચાર. જ્યાં કાષ્ટ પ-
 ડ્યાં છે અતી ઘણાં, ત્રાપો ખાંધ્યો ત્યાંય; મુક્યો સમુ-
 દ્રમાં તેહને જેમ, હરી કરે તેમ થાય. એકવાર મરહું
 સહી લખીત હશે તે થાય; આવરદા હશે સહી, તો તો
 પામીશું પાર. એમ કહી બેઠો સહી, અદેશો કરતો
 જાય; પડ્યો તે છોળમાં જઈ, ત્રાપો તેણીવાર. મડાગાં
 ઠ જઈ વળગી પડ્યો, હાથો તે અરણ્ય માંડે; દરીયાએ
 છોળ મારી કરી, કાઠી નાંખ્યો પેલે પાર. રેત ઉપર
 ઠરિયો જઈ, એ કુંવર તેણેઠાર; શાતા થઈ ચાલીઓ,
 હિમત રાખી તેવાર. નિશા પડી તેને શમે, મહા લગા
 નક વન; વાત્ર વડ ઘણાં તહીં, શબ્દ કરે ચોપાસ. ઘ-
 ણી ઝાડી વિકટ તહી, અનેક જનાવરનો વાસ. તેઠામે
 ધીરજ નવ રહી, ધુજવા લાગ્યાં હાડ; ચતુરે ક્રીડી ચા-
 તુરી, ચડી બેઠો એક ઝાડ. મધનિશા એમ કરતાં ગઈ
 થયું અજવાળું ઉઘોત; જાગે દિવસ ઉગીઓ, લાનુકે
 રી જ્યોત. રાય તો અચરત પામીયો, એટલે દીઠો એક
 નાગ; તેને માથે મણી સહી, ઉજસ થયો તે જાગ. ત્યાં
 એક ઝાડ હેઠળ આવી ઠર્યાં, મુક્યું મણી તે ઠાર, પછે
 ચારો કરવા પરવર્યાં, મચ્છતણો કરવા આહાર.

ચોપાઈ—મચ્છતણો તેણે ક્રીડો અહાર, ત્રસ થયો
 તેવાર; પાછો ફરીને આવ્યો સહી, જ્યાં મણી મુક્યું તું
 તહીં; પાછું ચડાવી લીધું શીશ, સજ્ઞ કામ આદ્યા

તે દિસ; મણીના તેજથી મચ્છ નાશી જાય, માટે 'મ-
 ણી મુકીને જાય; રાજકુંવરે જોયો તે ખેલ, એમ ક-
 રતાં થયો પ્રાતઃકાળ; કંદમુળનો કીધો આહાર, પાછો
 ચડી બેઠો તે ઠાર; પછે કાઠવનો એક પીડો કરી, જઈ
 બેઠો તે ઝાંડે ચડી; વિત્યો દિન ને રજની પડી, આવી
 નાગ પહોંચ્યો તે ઘડી, મધનિશાની વેળા થઈ, તે સમે
 નાગ આવ્યો તહીં; જાણે સુરજ થયો પ્રકાશ, આવ્યો
 તે પ્રક્ષત્રી પાસ; મુકયું મણી નવ લાગી વાર, આવ્યો
 મચ્છનો કરવા આહાર; હરિયા કાંઠે પહોંચ્યો જટલે,
 ઉપરથી કાઠવ નાંખ્યો તેટલે; મણી હતું તે ઢંકાઈ ગ-
 યું, અધકાર તે વેળા થયું; તતિભંગ ને નાગની થઈ
 પડી ફાળ સુધી નવ રહી, આંખે અંધ થયો તેણીવાર,
 મણી વિના ન સુજે લગાર; પછાડા મારે કોધજ કરી
 ગયા પ્રાણ તેના નિસરી; એમ કરતાં તે રજની ગઈ,
 નાગ પાછો તો આવ્યો નહિ; રાજકુંવરે કયો વિચાર,
 હેઠો ઉતર્યો તેણીવાર; મંત્રીકા ખણીને કહાડયું મણી,
 તે તણી શોભા છે ઘણી; જતન કરીને ખાંધી લીધ, ત્યાં
 થી પંથ કયો સિદ્ધ; કોશ એક તે આવ્યો વહી, નાગ
 મુએલો દીઠો તહીં; ગુણુ ઓશીગલ તેને થાઉં, એની
 દેહને દાઘ દહને જાઉં; એમ વિચાર્યું તે ઠાર, ઘાસતણો
 કીધો અંખાર; તે મધ્યે ધરીઓ નાગ, રાજકુંવરે પછે
 દીધો દાઘ; ત્યાર પછી તે આવ્યો વીર. મન મધ્યે રાખી
 બહુ ધીર; એક તરફ ઝાડી ગંભીર. એક તરફ દરી-
 આનુ નીર; પહાડ પર્વત ઘણી ગુફાય, જળ જોળ ઘણી
 છે ત્યાંય; તે મધ્યે ઉતરે ને ચડે, મરણ થકી તેતો નવ
 ડરે; અજગર દેતા મહોત્રી ફાળ, ઘણું ભયાનક વન
 જાણ; કાયર નર તો છાંડે પ્રાણ, તે મધ્યે તો આ-

હ્યો. જાણ, વજ્ર કલેજી કરીને રાણ.

• છેહરો—નિશા પડી તેને સમે, હીમત નવ રહી મન;
વિશ્રામ કર્યો જઈ ઝાડપર, તેણે સમે રાજન. તે ઉપર
માળો હતો, એક મેનાનો સાર; ખચ્યાં ચાર છે તેહમાં,
પાંચમી મેના નાર તે જનાવર નથી જાણતાં જે ઉપર
છે માનવી જન; ઘડીકા એક એમ રજની થઈ, ત્યારે
ખચ્યાં ખોલ્યાં વચન. માતાજી કહો કાંઈ વાર્તા વાકેફ
કરોની આજ, હવે અમે મોટાં થયાં, જશું ચરવા
કાજ. આ જંગલની વાર્તા, માંડીને કહો વાત; કંઈ
દીશાએ જઈએ અમો, ચરવા કારણ માત. એવાં
વચન પુત્રનાં સુણી, મનમાં થઈ રળીઆત; પ્રસન્ન થઈ
તે ઓચરી, પુત્રોની સાથે વાત. ઉત્તર દીશા ભણી
પહાડ છે, ઇલાંથી એક જોજન; હિરાતણો એછે સહી,
તે ઉપર એક સરોવર સાર. તેની પ્રાસે એક ઝાડ છે,
તેના ગુણનો નહિ પાર; તમ આગળ તે; હું કહું
ઝાડ તણો ગુણ સાર. સાંભળ સુત હેતે કરી, માંડીને
કહું આંચ; પ્રથમ ગુણ કહું પાંદડાં તણો, વાળ્યા હોય
શરીરે ધાય. પાંદડાં તે ઉપર મુકતાં, તરત રૂઝઈ જાય;
ફળ બાંધે કરમને વિષે, તે ઉંટે ગગન મોજાર, સો જો-
જન જાણે સહી, એક પત્રકમાં નિર્વાણ; પાણીતણી જે
લાકડી, મારે વજ્રની માંચ; કકડા થઈ અવની પડે, તે
વેળા તેમાંચ. છાલ તણી ટોપી કરે, ધરે શીર આણી તે-
હ; સ્વર્ગ મૃત પાતાળ ફરે, પણ કાંઈ નવ દેખે દેહ. એ
વા ગુણ છે ઝાડનાં, પણ ત્યાં જઈ કાંઈ શકતું નથી,
ત્યાં રણ છે વિકાળ. ત્યાં રહીને લે કરે, ઝાડ પહાડની
જાણ; પણ પક્ષી કે માનવી, જાણ તેના લે પ્રાણ.

• ચોપાઈ—માટે પુત્ર જશે નહિ; એવી મેનાએ વા-

છી કહી; બાકી ગમે ત્યાં ફરજે તમે ત્યાં જશો તો
 થાશે વિવન; એવાં વચન મેનાનાં મુણી, વર્ગી જગ્યાં
 એ વાણી ભણી; નવ જોડે આપણને મર્થ, નથી ઝા-
 ડ તણે કાંઈ અર્થ; જે જાય તે જીવે નહિ, સર્પ તેને કસે
 તહીં; તે સર્પને જીતનાર માનવ નામે આવે તે ધાર;
 ઝાડ પહાડ ને કામ, સિદ્ધ કરે પોતાનાં કામ; એક એ-
 કના માથાનો સહી, પરમેશ્વરે વડયાં હશે તહીં, પરમે-
 શ્વરે રચના કરિ, નૌતમ વસ્તુ પૃથ્વીપર ધરિ; તે સૌ
 માનવીકેરા કાજ, એ વાતમાં શો સંદેહ આજ; કોઈ
 બત્રીશ લક્ષણો હશે તે જશે, અહંકાર નાગ તણે ભા-
 ગશે; આપણને તેનું નથી કાંઈ કામ, સેજ વાત પુછું.
 આ કામ; ત્યારે વળી યોગી મેના વાત, સાચી કહું છું
 મનની સાક્ષાત; કોઈ માનવી આવશે આ ધાર, બત્રીશ
 લક્ષણ રહે ધામ; હિમત રાખી જશે એ કામ, તો તો
 થાશે તેનું કામ; એક ઉપાયથી જીતે નાગ, તે તમ
 આગળ કહું છું આજ; તે પહાડ નીચે કોરડું સહી,
 એક રૂપી તપ કરેછે તહીં; તેની જઠને સ્તુતિ કરે, ત્યા-
 રે રૂપી વાણી ઓયરે; મસ્તક ઉપર હાથ મુકે જોડે,
 કામ તેનું સિદ્ધ થાય તેડે; એવી વાત મેનાએ કરી,
 રાજકુંવરે મનમાં ધરી; નીતી રાત ને ઉઝ્યો દન, રાજ
 કુંવરનું હરખ્યુ મન; તે પહાડ જઠને જોડે, મારા મ-
 નનો સંદેહ જોડે; માત પોતાનું મુઠીમાં લઇ, ઉત્તર
 દિશા ભણી ચાલ્યો વહી; દુરથી પહાડ દોઢો જોડે,
 નીચે વાત થઈ તેડે; એકવાર મરવું સહી, પાછું
 ડગલું ભરવું નહિ; એવી મનમાં રાખી ધીર, ઉંડા-
 ણમાં ઉતરીયો વીર; પોતે મનમાં કયાં વિચાર, હું
 કયાં આવ્યો છું આવે ધર.

મેહરા—આ જગા ઉપર મને લાવીયા. લાખ્યા લેખ
 મુજ શીશ; અન્ન જળ મળે નહિ, કરતા શ્રી જુગદીશ
 જન્મ બધે લમતો ગયો; વન વગડાની માંપ; ઠરી કામ
 બેઠો નહિ, ધીક પડો મુજ કાય. એ રચના પણ જોવી
 સહી, અદ્ભુત સરખી વાત; મેનાની વાત શાચી પડી,
 ભાગી મનની બ્રાંત. એવું મન ધરી કરી, પાસે ગયો
 તે વીર; વણો વ્રદ્ધ રૂપીને જોઈ, ચરણે નામ્યું શીશ.
 સ્તુતી ત્યાં કાઢી વણી, તલસવા લાખ્યો પ્રાણ; તણ દી-
 વસે રૂપી જાગીયા, સમાધિ ઉતરી ત્યાંય. આંખ ઉઘા-
 ડી જોયું સહી, ત્યાં દીઠો માનવ જન; ત્યારે રાજકુંવર
 જઈ ચરણે નમ્યો, સ્તુતી કરી તે દીન. કરજોડી ઉભો
 રહ્યો, ત્યારે બોલ્યા રૂપીરાય; જાણ્યો કામ તમારું નિશ્ચે
 થશે, એમ કરીને રહ્યા તે ઠાર, તે પહાડ ઉપર ચઢીઓ
 સહી, હીમત રાખીને મન; જોતાં જોતાં ચાલીઓ ધી-
 રજ ધરી રાજન. દીઠી રચના તે પહાડની, હારા જોત
 અપાર; ચડ્યો છેક ઉપર લગી, ત્યાં દીઠું તળાવ ને
 ઝાડ. નિશાની સાચી મળી, સઘળી તેણેઠાર; પાંદડાંને
 ફળ ખાધાં તહીં, ફણુ ન લાગી વાર. નજીક જઈ પ-
 હાંચ્યો તહીં, દીઠો નાગ વિદ્યાળ; દીઠો માનવી તેને ત-
 હીં, રાજકુંવર તેણીવાર. ઝાડ ઉપર ચડ્યો સહી, ફળ
 ખાધાં તેનાં સાર; મેનાનાં વચન સાચાં મળ્યાં, સદેહ
 નહિ લગાર. છાલ કાઢી ટોપી કરી, તે ધરી પોતાને
 શીશ; માગી લીધી એક જોષ્ટિકા, પછે તજ્યોકામતેદિશ

ચોપાઈ—મનમધ્યે કર્યો વિચાર, નાગ મણી મુજ
 પાસે સાર; કોઈ મળશે તો લેવી સહી, એને રાખુ જ-
 તને અહી; ચીરી જાંવ નવ લાગી વાર, તે મધે ધાલુ
 તે ઠાર; ઉપર પાંદડું પેહું મુકું લઈ, તરત ધા રૂઝાયો

તહો; પ્રસન્ન થયો પોતાને મન, વળી આગળ ચાલીયો
રાજન; મહેટા ગુણ ટોપીમાં સહી, કોઈ દ્રષ્ટિએ દેખે
નહિ; નિર્ભય થયો પોતાને મન, જેતાં ચાલ્યો ઝાઝાવન
અમુલ્ય વસ્તુ આવી મુજ પાસ, તેથી મન થયું ઉ-
લ્લાસ; પણ લખ્યા લેખ ટળવાના નથી, ભવિષ્ય વાત
સાચી સર્વથી; તે કોઈથી ટાળ્યા નવ જાય, જેમ મન
વિચારે રાય; પહાડ મુકી ચાલ્યો જેટલે, એક ઉત્તમ વા-
ત થઈ તેટલે; હીઠું એક તળાવ રસાળ, આરસપાણીની
ફરતી પાળ; ધણું નિર્મળ છે તેનું નીર, આસપાસ
શોભે છે તીર; તે મધ્યે મેઝાં ફળ છે અપાર, જતાં ત્રણ
થયો તે ઠાર; ચાર ઘડી બેઠો રાજન; બેઠો બેઠો વિચારે
મન; વૃદ્ધ થઈ છે મારી કાય, વળી જળમાં નહાવું
આંચ; એવો મનમાં કર્યો વિચાર, મુક્યો સામાન તે
ઠાર; તે મધ્યે પડ્યો જઈ, કુદરતી ખ્યાલ એક તેમાં થઈ
ડુબકી મારી જેટલે, નર ફીટી નારી થઈ તેટલે; ધન
પરમેશ્વર તારી ગતી, કો પાર ન પામે રતી મેંશું કરમ
કર્યું કીરતાર, નર ટાળીતે કીધી નાર; અવતાર મારો
મીઠ્યા થયો, સરવ મનોરથ મનમાં રહ્યો. નવ પહોચી
મનની આશ, છેક થઈ બેઠો નીરાશ; ધિક ધિક મુજ
પાપી પ્રાણ, શું બેઠો છે ઘટ માંહે જાણ. હવે જીવવું
તે ધિકાર, નિકળ પ્રાણ આણિવાર; છેક હીમત હારી
રાજન, છાતી ફાટતે કરે રૂદન. એક જલ્દે સાંભળો સાદ,
તે પામ્યો ધણુ હુલાશ; તે આંવિને શું કરે વિચાર. તે
સંભળાવું આણિવાર.

દોહરો—જલ્દ ધસી આવિયો; શબ્દ સુણિ તે ઠાર
રૂપવંતી હીઠી તે કામનિ, શોભા અપર પાર, મુખ કમળ
સરીખડુ ભમર બ્રહ્મી ધનુશ કમાન; ઉતર અતિ

શે ઓપતું, વસે તરંગી સમાન ઘણી કામળ તે કામ-
 નિ ઊરવસની જોડ, દ્રષ્ટે દીડી કામની, પહોંચ્યા મનના
 કોડ, પાસે જઈને ઉભો રહ્યો, મુખે યોલ્યો વાણ; કોણ
 તણી તું દીકરી, દીસે ચતુરસુખણ; આ જંગલમાં એ-
 કલી કેમ કરે રૂઢન, સાચી વાત મુખથી કહો; તજ્યાં
 સહોદર જન, ચતુરાઈ મનમાં ધરી, ફેરવી વાત તેઠાર
 તુજ જોળે તો શીશ છે, તારે ગમે તો માર; ત્યારે જક્ષ
 ઘણો હરખીયો, છાંટ્યું નીર તે ઠાર; મંત્રી કરી છાંટી
 ઊં, ફરી રૂપ ગયું તે વાર.

ચોપાઈ—જળ પ્રવેશ થયો જોડે, હાથી સ્વરૂપ થ-
 યું તેડે; નારી હતી તે થઈ નરની કાય, રસનાઈ રૂપ
 થઈ તત્કાળ; વાંકું મુખ ને નારિકા વિકાળ, હાંત મો-
 ટા દીસે વિકાળ; એવી દેહ જળથી થઈ, પ્રભુની મા-
 યાનો પારજ નહિ; જળથી કાઢી નાંખ્યો ખહાર, અર-
 સોસ ધરી બેઠો તે ઠાર; મોતતો કંઈ આવ્યું નહિ, ક-
 રૂપ કાજળથી કાળી થઈ; વળી રામુરી રાખી અપાર,
 નારી ફીટી નર થયો તે ઠાર; એ ખુશાલી મોટી થઈ,
 વળી આગળ ચાલ્યો વહી; જોજન એક ગયો જોડે,
 નારી મંળી તેડે; રૂપે રંગીલી જાણે રશનાઈ, મેરા ક-
 રણાં શોભે સવાઈ; દુર્ગમ ઉડે છે દુરથી જાણ, મોટું
 મોં દીસે નિર્વાણ; સીસોળીયા સરખા છે વાળ, એવા
 દિઠા છે નારીના હાલ, જાણે કરક કાળ સ્વરૂપ, અચ-
 રત પામ્યો દેખી ભુપ, પાસે આવીને ઉભી સહી, મુખ-
 થકી તેણે વાણી કહી; ઘણા દિવસ થયા શોધું તુને,
 ક્યાં ગયાતા ચિંતા થઈ મુને; એવું કહી પછે બોલી
 તહીં, રાજકુંવર ત્યાં ઉભો છે સહી.

દોહરા- મન વિચાર કર્યાંતહીં, કેમ રહેશે નાર; પુત્રને મુક્યા પરહરી; તજી પછે તારૂણી નાર. તેની દયા આવી નહિ, તજી ગયા તે ઠાર; કામ કરવું વટે નહિ, આલો લઇને હાથ. આલો ઘેર ઉતાવળા, વગે શો મુજ સાથ; સુણી દુઃખ પામીયો, અરે વિધાત્રી માત; ભવિશમાં ક્યાં લખ્યું, વિપરીત સરખી વાત. કેના પુત્ર કેની કામની, વળી વળગ્યુ મુને તને; કઇપેરે છુટીશ ઘહાંથકી બહુપેર આણે શોક. આવી અવસ્થા કર્મે લખી, શાંશાં કર્યાં પાપ; દુઃખનો પાર નથી આવતો, એ મોટો સંતાપ. વળી સજુરી મનમાં ધરી, આલ્યો વળી તેની શાય; લઇ આત્રી ત્યાંથકી, આણુંદ અંગ ન માય. મુકામ મહેલ લઇ ગઇ પોતાતણે, ત્યાં દીડા એ ચારેક ભાગ; પિતા કહીને વળગીયા, કરના લાગ્યા વહાલ. વળતી પ્રીત બહુ કરી, સાન કરી આવી પાસ; રૂતુદાન આપો મુને, પહોંચે મનની આશ વિચાર ઘણો કરવો પડ્યો, તે વિનતાને સથ; કબજ પડ્યો છુટાયે નહી, માટે પડીએલાગ. ઘણા દિવસ એમ ત્યાં રહી, રાય કર્મે વળી નાર; જંગલમાં તમે જઈ કરી, કાષ્ટ લાવો આ ઠાર. એમ સુણી મન રીઝીયો, હવે આવ્યો દુઃખનો પાર; તે લઇ કુહાડો નિસર્યો, પ્રસન્ન થયો તેણીવાર. જીવ લઇ આલ્યો ત્યાંથકી, અલ્લાર વનની માંય; પાછું ફરી જોતો નથી, જેમ જવાય તેમ જાય. જોજન દશ નાસી ગયો, ત્યાં વળી દીડો એક ભાગ; તે મધ્યે વળી પરવર્યો, હિમત રાખી તે જંગ. મધ્ય જગ્યાએ ગયો સહી, દીડો કુંડ વળી સાર; શીંગી મજમની પાળ છે, અમૃતી સરખું તે વાર.

ચોપાઇ-તે કામ જઇ ઉભો જો રહ્યો શોભા જોતાં

દીગમુદ થયો; વળી કમ્મે દીધો હાથ, વિચાર કરવા લા-
 ગ્યો મન સાથ; એક થયા અમ્મી, બીજા થયા હાલ;
 ત્રીજું સ્થળ છે વળી આ સાર, એમ વિચાર કરે તે
 જાણ; પછે સમર્થા શ્રીજીગદાધાર, તમારી માયા અપ-
 રંપાર; નથી આવતો મારા દુઃખનો પાર, સહાય કરો
 મુજને ભગવાન; એમ કહી વળી ચાલ્યો ત્યાંહ; નશીબ
 પોતાનું આગળ કરી, જે કીસમત ખતરો તે ખરી; આ
 જળમાં પણ નહાવું સહી, કર્યું પરમેશ્વરનું થાશે અહીં;
 એમ વિચાર મન સાથે કરી, પડ્યો જળમાં વળી હી-
 મત ધરી; મારી કુલકી વળી જળની માંધ, અચરત
 વાત બની એક ત્યાંય; દેવના સરખી કાયા થઈ, પ્રથ-
 મ કુંડ ત્યાં નિકળ્યો જઈ; જળ તણને નિકળ્યો બ-
 હાર, હવે કાચ દીઠી ને પાય; જોષ્ટકા દોષીને પાંદડાં
 સહી, તે કામ વશી દીઠા તહીં; પ્રસન્ન થયો ઘણું પોતે
 મન, પ્રભુ મુજને થયા પ્રસન્ન; ટળી ખાંપણ સવળી ખો-
 લ, પોર્યા મનના સવળા કોડ; ત્રણનો મેરૂ મેરૂનો ત્રણ,
 તારી ગતિ છે શરણાશરણ, રાજકુંવરે મન વશ કર્યું,
 જળમાં પાય કહી નવ ધરું; નવ પીણું નવ ધોણું વદન
 એનો નિયમ ધર્યો રાજન; લીધો વસ્તુ સર્વે હેતજ
 કરી, દોષી પાછી શીરપર ધરી; વળી ત્યાંથી ચાલ્યો રા-
 ય, આણુંદ તેના અંગ ન માય; અધોર વન ભયાનક
 તહીં, વાઘ વરૂનો પારજ નહિ; અનેક જનાવર બીજા
 કહેવાય, તે સર્વે મુખ આગળથી જાય; દ્રષ્ટે જીવે સર્વે
 રાજન કોઈ, ના દેખે રાજનો તન નિર્ભે થઈ; ને વન-
 માં જાય, એક પહાડ દીઠો તેવાર; તે ઉપર એક મહેલ
 છે સહી, તેની શોભાનો પારજ નહિ; ઉભો મહેલ નવ
 દુકી વાસ, જાણે શોભા ચંદ્ર પ્રકાશ; ચંદ્રથી શોભા

અપરંપાર, ચડયો પહાડ નવ લીધી વાર; મહેલ મધ્યે
ચડયો જઈ ધરી, ઝળકે કામ જાણે ગરજ શશી; પશુ
પાંખી કે માનવી નહીં કોઈ, રાજકુંવર તે અચરત હો-
ય; સઘળે જોઈ વાળ્યો ગર્વથી, કોઈ ભોગવનારં એમાં
નથી; સાતમેમાળ ચડયો જોડલે, શબ્દ એક સુણ્યો તેડલે
જાણે વિનતા કરે રૂદન, તે સાંભળ્યું પોતે રાજન.

દોહરા-ધીરજ રાખીને પરવર્યો, રોતું કોણ આઠાર
જોતો જોતો પરવર્યો, એક દિડી ઉત્તમ તાર. પરી આ-
કારે રૂપ છે, વણું સુકોમળ અંગ: પગમાં બેડી તેહને,
કરે રૂદન મન ભંગ. તેની પાસે જઈ ઉભો રહ્યો, ટોપી
ઉતારી શીશ; વિનતા પ્રત્યે બોલીયો, તે વેળા તે દીશ.
કોણ તણી તું દીકરી, કોણ તારો ભરથાર; કોણ કારણે
પડી કેદમાં, તારી શોભાનો નહિ પાર. સુકોમળ કાયા
તાહરી, કમળ પુષ્પ પ્રમાણ; કોણ દુરમન તુને દમે,
બોલોને સાની વાણ. એવાં વચન શ્રવણે સુણી, લળ્યા
પામી મન; ધ્રુવટ તાણી તે વડી, બોલી મુખથી વચન.
તું જાને તારે માર્ગે, કયાંથી આવ્યો આ ઠાર; માનવ-
રૂપ તમે કોણ હો, શું છે તમારું નામ. દેવ દાનવ કે
માનવી, કે હો જન્મના દુત; જાનવ રૂપ ધરી આવ્યા,
સ્વરૂપ શોભે અદ્ભુત. કયોતે મરણ તમે, એક વ-
ડીમાં તજશે પ્રાણ; મારે જાણે પાછા ફરી, નિશ્ચે મા-
નો વાણ. રાજકુંવર મુખ બોલીયો, તે વેળા તે સાર્ય;
હુંતો કોઈથી ડરતો નથી, નિશ્ચે સાચી વાત. જશ પ્રી-
તરને ગાંધરવી, રાક્ષસનું છેડું શીશ; એટલી હિમત
રાખું અમે, નમુ પ્રતાપે આદીશ. તારે ગમે તો તાર-
ણી, તું કર મારી ધાત; બીજા કોઈથી બીતો નથી
નાશ્યે માનજે વાત. મારે મન મુકીને કહો, તમ તણું

જે દુઃખ; પરમેશ્વર પ્રતાપથી; પમાડીશ સુખ ઇશ્વર
આણું એ વાતેમાં, મુજ તુજ વચમાં શ્રીરામ; દુઃખ
ભાગીશ સૌ તારણી, ફેડીશ દુશ્મનનો ઠામ. એવાં
વચનો શ્રવણે સુણી, તે વિનતા થઈ રળીઆત; હકી-
કત પોતા તણી, કહેવા લાગી વાત. ફીરસ્તા નામે
જાંજીરો સહી, ત્યાં રાજા મજકુર નામ; ગાંધર્વ નામે
રાજા સહી. આરા પિતા તણે તે ભાઈ; ભત્રીજા હું તે-
હની, તે કાકો મારો થાય. તેના કુળમાં કલંક એક આ-
વીયું, તે કહું તમને આંચ, પુત્રી તેના પેટની, બંકા-
વળી તેનું નામ; અપ્સરા સર્વેમાં શિરોમણી, તેણે કી-
ધું એક ઠામ. ભરતસોકનો એક માનવી, કોઈ સુવડ પુ-
રૂષ સુબાણ; આશક પડી તે ઉપરે, સોંપ્યા તનમન પ્રાણ
ઇચ્છા કરીને વરી, કરતી ભોગવિલાસ; તેની માતાની
દ્રષ્ટિએ પડી, ચડ્યો તેને કાળ. તે નરને નાંખી દીધો
સહી, સમુદ્રકેરે માંચ; પુત્રી વાણી કેદમાં, બેડી જડાવી
ધાય. તેની વાત આવી મુને, હું મળવા ગઈ તે ઠાર;
શીખામણ દીધી, પણ નવ માને તે નારને દીવાની તે
ત્યાં થઈ ગઈ, નથી શુદ્ધ કાંઈ તન. તે નરનો નેહ લા-
ગી રહ્યો, ભરછેટ થઈ તે મન. પેરપેર વિનવી; ન મા-
ન્યું એક લગાર; તે નરના વિભેગથી, તેના જશે પ્રા-
ણ તે ઠાર. મળી ભેટી સૌને જઈ, પાછી ઉડી આકાશ;
તેવામાં પાપી એક આવીયો, રાક્ષસ મારી પાસ; પ્રોડ-
કાયા તેણી કરી, બાંધી મુજને ત્યાં; આ ઠામે રાખી મુને,
બેડી પહેરાવી પગમાંચ. કુદ્રષ્ટિ કરી ઘણી, સંભોગ
નું ઇચ્છે સુખ; માફ મન રાજી નથી, એમ વિનતા
બોલી મુખ. પરમેશ્વર લાજ રાખશે, કે કરવી પડશે ઘાત
તમે માનવીરૂપ કાણ છો, તે વિસ્તારી કહો વાત.

ચોપાદ-એવાં વિનતાનાં સુણી વચન, દિલગીર
 થયું રાજનું મન. બંકાવળીનું સાંભળી દુઃખ; ઉતરી
 ગયું તે વેળા મુખ. આંખે આંસુ આણ્યાં તહી, હકી-
 કત પોતાની કહી. તે બંકાવળાનો આશક હું, સત્ય
 કરી માનજે તું. સાગરે મુજને કહાડયો બહાર, ભમતો
 આવ્યો આઘર. લેખ લખ્યા હશે મુજ ભાગ્ય, તો તે
 પાછી મળશે મુજ નાર, એવાં તે નરનાં સુણી વચન,
 પ્રસન્ન થયું વિનતાનું મન. રૂપ કળી ગુણ હિમત જો-
 ઇ, તે વિનતા પણ મનમાં મોહી. ધનધન હિમત તારી
 જાણ, શું કરું પરવશ મુજ પ્રાણ. અહીંથી છુટું એક
 જવાર, તોતો મેળવું પાછી નાર. લાચાર છું પરવશ
 હું આજ, તો કયાંથી સરશે તારું કાજ. રાજકુંવર મુ-
 ખ બોલ્યો વાણ, તારા શતરૂનો લઉં પ્રાણ. તુજને અહીં
 થી મુકાવું નાર, સતવચન માડું આ ઘર. ગૌ બ્રાહ્મણ
 સ્ત્રીની વહારે ધાઉ, ખરા ક્ષત્રીકુળનો કહેવાઉં. ધાહી
 મરૂં કે માડું આંહી, તુને મુકીને જાવાનો નહિ. એમ
 કહી કર જોષ્ટિકા ધરી, મારી બેડીમાં વેગે કરી કટકા
 થઇ ગયા દશવીશ, બંધયકી છુટી તે દીશ. વિનતા
 પ્રસન્ન થઇ તેજાણ, એવારણા લઇને લાગી પાય. ધન
 ધન માનવી અવતાર, તારા પ્રાક્રમનો નહિ પાર. બં-
 ધનથી તો છુટી આહી, વળી પુઠ મુકવાનો નહી. પહા-
 ડ સરખી તેની કાય, તે કેમ તમથી જીતી શકાય. રા-
 જકુંવર બોલ્યો તે સાથ, વિનતા પ્રત્યે બોલ્યો વાત.
 સહિ જનાવર તે સુજાણ, હાથી તણા તે લેશે પ્રાણ. વ-
 જના હથિયાર જે સાર, ને પહાડ ફાટી નિસરે બહાર,
 નાના ઉપર નવ જોશે લગાર, પાપીને માડું આ ઘર.
 એ હોય આ સમે હથિયાર, તોતો કરું સહિ એનો સં-

હાર; પ્રસન્ન વિનતા મનમાં થઈ, આયુધ રાક્ષસનાં દેખાડયાં સહી; તેમાંથી એક તેને લીધ, થયું કામ આપણું સિદ્ધ.

દોહરા-લીધી તરવાર એક ત્યાંથીકી, સાથે અપ્સરા નાર; બન્ને જણ સાથે નિસર્યા મહેલથીકી તે બહાર. કોશ એક ચાલ્યા ત્યાંથીકી, એવે શબ્દ થયો એક પહાડ; જાણે ગર્જના મેઘની, કંપવા લાગ્યું ઝાડ. પાછું ફરી જોયું તહીં, દોડતો આવ્યો પહાડ નારી મનખીનો ઘણું ધુજવા લાગ્યા હાડ, રાજકુંવરશું ઓચરી, શા થાશે હવાલ; પાછળ આવેછે દોડતો, આણુશે ખેડના કાળ. રાજકુંવરે જોયું પાછું ફરી, દીડો પહાડ શરીર; હીમતરાખી ઉભો રહ્યો, તેવળા તેણે તીર. બીજી ટોપી હતી કને, તે મુકી વિનતાને શીશ નિર્ભય થઈ ખેસો તમે, એમ બોલ્યો તે દીશ. તુજને કો દેખે નહિ, જુઓ ખેસીને નાર; પરમેશ્વરને ગમતું હશે, નિપજશે આ ઠાર. એમ કહી તે નરનાં, સનમુખ ધાયો જાય; પાસેજ ઈ ઉભો રહ્યો, દીન બોલ્યો આંચ. અલ્યા કોણ છું તું માનવી, કેમ આવી પહોચ્યો આઠાર; ખાનું માઈ તેં તોડીયું, નવ બીનો મન લગાર. સમુદ્ર આગળ જેમ ખામડુ, મેરૂ આગળ પત્થર જાણ; મારે મન તેવો સહી પલકમાં ખોઈશ પ્રાણ. પણ સ્વરૂપ જેઈ તમતણું, દયા આવેછે મન; આ જંગલમાં ક્યાંથી આવીયો. બોલને સત્ય વચન. મરજહા લોપી કરી, કેમ ચોરી તેં નાર; તેતો આપ તું મુજને, નહિતો લક્ષ કઈ આ ઠાર. ત્યારે રાજકુંવર મુખબોલીયો, તારી પહાડ સરખી કાય; તેથી હું ડરતો નથી, નિશ્ચે માનો મનમાંય. અમે અમ્રતલોક ના માનવી; ગો ઓના પ્રતિપાળ; મરતા લગી આપું

નહિ, આણીશ તારો કાળ. ન પરો નીલ નંતર, નપુશક
નર કહેવાય; મારે મન તું તેવો સહી, તું નિશ્ચે માન
મનમાંય. હસ્તી નાસે જેમ સિંહથકી, તેમ નાસીસ
આણે ઠામ; કટકે કટકા તારા કરીશ, તું બેઘરા
મારું નામ.

ચે. પાઘ-ત્યારે દૈત્યને મન ચડી છે રિસ; ગદા એક
હાથે તે દિશ; ફેરવીને મારી જેટલે, રાજાએ ટોપી પ-
હેરી તેટલે; ઠામ અગોચર પેઠા જઈ, એમ હાથ ખચા-
વ્યો તહીં; વળી હોંશીયાર રાજા થયો, ઉતારી ટોપીને
સન્મુખ ગયો; પુલ્લ ખરાખર મારે મન, હશી કરી એમ
ખોલ્યો વચન; તારે ગમે તો માર ઉચ્છ્રી પહાડ, મારે
મન તો તરૂં સમાન; એવાં વચન તેનાં સુણી, રીસ ચ-
ઢી રાક્ષસને ગણી; ડાંગ એક મારી વિકાળ, સુસવાડો
કરતી આવી તે ઠાર; ત્યારે ટોપી શીરપર ધરી, બેઠો
ગુફામાં વેગે કરી; વળી વિચાર્યું ત્યાં રાય, હિમત રા-
ખી સન્મુખ જાય; વળી મુખથી ખોલ્યો તેવાર. બળ
હોયતો તારૂં દેખાડ. સુણી વચન ચઢી ઘણી રિસ,
માર્યો વ્રક્ષ એક તેણે હીશ; તે પણ ચુકવીયો તત્કાળ,
ત્યાંથી પછી દોડ્યો બાળ; પેટ મધ્યે ભરાયો જઈ, મારી
લાકડી પગમાં સહી; ભાગી ગયા તેના બે પાગ; જુદા
થઈને રહ્યા તે જાગ; પૃથ્વી ઉપર પડ્યો ગતી ભગ, રા-
જકુંવર ખોલ્યો તેની સંગ; જેમ લાકડી ભાગી પાય,
તેણે શીશ છેદીશ આંચ; જીવતો આજ મેલવાનો નથી
એ વાત જાણજે સર્વથી; મહા પાપી તુને કહીએ આજ
પરસ્તી સાથે શું છે કાજ, રાજકુંવરનાં સુણી વચન;
કોઈ ચડ્યો રાક્ષસને મન; મુખથી કયો પોકાર, રાક્ષ-
સી માયા થઈ તૈયાર; સહજ રાક્ષસ નિકળીયા સહી,

કળા સરીખ દીઠા તહીં; કોઈની હાથીના સરખી મુંઢ
કોઈની કાંયા મોટી પ્રાદ; કોઈ ખરમુશ કહેવાય, કોઈ
રૂઢ ઉભા થાય; કોઈની નાશીકા મોટી વિકાળ, કોઈના
નાક જાણે વાંસની ડાળ; કોઈ દંત જેવા હાથી સહી,
વિકાળ વહન દીસે છે તહીં; કેટલાએક દીસે છે પહાડ,
ખરાડા કકડાવે હાડ. એવી માયા રાક્ષસે કરી, રાજ-
કુંવરે હિમત ધરી.

દોહરા—કાઠી તરવારને દોડીયો, કોઈ નવ દેખે કા
ય. મારે હાથ ઉપરે, તે કકડે કકડા થાય. માયા શૌ
પ્રાણે કરી, પાપીનું છેદીયું શિયા. ભુમીનો ભાર ઉતાર્યો,
તે વેળા તે દીશ. રાંજકુંવર ત્યાંથી ગયો, મુછી
આવી તે કાય. અવનીઉપર જઈ પડ્યો, રૂખરૂખા આ
વી ત્યાંય દીઠાં પરાક્રમ તેહનાં, તે મનમાં પામી સુખ.
ઉપરથી છેડા કાઢીઓ, ઢોળવા લાગી વાય. હાથ ફે-
રવ્યો તે ઉપરે, અમ્રત દ્રષ્ટિ કરી ત્યાંય. તરત બેઠો રા
જ થયો, વિનતા લાગી પાય. ફરજેડી કરી વિનતી,
તે વેળા તે જગા જીવનદાન આપ્યું મને, રાખી મારી
લાજ; પાપીને પ્રાણે કરી, સરીયું આઈ કાજ. મારી
ખોલનાં કરાવું ખાણાં, રહુ તુજ અગણ્ય મોબદર; તો
એ બેશીંગણ થાઉં નહિ, એવી વિનતી કરે અપાર.
મુજથી જે બની આવશે, તે કરીશ તમારું કામ; જન-
કાવળીતે મેળવું, ચાલો મુજ સગ આજ. એવાં વચન
વિનતાએ કહ્યાં, વળી જોડયા એ હાથ; વચન પ્રમાણુ
મારું કરો, ચાલો મારી સાથ. એવી વિનતિ નારીએ
કરી, ત્યારે માન્યું જન; માર્ગ ત્યાંથી ચાલીઆ, હરખ
ધરી રાજન, મુકામે પહોંચ્યા જઈ, ગઈ તે પુરમાં નાર
દુઃખીયા લોક દીઠા સુ, રૂઢન કરેછે અપાર. માતપિ

કલ્યાંત કરે, શોધ કરે ચોપાસ; બોળવા કારણ પરવ-
યાં, એક સહસ્ર પોતાના દાસ. કોણે હરી મારી દીકરી
શોધીને લાવે બાળ; શું મુખ લઈને અમો રહું, આ-
શિશ હું મારો કાળ. એમ કલ્યાંત ત્યાં થઈ રહું, એ-
વામાં ગઈ તે નાર; સાથે દીઠો માનવી, તેની શોભા
અપરંપાર. માતપિતા ઘણું હરખીયા, જાણે અંધને
આવ્યાં લોચન; રૂદીયાશું દાણી દીકરી, ક્યાં ગઈતી
મુજ તન.

ચોપાઈ—પ્રસન્ન થયું પોતાનું મન, મુખથકી બોલી
વચન; કોણ હરી ગયું તું તુંને, પુત્રી સાચું કહે મુને;
તુજ વિભેગે તજતી પ્રાણ, માતપિતા બોલ્યાં મુખ વા-
ણ; પુત્રી કહે સુણો માત ને તાત, તમ આગળ સાચી
કહું છું વાત; અંકાવળીને હું મળવા ગઈ, એક દીવસ
હું પાસે રહી; મળી ભેટીને પાછી ફરી ઘણો હરખ
મનમાંએ ધરી; ઉઠીને માર્ગ ચાલી જોડેલે, રાક્ષસ એક
આવ્યો તેડેલે; મુજને ઝાલી લીવી તેણીવાર, લઈ ગયો
પોતાને ઠાર; બેઠી પહેરાવી મારે પાય, નાંખી કાળા
ગ્રહ મોજર; રાત દીવસ હું તો કરું રૂઢન. દયા નવ આ-
વે પાપીને મન; સાત દીવસને સાતજ રાત; ઘણું કષ્ટ
વેઠ્યું મુજ માત; આ માનવી આવ્યો તે ઠાર, એના
પ્રાક્રમતણો નહિ પાર; રૂઢન કરતી દિઠી જાણ, આવી
કરી મુખ બોલ્યો વાણ; ભકિત કરી બોલ્યો મુખ, કો-
ણે દીધું છે આવું દુઃખ; મને આપ્યું જીવતદાન, ગ-
ણી પોતાની ભગની સમાન; એના ગુણનો પારજ નહિ,
ઘણિ વાત શું કરીએ અહીં; જે ન માનો મારી માત,
ઉત્તર દીશા તરફ એક પહાડ; સો બેજન ધહાંથી સા-
ર; ત્યાં રાક્ષસ પડ્યા છે મરણ, સહસ્ર એક પડ્યા છે

ધરણ; તે સર્વે પરહર્યા ત્યાં, એની તેણી આવી ઇહાં; એવાં પુત્રીનાં સુણી વચન, સર્વે સભા થઇ પ્રસન્ન; રાજકુંવરને હીધા માન, મુકયાં આગળ ફેફળ પાન; આલ્યાં દિલ્લ વસ્ત્ર શણગાર, આગતાસ્વાગતા ક્રીધી અપાર; મુજ પુત્રી લાવ્યાં તમે, શું ઓશીગણ થઇશું અમે; અમારા ભાગ્યતણો નહિ પાર, ક્યાંથી માણસ આવે આ ઠાર; બે અપ્સરા આવી દાસ, રહેવા કારણ મોહની પાસ; પુત્રીને કહે તારો બાગ, ત્યાં રહેવાને આપો જાગ્ય; તુજથી થાય તે કર ચાકરી, જીવતહાન આપ્યું હીકરી; આગતાસ્વાગતા એની કરો, જોએ તો એની સાથે પરવરો.

દોહરા-જેવો બાગ ગુલખંડાવળી, તેથી સવાયું કામ; અદકું ઓછું એમાં નથી, અચરત પામ્યો તે કામ. સાંભળ્યું મુખ પોતા તણું, જુરવા લાગ્યો મન; ઠરી કામ તેમાં રહો, ધિર મન કરી રાજન. અપ્સરા બે મુખ આગળે, સેવા કરે રાંત દિન; વિજેગની વેદના એ કરી, જુરે મનની સાથ. રૂખચ્યા આવી કરી, દીવસમાં બેવાર; અંમ્રતભોજન મુખ આગળ ધરી, શીરજ આપે તે કામ. સ્વર્ગપુરીમાં કાગળ લખ્યો, મુખ આગળ સઘળી વાત; પુત્રી આવી ઘેર આપણે, ચિંતા ન કરશો જ્ઞાત. રાક્ષસ એક ત્યાં લઇ ગયો, તેની કાઠી ભાળ; એ રીતે લખી આપીયો, કાસદને તત્કાળ. તે કાગળ લઇને ચાલીઓ, વાયુ રૂપને શી વાર; લઇને પોતે ત્યાં જઈ, સભા મધ્યે નિરધાર. કાગળ આપ્યો કર વિષે, વાંચ્યો તેણીવાર; વાંચીને ખુશી થયો, હરખ્યા મનમાં સાર. રાણીને કહું જઈ, તે પણ થઇ રળીઆત; મળવાને જાણું સહી, એમ બોલી મુખથી વાત.

રજા લીધી રાજા તણી, મળવા કારણ જાય; ખંડાવળી
એ વાત સાંભળી સહી, ત્યાં મળવા આવી માય. હું
પણ સાથે આવું ત્યાં, મળવા રૂબરૂની પાસ; ઉદા-
સી ભાગે માહરી, થાયે જીવ ઉદ્ધાસ. વચન મુખી કું-
વરીતણાં, હરખી પોતાને મન, બેડી તોડી ભંભવિયે
કાઢી પુત્રીને તે દન. ગગનમાર્ગે બેઉ ચાલીયા, હાસી
સાથે દસવીસ; જંજીરા ઉપર જઈ ઠરી, પહોર બે ચ-
ડયો દીશ. ખખર થઈ તે પુર વિષે, સામી ગઈ રૂબરૂ
કુમાર; કાકીને ચરણે નમી, ખંડાવળી દીઠી તે વાર.

ચોપાઈ-મળી ભેટીને આવી પાસ, સહોદર સૌ
બેઠા પાસ; પુત્રીને પુછ્યા સમાચાર, સંક્ષેપે કહ્યા વિ-
સ્તાર; ખંડાવળીને રૂબરૂ નાર, પાસે જન્ને બેડી સા-
ર; કાનમધ્યે એકજ કહી, તારે મારે દોરતી થવાની
આંધ; વિજેગ છે તે સંજેગ થશે, દુઃખ દરિદ્ર તારા
જશે; કાનમધ્ય એક વાતજ કહી, ખંડાવળીએ ચીત્ત
માં નવ લહી; આગતાસ્વાગતા કરી અપાર, એક દિ-
વસ રહી તે ઠાર; હેડે દુઃખને મનમાં હસે, મનમધ્યે ઉ-
દાસી વસે; બીજે દીવસે માગી રજાય, રૂબરૂ બોલી
તે ઠાર; ખંડાવળીને મુકી જાયો, અમો જન્ને બેન
રમીશું આંચ; એના મનની ઉદાસી જશે, મારું મન
પણ શિતળ થશે; માટે રહેવા દોને અહીં, એવી મુખ-
થી વાણી કહી; સાત દિવસની આપી રજાય, મુકી ગ-
ઈ તેની માય; જન્નેના મનની પોતી રળી, રમે જમે
એક સાથે મળી; રમવા કારણ નિસર્યા બહાર, હાસ્ય
વિનોદ કરે અપાર; એક સમે બેઉ બેડી એકાંત, ભા-
ગવા કારણ મનની આંત; સાંભળ બેન ચતુર સુખાય,
રૂબરૂ મુખથી બોલી વાણ; એક વાતનો સદેહ મુને,

તે પુછુ હું મુખથી તુને; રીસ નવ કરે તો હું કહું, ન
હિતો મનમાં સમજી રહું; અંકાવળી કહે નવ કરું
રીસ, શું સદેહ કહો આદીશ; કેવો હતો નર કહોની
નાર, એટલું પુછવું છે આ ઠાર; પુરૂષતણું તે કેવું સુ-
ખ, વિસ્તારી કહો તે મુખ; એ વાતની ખબર છે તુને
વિસ્તારી કહોને મુને; અંકાવળીને ચડી છે રીસ, ક્રોધ
કરી બોલી તે દિશ; તેં શું મુજને લખ્યું ગણી, તેં મુ-
ખથી એવી વાણી બણી; નરતણી શી કરવી વાત;
નથી પરણાવી આપણે તાત; રાક્ષસને ઘેર જઈને તું
રહી, ભ્રષ્ટ થઈ તારી બુદ્ધિ ગઈ; એમ રીસ કરીને
વાણી ચોચરી, ત્યારે રૂબચૂા બોલી સુંદરી; સહેજે
વાત પુછું છું અમો, રીસ સાને કરો છો તમો.

દોહરા—એમ કહીને હસી પડી, ફેરવી નાંખી વાત
મન હિર આપીડિં નહિ, વિચાર્યું મન સાથ. તે વાત
તો ઉડાવી તહીં, વિનોદ કરે અપાર; રજની વીતી રં-
ગમાં, ઉદે થયો પ્રાતઃકાળ. દંતધાવન કરવાને કારણે,
બેઠો બાગનીમાંય; પુષ્પ કમળ ખીલી રહી; ફરવા ની-
કળ્યા ત્યાંય. રમતાં રમતાં આવીયાં, જ્યાં બેઠો રાજ-
કુમાર; ત્યાં શોભા છે અતિવણી, લઈ આવી તેડાર
પંખી નાના પ્રકારના, મેના પોપટ સાર; તુતી લોહા
લોહની, બુલબુલ બોલે વિકાર. શબ્દ નાના પ્રકારના,
બોલે મધુરી વાણ, રાજકુંવર ભણાવે તે સમે, કાકીડા
શબ્દ પ્રમાણ. મધુરી વાણીએ ભણાવતો, સાંભળ્યો
રયાભાએ સાદ, અલૌકિક વાણી સાંભળી, ખામી મન
ઉડાસ. રૂબચૂા મુખ ચોચરી, એક જનાવર ગુણ મં-
ડાર, તેની શોભાનો પારજ નથી, બોલી તેને ઠાર.
અંકાવળી રીઝી ઘણું, આપણથી શબ્દ વિશાળ. જો-
વા તે જનાવરને, ભાગ્યે મનમાં ખ્યાલ. એવાં વચન

સુધી કરિ, લઈ આલી તે ઠાર; જુવેતો મનનો માન્યો
તહી, બત્રીસે ગુણ લાંડાર. રાજકુંવરે ઓળખી, બં-
કાવળીએ ઓળખ્યો રાય; મોહબાણ વાળ્યાં સ્વરણી
હળી, અવનીકરે માંય. ચાર ઘડીએ શાતા થઈ, ઉઠ્યાં
બેઉ જણ ત્યાંય; ફરિ મુખ જોયું તહીં, આણુંદ અંગ
ન માય. ખુશાલી વાધી અતી ઘણી, મળીયાં બન્ને
સાથ; ચુંબન દેઈ કરી ચાંપી રૂટે, ભીડી ભુજની બાથ
હરખનાં આંસુ આવીયાં, ગયું નરનારીતું દુઃખ; રૂબ-
ન્યા તે જોઈ કરી, બોલી પોતાને મુખ.

ચોપાઈ-રૂબન્યા મુખ બોલી વાણ, સુણ બંકાવ-
ળી ચતુરસુજણ; તેતો કુળને લગાડી લાજ, આ નર
સાથે શું તારે કાજ; કોટે વળગી બેઠી પાસ, કરે બન્ને
હાસ્ય વિલાસ; આતો તુંને ઘટતું નથી, સત્ય માનજે
મનમાં નથી; સહેજ વાત પુછી તે દીશ, તે ઉપર તુજ
ને ચડીતી રીસ; આ કામે તેમ તું ભ્રષ્ટ થઈ, ચાતુરી
સઘળી તારી ગઈ; નીચું જોઈને લજ્યા કરી, મુખથકી
વાણી ઓચરી; એ મનભાવતો મારો પતિ; સત્ય કરી
માનજો વિનતી; પરમેશ્વરે મેળવ્યો આજ, ઓલવાઈ
મારા મનની હાઝ; તે મેળવીઓ મારો નાથ, સર્વે આ
બર તારે હાથ; ત્યારે રૂબન્યાહોં ઘણું રીઝીયું મન,
માંડી વાત વિગતની તે દન; એ નરની પણ હું છું
હાસ, પ્રીત કરી મેં રાખ્યો પાસ; જીવતદાન આપ્યું
મુને, તે સર્વે માંડી કહું તુને; દુઃખની વાતો વિસ્તારી
કહી, ને સુણતામાં અચરત થઈ; ભાઈબેનની પરઠી
પેર, તેડી લાવી હું મારે ઘેર; તારા ઇશકથી ભમીઓ
વન, તે સર્વે કહ્યું રાજન; વચન બોલી હું મારે મુખ,
હું ભાગીશ તારું દુખ; તે વચન પાળીયું આ ઠાર,
મેળવીયાં બેઉ નરને નાર; આમ કહીને બેઠી પાસ, ક;

રે વિનોદ આણી ઉદ્દાસ; એમ કરતાં તે રજની થઈ
 બન્ને બેન ઉઠીને ગઈ; પાછા ફરી તે આવી મુકામ,
 બંકાવળી બોલી તે ઠામ; ગયું રતન આવ્યું છે હાથ,
 કંઈ પેર લઈ જશો સાથ; વળી કદાપી થાશે વિધન,
 તો તો નિશ્ચયે પડશે તન; એ નર પાખી દેહ નવ ધર,
 આપવાત કરીને મર, એમ કહીને રોઈ બે નાર, રૂબ-
 આ બોલી તે ઠાર; હિમત રાખીને મનમાં રહે તું, એ
 નરને પરણાવીશ હું; એમ કહીને આવ્યું વચન, ત્યારે
 ધિરજ આવી મન; ખાનપાન કીધાં અપાર, વીતી રજની
 તેણીવાર; દંતયાવન સ્નાનજ કરી, રાજકુંવર પાસે પ-
 રવરી; ખાનપાન રંગને વાત, ત્રણ જણાં બેઠા સંવાત.

દોહરા—સાત દિવસ એમ વહી ગયા; અવધપુરી.
 થઈ જાણુ; રૂબઆ મુખ ઓચરી, બંકાવળી પ્રત્યે વા-
 ણુ. સ્વર્ગપુરીમાં જાઓ તમો, મળો જઈ માત ને તાત
 કદાપી કોઈ આવશે, વિપરીત થાશે વાત. હિમત રા-
 ખી રહેજે તહીં, જાણે છે મુજ પાસ; થોડા દીવસે પ-
 હોઆડશું, તારા મનની આસ. ચાકરી કરશું એહની
 થઈ રહેવાની દાસ; એની ચિંતા કરતી રજે. મારો
 પરમેશ્વર જાણુ; પકડી મહોબતની પ્રીતશું. નિશ્ચે મા-
 નજે વાણુ. જ્ઞાત તાત સરખા સહી મારે મન એ આ-
 જ; જો ન પરણાવુ રાયને તો ઇશ્વરકેરી આણુ. સત્ય-
 વચન છે માહર, તારા કર મોજર; એવાં વચન શ્રવ-
 ãણે સુણી, ત્યારે આણ્યો વિશ્વાસ. ઉઠી કરીને પરહરી
 માતપિતાની પાસ. દ્રષ્ટે દીઠી દીકરી, હસતું દીઠું મુખ;
 પ્રસન્ન થઈ મનડા વિષે, સમ્યા સંવળાં દુઃખ. વાત વી-
 નોદ કરે તીહાં, તેની માતા થઈ રળીયાત; રાજકુંવર
 મન દુઃખ ધરે, તે વિસ્તારી કહુ વાત. બંકાવળી ગઈ
 ત્યાં થકી, પાછો થયો ઉદાસ; રાત દીવસ ઝુરે ઘણું,

બેઠો થઈ નીરાશ. આંખે આંસુ ધારા પડે, કરે કંઈ
બેઠો કપાળ; રૂબરૂ આવી તહો, તે વેળા તે કાળ;
અમરત વસ્તુ આમળ ધરી, દુઃખે ઉતરીયું મુખ; રા-
હુએ ધર્યો ચંદ્રમા, જોઈને પામી દુઃખ. હું તને નિશ્ચે
નથી દુભતી, જીવથી વહલભ જાણુ; કેમ દિલગીર થઈ
બેઠો તમે, ભાઈ સાચી બોલો વાણુ. એવાં વચન સુણી
નારનાં, બોલ્યો ચતુર મુજાણુ; મોઢું દુઃખ વિજેગનું,
જશે અમારા પ્રાણુ.

ચોપાઈ-એવાં વચન રાજનાં સુણી, રૂબરૂએ
વાણી ભણી; ફરી ફરી તમે આવો કહી, મારાથી આ-
કરી થઈ નહિ; તમારી સો વસા કરું, જીવ્યું સફળ તે
મારું કરું; માટે તમે રહો એક માસ, પહોંચાડીશ તમ
કેરી આશ; હિંમત મુકે કાંઈ સિદ્ધિ નથી, ચતુર છે
વિચારો સર્વથી; માટે ધીર રાખોની મન; વિનતા હસી
બોલી વચન; એ મારું મિથ્યા નવ જાય, બંકાવળી
પરણાવીશ રાય; જીવ ગયે ના મુકું નામ, કરું સર્વથી
તમારું કામ; એમ કહી આપું વચન, રાજકુંવરે પાછું
વાળીયું મન; હાસ્ય વિનોદપર ચિત્ત ધરી, રૂબરૂ
ત્યાંથી પાછી ફરી; જઈ પહોંચી માતાની પાસ મળી
કરીને બેઠી પાસ; જાણે વાહનમાં ઉગ્યો સુર, ઉતરી
ગયું વિનતાનું નુર; કમળપુષ્પ કરગાયુ જેમ, પુત્ર
મુખ શોભે તેમ; શુ દુઃખ છેરે દીકરી, સાચી વાત ક-
હોને દિહરિ; માતાજી કહેતાં આવે છે લાજ, કહ્યા વી-
ના નવ સરે કાજ; રીસ નવ કરો મારિ માત, તો તો
કહું માંડીને વાત; એમ કહીને ભીંટી બાથ, ત્યારે મા-
તા બોલી પુત્રીની સાથ; વાંક ગુનો મેં બ્રહ્મા તુને, સા-
ચી વાત કહોને મુને; ત્યારે રૂબરૂ બોલી વાણુ, સાંભ-
ળ માતા ચતુરમુજાણુ; ધરમતણો જે છે મુજ બાત,

જેણે જીવતદામ આપ્યું માત; રાજવંશી રહીઆણુ રૂપ,
 સીરકસ્તાનતણે છે ભુપ; મહાબળીએ ચતુરસુબળુ,
 એન કહી બોલે છે વાણુ; બંકાવળી આશક એહ, તેના
 વિભેગથી તજે છે દેહ; પુછી કરી મેં લીધો પાર, તમ
 આગળે સાચું કહું આઠાર; મુજને જીવાડી એણે માત,
 નહિ તો રાક્ષસ કરતો ધાત; તે ઉપકારી પામે દુઃખ,
 ધિક્કાર પડ્યું આ માઝં સુખ; ગુણ ઓશીંગલ થાઉં
 જાણુ, તોતો જીવવું માઝં પ્રમાણુ; દીન વચન વાણી
 કહી, માતા મનમાં સમજીને રહી.

દોહરા-પુત્રી ત્યાં બોલી રહી, પછે બોલી તેની
 માત; પુત્રી તે તો કહી મુને, તે વિપરીત વાત. એ કા-
 મ કેમપેરે થશે, આપણુ અપ્સરા અવતાર; ઈંદ્રાસન
 જાવાની ગતી, દેવ રહે છે તે ઠાર, માનવ સાથે સંબંધ
 નહી દ્રષ્ટે નવું જોવું વદન; અડેથી અભડાઈએ, વિચારી
 જોને મન. તે પ્રપંચનું પુતળું. આપણુ અગ્નિકાય;
 તેજતણા અંબારથી, બળીને પ્રલે થાય. અવળી ગં-
 ગા કેમપેરે વહે, પશ્ચિમ ઉગે કેમ ભાણુ; નેવનાં પાણી
 કેમ મોભે ચડે, પુત્રી ચતુરસુબળુ. આજસુને ગંગા કે
 ઇપેરે મળે, સિંહને કેમ મળે શિયાળ; શાર્દૂલને કેમ
 મળે શ્વાન, વિચારી જો તત્કાળ. કોટી ઉપાય એ નર
 કરે, પણ નવ પામે મનની આશ; પણ જીવતદાન તુને
 આપીયું, તે કેમ કરીએ નીરાશ, ઉપકાર તો એણે કી-
 ધો ઘણો, મુકાવી તુજને તન; તે પાપીને કાજે કર્યા,
 ગુણ કેમ ભુલું મન, માટે પુત્રી માહરી, કરીશ એનું
 કામ. ચિંતા તજ તું હીકરી, હું કહું તે તું કર; છળી
 ઉતારી એ નરતણી; તું લાવતી મારી પાસ; તે લઈ
 જઈ સરગપુર વિષે, રાજા રાણીને રીઝવું, વિચાર
 કરીશ તે જાગ; માઝં આલશે તે જઈ કરીશ, પછી તો

એનું ભાગ્ય. એવાં વચન સુણી માતનાં, પુત્રી થઈ પ્ર-
સન્ન; ત્યાંથી પાછી ફરી ગઈ, જ્યાં બેઠો છે રાજન. ક-
ગળ પોતે કહાડીઓ, લખીયો પટમાં ભુપ; નખથી તે
શિખા લગી, શોભે દેવ સ્વરૂપ; દેવ વસ્ત્ર શોભી રહ્યાં,
આભુશણનો નહિ પાર; જાણે ઈંદ્રસભાનો રાજ્યો,
શોભા અપરંપાર. રૂબરૂ લાવી સહી, માતા કેરી પાસ;
જેઈ છબી તે નરતણી, શોભા સુરજ પ્રકાશ.

ચોપાઈ-દીઠી છબીને હરખી મન, ઉઠી તે વેળા
તે હીન; ઉઠી કરીને ચાલી તહીં, સ્વર્ગપુરીમાં વેગે
ગઈ; રાજ રાણીએ જાણી વાત; મળી બેઠી થઈ રળી
આત; ધ્રુવ મળવા કેરી થઈ, તે કારણ હું આવી
આંધ; ભલે પધાર્યા આણે કામ, વિનોદ વાત કરી અ-
પાર; દેરાણી જોડણી બેઠી પાસ, કરે વાત આણી ઉ-
લાસ, હોશનાઆશા બોલી ત્યાં વાણ, સાંભળ વિનતા અ-
તુરસુજાણ; તે વિનતા બોલી તે હીન, સાંભળ સૈયર
મારી બેન; તમે કહી તે સાચી વાત, કુંવરીએ માંડ્યો
ઉત્પાત; કુળને લગાડવા બેઠી લાજ, તમ આગળ કહું
છું સાચી વાત; કહે છે તે માનવીને વરૂં, નહિ તો હું
કુંવારી મરૂં, ગાંધર્વ સાથે પરણતી નથી, સમ ખાઈ
બેઠી શર્વથી; રમવા કારણ ગઈતી બહાર, કે માનવી
ને નિરખી આવી આ કાર; તે દેખીને હરખી મન, એ
વર વરવાનું એનું મન; તેવી હઠ લઈને રહી, કુળ
બોળલાને બેઠી અહીં, બોળવા બેઠી બાપનું નામ તમ
આગળ કહું છું આ કામ; એવાં વચન વિનતાનાં સુ-
ણી, હોશનાએ એમ વાણિ બાણી; તમે કહું તેપર
દ્રષ્ટાંત, ભાગી મારા મનની આંત.

દોહરા- હયાધર્મ ને આતુરી, ગુણ લક્ષણ ને બુદ્ધ;
ઉમેશ્વર સાથી વણે, સવળી વાતનું સુખ. હોંશીયા

ર સવળી વાતમાં, કસી વાતે દિલગીર નહિ મન; પર
 બળુ પરમારથી, કરે દાન ને પુન્ય, ભક્તિ ધણિ ભગ-
 વાનરિ. હરિકથા ઘેરઘેર થાય; અસતથી અળગા ર
 હે, અધર્મ માર્ગઉપર નવ ધાય. ખાનપાન ભાતભાત
 નાં, ઘેરઘેર ગોચર રંગ; સત્ય ધમ, પાળે સહી, આ-
 ભુદ સૈને અંગ. રૂપવંતા પુરુષ વણુ, કરું મુખે વખા-
 ભુ; જોતાં આંખ ઠરે આપણી, વાગે મોહનાં બાણ, વ-
 ણી પરસ્વાથ પાળે વણુ, ભક્ત આધીન ભગવાન; દ-
 યાદ્રષ્ટિ સૌઉપર સહિ, અકલ અતુરસુબલ. વળી
 અંતરબધી તેને છે સર્વ સમાન; અવર પુરુષ સર્વ
 જ્યાં, સમખાઈને યેડી જાણુ. કદાપી કોઈ નર પરણા-
 વશે, તો તજશે પોતાનું તન; બાળકત્યા શિર બેસશે
 વળી જશે પેટનું તન. એક હાની બીજી હાંસી થશે,
 વળી વિચારી જીવોને મન; એવાં વચન શ્રવણે સુણી,
 વિનતા થઈ પ્રસન્ન. તમે કહો તે કીજીએ, સાચી કહિ
 તમે વાત; ત્યારે પટ પેટો કાગળ ધર્યાં, એ સીરકસ્તા-
 નનો રાય. છળી તે નરતણી, શોભા અપરંપાર; આ-
 પણ કરતાં નાનુક એ સહી, કાગળ અધ્યે સાર. તે
 નર કદી અહીં આવશે, તો સમણુ થાશે કામ. જોઈ
 છળી તે નરતણી, પ્રસન્ન થઈ તે કામ હોશના પ્રત્યે ક-
 હી, તે વિનતાએ વાત; એ નર કેઈપેરે આવશે, કેમ
 થાશે રળીઆત. માન્યું મન માનવઉપર, કહેતો પર-
 ણાવું આ કામ; પીગળી ને પાણી બધ, કળુલ કયું તે
 કામ. હોશનાઆસ બોલી તરી, તે વેળા તે સાથ; તેવી
 વાત હું તમને કહું તે સાંભળો આ વાત.

ચોપાઈ—એ નરને શોખીલાવણું અમો, એની ચિ-
 તા નવ કરશે તમો; સીરકસ્તાન છે એનો મુકામ, મા-
 થુસ મોકલી તેણે કામ. મારે ઘેર તેડાવીશ રાય, નિ-

શ્રે માનજે મારી માય; ઘોળ મંગળ ગવરાવો ગીત,
 હર્ષ આણિને પુરી પ્રિત; સામાન કરાવો તૈયાર, મંડપ
 રચાવો અપરંપાર; સાતમે દીવસે લઈ આવું જાન,
 દેવતાઈ હોશે રાજન; લાખેણા લાવો લીજીએ, કન્યા-
 દાન કોડે દીજીએ; મોટે સામાન કરો તૈયાર, હું તો જા-
 ઉંછું મારે દાર; રજા માગીને ઉભી થઈ, સાતમે દીવસે
 આવશું અહીં; હોંશે નાર ગઈ આણી ઉદાસ, તે રા-
 ણી ગઈ રાજની પાસ; સઘળી વાત વિસ્તારી કહી,
 હોસના પોતાને ઘેર ગઈ; આ પટ આપી નમ્ર વિલાસ,
 કહું વરને પરણાવો જાળ; પરમેશ્વરને ઉંચ નીચ ન-
 કોય, સર્વે સમાનજ તેને હોય; કુંવરી તણું તે ભાગે
 દુઃખ, નિત નિસાસો નાંખે મુખ; મોટે કુંવરિ પરણાવો
 સહી, મારું મન તો રાજી અહીં; કન્યાદાન કોડે દીજી-
 એ લાખેણા લાવો લીજીએ; એમ રાણી મુખ યોડી
 વાંણ, છખી આપી કરમાં તેજણ; સાત દીવસમાં આવું
 લઈ, મોટે સામાન કરોની સહી; દેવતાઈરૂપ દીસેછે દેહ,
 દેખી છખીને ઉપન્યો સ્નેહ; તનમનથી થયા રળી
 આત, રાણી પ્રત્યે બોલ્યા વાણ; એ ઉપર રાજી સૌ
 તમો, લ્યોને પરણાવીએ અમો; પુત્રી મન થાશે રળી-
 આત, તો ત્યાં કઈ વિવાહની વાત; એમ કહી તેડાવી
 દાસ, લઈ જાઓ બંકાવળીની પાસ; એ છખી દેખાડ
 જઈ તું, રાજી થાય તો પરણાવું હું; પહોચાડું તારા
 મનની આશ, એમ કહી દાસી મોકલી; આવી તે બંકા-
 વળીની પાસ, આપી:છખી પામી ઉલાસ; દીઠો મન
 માનતો હરખ્યું મન, ધન ઘડી તે આજનો દન; રૂદ્રી-
 યા સાથે દાખી કરી, સખી પ્રત્યે વાણી ચોચરી; આજ
 તો ભળીયું મારું ભાગ, આશક મળ્યો આણી જાગ;
 તુજને કંઈ અજાણ્યું નથી, તે નર જોવા ઇચ્છા સર્વ-

થી; વચન બંકાવળીનાં સુણી, સમેદપરીચેવાણી ભણા.

દોહરા-સમેદપરી ઓચરી, બહેન પહોંચી મનની
 આશ; તુજ પિતાએ છબી મોકલી, પ્રીતે તમારી પાસ
 એને પરણાવું હેતથી, જે માને કુંવરીનું મન; સભા
 વિષે એમ બોલીઆ, રાજ સુખે બોલ્યો વચન. મનનો
 માન્યો મળ્યો તુને, પહોંચ્યા મનના કોડ; વિભેગના સં-
 ભેગ થશે, પરણશે જુગતે જોડ. પ્રસન્ન થઈ તે પ્રેમદા
 બે રૂબરૂનાં કામ; તેતણી કૃપા થકી, પહોંચી મનની
 હામ. એમ વિચાર્યું મન વિષે, આણંદ મળ્યા અંગ;
 હસી વચન મુખ ઓચરી, સાહેલીકરે સંગ, પ્રતિ ઉત્તર
 ત્યાં કહાવીયો, તમે પિતા હું તન; તમને ગમે તે મુજ
 ને ગમે, હરખ્યું મારું મન. એક ગાય બીજી દીકરી,
 જ્યાં આપે ત્યાં જાય; લખ્યા લેખ કર્મે સહી તે મિ-
 થ્યા નવ થાય. મારું મન રાજ સહી, તમે ધારી જે
 વાત; એ રીતે ઈહાં કહાવીયું દાશી સાથે વાત. સમેદ
 પરીએ જઈ કહું, તમ પુત્રીનું રીજયું મન; એ નરને
 પરણાવો મુને, એમ બોલી મુખ વચન ત્યારે રાજ
 રીઝીઓ, ખુશાલી વાધી ઘેરઘેર; મંડપ રચાવ્યો મોક-
 ળો, સામાન કર્યો બહુપેર. હોશે નાર ત્યાંથી ગઈ, પો-
 તાના સ્વામીને, ચતુરાઈ થકી તે ઠાર. સીરકસ્તાનનો
 રાજ્યો, આવ્યો છે આપણે ગામ; જીવતદાન આપ્યું
 પુત્રીને, રાક્ષસનો ફોડ્યો ઠામ. તેના ગુણનો પારજ ન-
 થી, શું ઓશીંગળ થાશે રાય; એક ગુણ આપણ કી-
 જીએ, તો જશ્નવાધે પુરમાંય. બંકાવળી આવી અહીં,
 તેણે દીકું રાયનું મુખ; આશક પડી તે ઉપરે, તજીને
 બેઠી દુઃખ. માત તાત રાજ થયા, પુત્રીનું રીજયું મન;
 પીરોજશાએ તેડાવી કહું, પ્રસન્ન થઈને મન. જન
 લઈ આવો તમે, એવું કહું મુખ ત્યાંય; મારે કામ જે

કીજીએ, તો સર્વેનો જશ વાધે જુગમાંય. ગુણ આશી-
ગળ થાઓ એહને, તો હરખે આડું મન; હશી કરી એ-
મ બોલીયા, સ્વામી સાથે વચન.

ચોપાઈ—ત્યારે મુસાફરશાહ બોલ્યા વાણ, સાંભળ
રાણી ચતુર મુજબ; નવ કહેવી તે કહે ઓવાત, કયાં
ગાંધર્વ, કયાં માનવ જાત; દેવતાને દુર્લભ છે હસ્ત, તે
માનવી કેમ ઝાલે હસ્ત; કુંવરી કેડું રાજ છે મન, વ-
ળી માતપિતા છે પ્રસન્ન; વળી તારી સંપુર્ણ મહેર, ક-
રો કામ એ દીપેર; ગુણ ગાઓ તો કરો એ કાજ,
આશીગળ થાઓની આજ; કરવું આપણે એવું કાજ
એવો સમાલ કયો તે જગ; કારણ એક આવ્યો તેડલે,
બોલાવ્યા રાયને એટલે, કાગળ એક કરમાં આપીયા
જાણ, મુખથગી તે બોલ્યો વાણ; પીરોશાએ મોકલ્યા
આડે, મહિ લાખ્યા પ્રમાણે કરજે ત્યાંય; શી જીજરા
છે ગામ, મુજફરશા રાજનું નામ; લખીતંગ શ્રીસરંગ
પુરી ભુપ નામ, પીરોશાના દરબાર પ્રણામ; લખી વિ-
નતી એ છે સાર, બંકાજળી છે મારી કુમાર; તેનો
જાપ છે કન્યાકાળ, નથી ગમતો ગાંધર્વના બાળ; થઈ
ચાવર વરે છે સહી, એમાં આપણું કાઈ જોર નહિ;
કહેછે માનવી સાથે વડ, નહીંતર દેહ પાડીને મડ; એ
વી હોડ પાડીને રહી, મોટે એને થું કરીએ અહીં; સી
રકસ્તાનતણા જે ભુપ, તેવું પટમાંડે દીકું રૂપ; તેની
જોળ કરી લાવજો, જાત લઈ વહેલા આવજો; અહીં-
યાં સામાન કરીએ તૈયાર, સાત દિવસમાં આવજો આ
ઠાર; એવું પત્ર વાંચ્યું તે દન, મુસાફરશાહનું હરખ્યું
મન; વહેવ્યા જોળધાણા ને પાન, સજ્જત તેડાવી બો-
લ્યા વાણ; તેડયો કુંવરને આણું ઉજ્જામ, મુજફરશાએ
બેસાવ્યો પાસ; ગાંધર્વ મળ્યા છે અપાર, તે સર્વેમાં

વધારે ભાર; એવા બળ પ્રાક્રમનો પારજ નથી, સહ-
 સ્ત્ર રાક્ષસમાં સર્વથી; મુકાવી મારિ દીકરી, તે ગુણ કે
 મં જાઉં વિસરી; મુજ પુત્રીને તો ભગની કહિ, તે વ-
 ચન તો લોપાએ નહિ; નહિતો કરત તમારી દાસ, સે-
 વા કારણ અપાત તમ પાસ; મારે ભાઈ મારાની દિ-
 કરી જાણ, તેને કબુલ કરો નિર્વાણ; એમ કહીને તીલ
 ક કર્યું, શ્રીકૃષ્ણ સોપારી કરમાં ધર્યું; જાણે તારા મધ્યે
 જેમ શશી, એવું રૂપ રહ્યું છે હસી; ગાંધર્વ સરખા ગો-
 રાં ગાત્ર, રાજકુંવર આગળ તરણુ માત્ર; જેમ કાન્તીને
 હરખ્યું મન, નરનારી સૌ થયાં પ્રસન્ન; રૂપવ્યા ઘણી
 હરખી કાય, પીઠી ચોળી રાજને ત્યાંય; દીવ્ય વસ્ત્ર
 શોણે શણગાર, નાટારંગ થયા અપાર.

દોહરા—સ્વર્ગપુરમાં ખુશાલી થઈ રહી, ચિત્ર ચિ-
 ત્રિત્રના માંહે કામ; અદરવા વેરવેર જરી તણા અમુ-
 લખ ગિછના સાર, ચેસનાઈ ઘણી થઈ રહી, ઉદેકાર
 ઉઘોત ઠરોઠાર, રંગ તાન વાજે વેરવેર, છતરીવાજાં
 વાય. નરનારી સૌ જાન છે, કરે ખુશાલી ત્યાંય; ભક્ષ
 ભોજન ભલી ભાતનાં, અમૃત વસ્તુ આહાર. નગર
 ભોજન નિત્યે કરે, શોભા અપરંપાર. રાજમંડપતણી
 રચના, કહેતાં નહિ નવ જાય; વીસકરમા ભલા ભમે,
 તેથી બહુ રચનાય. રતનમણી જડાવ શા, લીલમલા
 લ; સુવર્ણ સ્થંભે શોભી રહ્યાં, શોભે પાડ પરવાળ; ત-
 ક્રીઆ ગણેયા જડાવમાંહે, રંગબેરંગી ઘાટ; ઝળહળ
 જ્યોત ઝળકી રહી, નવ જાણે દિવસ કે રાત. ઇંદ્રપુરી
 કોણ માય છે, એની મંડપ રચનાય; પીરોજશાહ હર-
 ખ્યો ઘણું આણંદ અંગ ન માય. બંકાવળીને ખુશી
 ખનિ, પીઠી ચોપડી છે કાય; આભુષણની ગણત્રી ન-
 થી, ત્યાં સૌ દાસી કરે રક્ષાય. અપ્સરાને સઘળી સુ-

દરી, સૌ ઉદ્ધાર ઉઘોત; આલુપણ વસ શોભી રહ્યાં,
જાણે વિજળીકેરી જ્યોત. રંગ રાગ ખેડાં કરે, અંકાવ-
ળીની પાસ; હાસ્ય વિનોદ ને આતુરી, સૌ મનમાં ઉ-
લ્લાસ. લગ્ન દીવસ આવ્યો તહીં, મુજફરશા લાવ્યા
જન; ઉતારો આપ્યો સહી, દીધાં ઝાઝાં માન. રૂઝવ્યા
હોંસ નાર બે, અવર બીજી બહુ નાર; પુરૂષ પ્રતાપી
પ્રાકમી, ગાંધર્વના કુમાર. જનની પાસે સૌ, ઉતર્યા વ-
રરાય; તારામધ્યે જેમ ચંદ્રમા, તેમ શોભે કુંવરની કા-
ય. એવું રૂપ શોભી રહ્યું, જેતામાં હરખ્યાં શૌનાં મન
આંખ ટાઢી શૌની થઈ, નગરવાસી સૌ જન.

ઘોષાધ-આવી ખેડાં શૌ અન્યોઅન્ય ત્યાંહે, આ-
ણુંદ શૌને અંગ ન માય; સૌ સજ્જન સહોદર મળી
જેડ, પહોંચ્યા સૌના મનના કોડ; ખાનપાન કર્યા તહીં
લગ્નતણી વેળા તો થઈ; અંકાવળીને શણગારી તહીં,
તેની ઉપમા નવ જાય કહી; વાળે મોતીની લેહર, પ-
હેરીતે ખેડી છે વેર; નેત્ર આણુંવાળી અંજન સાર, કં-
ઠે આલુપણનો નહિ પાર; કાને ઝાલની ઝળકે જ્યોત
જાણે ભાનુ થાય ઉઘોત; લક્ષ્મી આંહલો લટકે સાર, જા-
ણે વિજળીનો ચમકાર; દંત મધ્યે શોભે રેખાય, જાણે
તારા શોભે મુખમાંય; મધુર મધ્યે શોભે પરવાળ, ના-
રંગી સરીખા શોભે ગાલ; કુચઉપર કંચુકી તંગ, તે
મધ્યે જડાવ છે નંગ; તે ઉપર છુટી છે વેણ, જાણે મ-
ણીધરકેરી ફેણ; વસ કમુખીની શોભા દીસે અનંત,
વેલીયાં લીટી કંકણ સાર; સર્વ આલુપણ રતન જડાવ;
કટીમેખલાશોભે કકી લંક, તેનો વાળીઓ આડો અં-
ક જેવો જાણે કદલીનો છોડ, તેમધ્યે કણુ નહિ ખોડ;
પગની પાની કુમકુમ વરણ, ઠમઠમ કરતી ધરે છે

ચરણ; કહ્યાં કાંઠી લંગરને હાર, તેનો નાદ થાય ધમ-
કાર; મહાલરી હાથણી હોય જેમ, ચાલ તેની શોભે છે
તેમ; સજ્યાં વસ્ત્ર શોભે શણગાર, મુખે જપેછે રાજકુ-
માર; સ્વામી સ્વામી જપેછે મુખ, કયારે પામીશુ તેનું
મુખ; રાજકુંવરને હર્ષ ન માય, તેની શોભા શી વર્ણ-
વું આંખ; મુખ શોભે જાણે કમળ સમાન, રૂપે જાણે ઉ-
ગ્યો ભાણ; નેત્ર જાણે મોહનીનો ફંદ, બ્રહ્મટી જાણે પુન-
મનો ચંદ; કપાળ શોભે છોંપ આકાર, નાશીકા જાણે
તેલની ધાર; એણું રૂપ કર્યુંછે વશી, જાણે ચાલમાં સુ-
ર્ય શશી; કાને કુંડળ શોભેછે લાલ, મુગટમાંહે શોભેછે
લાલ; શોભી રહીછે વાંકી પાત્ર, શીરપેચ જડીત્ર બાંધ્યો
તે જાગ; ફરતી મોતીની ત્યાં જુલ, શોભી રહ્યાં તે માંહે
પુલ; હીરાદંત શોભેછે વિજ્ઞાસ, વાણી મુણતામાં આવે
વહાલ; કંઠે છે મોતીની માળ, શુભ તીલક કર્યું છે લા-
લ; જરીનો વાધો શોભે ઉઘોત જાણે કેશરી, જોતાં આંખ
સહુકોની ઠરી; ઈંદ્રસભાનો રાય, તેવી શોભે માનવનીકાય.

દોહરા—સમે સમય થયો તહીં, વરધોડા થયો તૈયાર;
સ્વાર પાળા શોભી રહ્યા, તેની શોભા અપરંપાર દીવ્ય
વસ્ત્ર શોભી રહ્યાં; ઘોડે થયા અસ્વાર; ખીજાં વાહનાં
શોભી રહ્યાં, કેટલો કહું વિસ્તાર. હસ્તી વણા કલ્પો-
લમાં, રલ જડીત્ર છે સૌ સાજ; પગમાં તોડા સોના ત-
ણા, શોભી રહ્યા ગજરાય. બજ નેજા ગમકી રહ્યા,
થાય છત્રીસે નાદ; ઢોલ હમકી વાગી રહ્યાં, કાને નપંડે
સાદ. રશનાઈની શોભા કહેવાતી નથી, અપરંપાર
અપાર; મેતાળ છૂટે ત્યાંથી બાહુ, ઉઘોતગાર તે ઠર...
અપસરા નજર ત્યાં રહીને કરે, તેની શોભા કહા નવ
જાય; મુજદરશાહ જાણે સહી, તે હર્ષ અંગે ન માય.
જાદકણી પાછળ ગમ, રૂબરૂ હોસનહાર; અવર અ-

પસરા અતિ ધણી, તેથી શોભા અપરંપાર. નગરવાસી
સ્વર્ગપુરીતણા, જુવે સધળા લોક; મુખ જુવે વરરાય-
નું, સમીજાય છે શોક. છન્ન ઝરૂખા અટારીએ, કોઇ
જળીમાં કોઇ બહાર; જેવા કારણ સૌ નિસર્થા, નાના
મોટા નરનાર, ઈંદ્રતણી સૌ અપસરા, તે શોભા કહી
નવ જાય; તે જોઇ મુખ રાયનું, મન મગ્ન થઇછે કાય.
કામદેવથી અધિક છે, ઈંદ્રરાજ કોણ માત્ર; દીવ્ય વસ્ત્ર
ઝળકી રહ્યાં, ધણી શોભા છે માત્ર. ઘેરઘેર ને બહાર,
વર વખાણે છે રૂપ; ધન્ય ધન્ય એ માનવી, મૃતસ્રોક-
નો ભુપ. ધનભાગ્ય બેંકાવળીતણું, એ નરનો જાલશે
હાથ; વરઘોડો શહેરમાં, ફરી પછી ગયા મંડપ દ્વાર; ત્યાં
જઇ ઉભા રહ્યા, વરત્યો જયજયકાર. રાણીએ લીધો
પોંખીને, બેસાડ્યો માહેરામાંય; અંતરપટ વચ-
માં ધરી, કન્યા પધરાવી ત્યાંય વેદની ધુન બ્રાહ્મણ કરે
જેશીએ કર્યાં લગ્ન; હાન મેળાપ ત્યાં કર્યા, આણુંદ
થયા લગ્ન કુળ રીત તો ત્યાં કરી, પહેલ્યા મનના કોડ;
નરનારી પરણીને ઉઠીયા, બેઠીએ જુગતે જોડ.

ચોપાઇ-કુળાચારની રીતો કરી, રાજકુંવરને ક-
ન્યા વરી; પહેલ્યા મનકેરી આશ, ગયા પ્રસન્ન આણી
ઉદ્ધાસ; કર્યા મંગળ ખાધો કંસાર, જયજયકાર વર-
ત્યો તે ઠામ; કન્યાદાન આપીયું તે રાય, આણુંદ તેને
અંગ ન માય; આપ્યાં મણી મુગતા ને માલ, ગાહન
અશ્વ અને સુખપાત્ર; દીવ્ય વસ્ત્ર આભુષણ સહી, તે-
ની શોભા નવ જાયે કહી; આપીયા મોટા મહેલ આ-
વાસ, સેવા કારણ આપી દામ; અષ્ટમાસીદ્ધિ નવનિ-
ધી કહી, કશી વાતની ઉન્મત નવ સહી; ગાજતે વા-
જતે કર્યા વિદાય, સજ્જન સર્વે મળવાને જાય; મહે-
લમાં ઉતાર્યા નરને નાર, રાજકુંવરે કર્યા જુહાર; મળી

બેટી સૌ ગયા મુકામ, પોતી મનડા કેરી હામ; બંકા-
વળી બેઠી સ્વામીની પાસ, કંઠમાંહે ઘાલીને હાથ; પ્રેમે
પ્રેમ મસોછે ત્યાં મળી, પોતી બેઠીના મનની કળી; હા-
સ્યવિનોદ કરે વિહાર, નર ચુંબન દેછે ગાલ; ઉમંગ
ઉપનીચો બેઠીને ત્યાંય, કામાતુર થઈ બેઠીની કાપ; સુ-
ખસજ્યાઉપર સુતાં જઈ, અમુલ્ય મોતી વિધાયું તહીં
વિનતાને અભિલાખ પહોચ્યો, કંઠે વળગી સુતી પાસ
ચાર પહોર રજની રંગ રમી, વિરહની વેદના સઘળી
સમી; પ્રાતઃકાળ થયો પછી ત્યાંય, વિનતા પાસેથી ઉ-
ઠીયો રાય; દંતધાવન સ્નાન કરી; શરીરતણી તેને શુદ્ધ
નથી, નગ્નરૂપ સુતી સર્વથી; છુટી વેણુ ત્રીખરાયા વા-
ળ, દંતના ઘાયો દીસે ગાલ; અવર રંગ પરવાળ સહી
તે પરિજ્ઞા હીઠી તહીં; કુચ ઉપર નખ વાળ્યા અપાર,
ગતિ લાંગ હીઠી તે નાર; રૂબરૂ મન હરખી રહી,
ઘરૂણ એની પુર્ણ થઈ; બંકાવળી કહી હીધો સાદ, ઉ-
ઠો બહેન આણી ઉલ્લાસ; નિર્ભે થઈને સુતી નાર, કામ
થયા હવે મનમાં સાર; એવાં વચન સુણી તે ઠાર, ઝ-
ડપ કરીને ઉઠી નાર, વસ્ત્ર સજીને ઉભી થઈ, રૂબરૂ
ની પાસે ગઈ; બેઠી બહેન તે બંને પાસ, અન્યો અ-
ન્ય કરે છે હાસ્ય.

દોહરા-રૂબરૂ મુખ ઓચરી, તારી પહોંચી મન
ની આશ; સુખસાગર તેં ભોગવ્યું, સુતી સ્વામીની
પાસ. બહેન તુજ પ્રતાપથી પહોંચ્યા મનના કોડ; લહા
વો લાખેણો લીધો સહી, સુખ ભોગવ્યું જુગતે બેડ.
ત્યારે બંકાવળી મુખ ઓચરી, કોઈ આશુક માશુકની
થાય; સુઘડ નરની સંગે રમે, તો સદેહ મનનો જાય.
સ્ત્રીને મુખ સ્વામીતણું, ઝાઝું નથી એમાં સાર; એ
વાતનો સદેહ ભાગશે, જ્યારે તું પરણશે નાર. એવાં

વિનોદ કીધાં મળી, પછી માગી વિદાય; માતપિતા પુ-
ત્રી ત્યાં થકી; જંજીરાગદ જન્ય; રાજ રાણીને મળ્યા,
રાજકુંવરને કર્યો ખુદાર જડીત મહેલને માણીયાં ઉ-
મરાવતતો વાસ; વૈભવ ભોગવ્યો ભલી ભાતનો, નર-
નારી બેઠે પાસ. કનક સિંહાસન બેઠા સહી, શીરપર
ચમર ઢાળાય; છત્રીશે વાજાં વાગીયાં, બીજે ઈંદ્રસભા
નો ભુપ. રંગમંડપ અતિ રણીઆમણો, તેની શોભા
શી કહું મુખ; ત્યાં અપ્સરા તુલ્ય કરે સૌ લેશ માત્ર
નહિ દુઃખ ગાન સૌ કરે તારણી, ઉમેદ આણીને અંગ
બંકાવળી બેસે સહી, સ્વામીકરે સંગ. દેવાંગના સૌ
દેવતણી, તે માનવને દેશે માન; બંકાવળીની દાસી છે
મોટે કરે ગાન. સહસ્ર અપ્સરા તહીં, એક એકથી રૂપ
અપાર; તે સર્વથી સરદાર છે, બંકાવળી ગુણ ભંડાર
મોટે સૌ આધીન છે, સર્વે રહી છે હજુર; સુખ ભોગવે
છે નરતણું, દીન દીનકાપામે નુર.

ચોપાઇ-વણા દિવસ એમ ભોગવ્યું સુખ. રાજ
કુંવર પછી બોલ્યો મુખ; બંકાવળી પ્રત્યે બોલ્યો વાણ
સાંભળ વિનતા ચતુર સુજાણ; માતપિતા સહોદર જન
તેને મળવા માડું મન; લાખી મનમાં ધરતી હશે દુઃખ
તજ બેઠી હશે સર્વે સુખ, મારે વિજેગે તજશે પ્રાણ,
તેની હત્યા મુજ સિર જાણ; ત્યાં પણ બાગ બગીચા
મહેલ, જઈને કરશું સહેલ; જે તારા મનને ગમે તાર,
તો મળીએ કુટુંબ પરિવાર; એવાં સ્વામીનાં સુણી વ-
ચન, પ્રસન્ન થયું વિનતાનું મન; તમને ગમતું હોય
ભરથાર, તો વહાણે જઈએ તે ઠાર; માતપિતાની જમ
માગું રજાય, કાંઈ કુચ કરીશું રાય. એમ કહીને સં-
તોષ્યો કંથ, માગી શીખ પછી લીધા પંથ; જ્યાં છે
પોતા કેરી માત, તેની આગળ કહી માંડી વાત; દુઃખ

ધરેછે મારો સ્વામી, તેને માતપિતા મળ્યાનું કામ; હું
 પણ સ્વામીની સાથે પણ, સગાં સહોદરને જઈ મળું
 માટે માજી રજા દીજીએ, વહાણુ વાને સિદ્ધ દીજીએ;
 એવાં પુત્રીનાં સુણી વચન, હરખું તે નારીનું મન;
 તેણે સ્વામીને વિનવ્યો જઈ, હકીકત પુત્રીની કહી; જ-
 સાધ માગેછે રજાય, આપો તો પોતાને દેશજાય; માટે
 વિદાય કરો નરને નાર, મળે જઈ કુટુંબ પરિવાર; ત્યા
 રે રાજા થયો રાણીઆત, રાણી પ્રત્યે બોલ્યો વાત કાલે
 સત્તાહે કરશું કામ, પહોંચાડીશું પુત્રીની હામ. બંકા-
 વળીને કહું તે ધર, કાલે વિદાય કરશું નાર; તારા
 બાપે કહું છે મુખ, પુત્રીકરિં ટાળશું દુઃખ, આપીશું
 ગજ રથ તોખાર, વદાયે કરશું રાજકુમાર; ઘણો હ-
 રખ તે મનમાં ધરી, સ્વામી પાસે પરવરી; સવળી વા-
 ત વિસ્તારી કહી, સુખસજ્યા ઉપર સુતી તહીં; પર-
 મેશ્વરનું ધ્યુ ધ્યાન; અમરત મેવા કીધા આહાર, હવે
 તેણે રાજકુમાર.

દોહરા-પીરશા મન રીજીઓ, તેણે રાજકુમાર
 પાસે લેઈ બેસાડીઓ, સભા મધ્યે સાર. સરપાવ લા-
 ખોનો આપીઓ, આલુપણ અમુલ; વસ્ત્ર આપ્યાં ભલી
 ભાતનાં, શોભા શી કહું અતુલ. મણી લાલ લીલમ
 સહી, મુગટામણી મહા ખોટ; ભરી પેટીઓ તીહાં શહી,
 રોને શાની ખોટ. અથ આપ્યા એકસો તીહાં, પાંખળા
 તેની જાત; ગગનમાર્ગે પરવરે, અશ્મખી પટોળી ભાત.
 હસ્તી એક ઔસવતી, અંગે શોભે શુભ સાજ; પલા-
 જે ફરતાં ખોતી સહી, મધ્યે જડીત પરવાળ વાહન બી-
 જાં અતિ ઘણાં, તેનાં શોભાનો નહિ પાર; કવિ કહે
 શું વર્ણવું, એ રચના એ ધર. એકશો દાસી આપી
 સહી, એક એકથી અઢકું રૂપ; સો રાક્ષસ આપ્યા સા-

થમાં, તે સાથે બોલ્યો ભુપ. સીરકસ્તાન મુકીને આવ-
 ને, પાછા આપણે મુકામ; પુલની પ્રમાણે મુકામે, એ-
 મ બોલે ઠામ. બંકાવળીને સાસરવાસો કર્યો, અપર-
 પાર અપાર; આભુષણ ભાત ભાતનાં, વિદાય કર્યો તે
 ઠાર. નરનારીને વિદાય કર્યા, સજ્જનને મળ્યા બય;
 મળી ભેટી પાછા કર્યા, આણુંદ અંગ ન માય. રાજ
 રાણી પાછા કર્યા, મળી ભેટી તે દીશ; રાજકુંવરે ત્યાં-
 થી કુચ કર્યા, સસરાને નામી શીશ. વાજતે ગાજતે
 પરવર્યા, કુચ મુકામેબય; રાક્ષસ સાથે ઝડપમાં, આ-
 ણુંદ અંગન માંય. થોડા દિવસમાં આવીયા, સીરક-
 સ્તાન મુકામ; પોતીકા બાગમાં ઉતર્યા, પહોચીમનની
 ઠામ. ખબર થઈ રાણીને તહો, લાખા મેમુદા નાર; દુ-
 ખ ગયું દીલડાતણું, તેણે સજ્યા સોળ શણગાર. આ
 વીને ચણે નમી, આલોગન દીધું તે ઠાર; સુખનાસા-
 ગર ઉલટયા, મળીયો રાજકુમાર. બંકાવળી ભેટી જ-
 ઇ, તે પણ રાખી પાસ; ત્રીજી નાર હું તમતણી, એમ
 કહીને બેડયા હાથ. એમ મળી ભેટી સહી, ત્રણે નાર
 તે ઠાર; ઈંદ્રતણિ શોભા સહિ, સાધ કરે ત્રણ નાર.

ચોપાઈ-પછી રાજકુંવરે વિચાર્યું તહો, પિતાને
 કાગળ લખવો અહો; ત્રણ નારી હું પરણીઓ, તે પિ-
 તાતણો પ્રતાપ; એવું મનમાં ધાર્યું તેવાર, ત્રણે રાણી
 ને પુછ્યા સમાચાર; પિતામાતાને કહાવ્યું સહી, બં-
 કાવળીને મળવા આવો અહો; ત્યારે રાણી કહે સાંભ-
 ને, રાજન, તમને ગમે તે કરો આ દીન; સાસુ સસરા-
 ને મળીશુ આજ, તો તે સરશે મનનાં કાજ; એત્રી
 વાણી સાંભળી તે તણી, કાગળ લખવા બેઠો સહી; પો-
 તે મન આણી ઉલાસ, લખ્યો કાગળ ચિત્ત રાખી પા-
 સ; સ્વસ્તશ્રી સીરકસ્તાન ગામ, રામજી જલદસંગ

નામ; લખીતંગ તાજલમુખ ગુલામ, કરનેડીને હંડવત
પ્રહુતમ; કાગળમાં લખી છે વિનતી, લખ્યા પ્રમાણ ક-
રને પ્રથિવપતી; તમ પ્રતાપ પામ્યો બહુ, રાક્ષસીમા
યા છૂટ્યા સૌ; ગાંધરવી લોકને વશ કર્યા, તે સર્વે ત-
મારી દયા; અપ્સરા નારી પરણી લાવ્યા, તે સાથે બા-
ગમાં આવ્યા; તે માટે લખી મેં વિનતી, મળવા આ-
વને પ્રથિવપતિ; તમે મળશે ત્યારે થાશે મુખ, સત્ય
માનને કહું છું મુખ; માટે કાગળ લખી મોકલ્યો સહિ,
કાસદ સાથે મોકલ્યો તહીં; એનો પ્રતિઉત્તર કહાવને,

દોહરા—લખી કાગળ તે આપીયો, કાસદને તેણી-
વાર; સીરકસ્તાનમાં પરવરો, માત પિતા તણો જ્યાં
દુવાર. કાગળ જઈને આપને, સભા તણો જ્યાં સાથ;
બીજા હાથે જાણે નહિ, આપને હાથોહાથ. એવું કહી
ને મોકલ્યો, સીરકસ્તાન તેણીવાર; જઈ કરીને પહોં-
ચીયો, ચાર વડી મોજર, સભા કરી બેઠા સૌ, કચેરિ
માં તેણીવાર; ત્યાં કાસદે જઈ કરિ, નમીને કર્યો ઝુહા-
ર. મહારાજ કાગળ લાવીયો, એમ કહીને આપ્યો
હાથ; રાજાએ કાગળ બેઠ કરી, સાંખ્યો રૂઢિઆ સાથ.
ઉકેલી વાંચીયો, ખુશી થયો મનમાંય, ધન્ય ધન્ય હહા-
ડો આજનો, ઉગ્યાં શોભાથી ત્યાંય. વજીર તેડી વાણી
કહી, કાગળ આવ્યો આજ; ગાંધર્વલોકને વશ કરી,
કન્યા લાવ્યો વિખ્યાત. માટે ત્યાં જાણું સહી, લાવ્યો
પદમણી નાર; અપ્સરા સહિત તે આવીયો, ચાલો મ-
ળવા તેડે રાજકુમાર. જનાનો તૈયાર કર્યો, જઈને ક-
હા સમાચાર; પછે કાસદને આપી આજ્ઞા, તે ગયો
બાગ મોજર. હકીકત સૌ માંડી કહી, મળવા આવે
રાજા આ ઠાર; પછે રાજકુંવરે વચ્ચે ધર્યાં, નારીએ
સજ્યા શણગાર, સજ્જન થઈ બેઠાં સૌ. જુવે વાટ નિ-

રધાર; ત્યાં જવાને તૈયાર થયો, સજ થયો ત્યાં રાય.
ત્યારે ત્યાર પુત્ર કહે અમે, અમે આવીએ મળવા ભા-
ભીને ત્યાંય; રાજા કહે આલો સહી, અક્કલહીણ સાર;
જુવો આ દેવકન્યા લાવીઓ, તમે રમ્યા ગુણકાને દાર.
સ્વાર થઈને આવજો, મુજ પછવાડે રાજકુમાર; જુવો
ચતુરાઈ કુંવરની, પછે કરજો મન સાર.

ચોપાઈ—આખ્યા માખાપ મળવાને કાજ, મળી
ભેટીને બેઠા આજ; પોતાને વીતીત તહીં; મા ખાપ
આગળ માંડી કહી; બંકાવળી આવીને ચરણે નમી,
સાસુ સસરાના મનમાં ગમી; ઘણું ખુશી થયા તેણી-
વાર મુસ્તક હાથ મુકયો તેવાર, સભા સૌ ત્યાં અચ-
રત થઈ ખુશાલી સાને વાધી તહીં; ખાનપાન કરાવ્યાં
મુખવાસ, મન મધ્યે કરિ ઉલ્લાસ; પછે પિતાયે માગી
રજાય, સભા સૌને કહું છે ત્યાંય; આલો સ્વારી કરો
તૈયાર, બંકાવળીને આશીશ દિધી સાર; મળી કરીને
ઘેરજ ગયા; રાજકુંવર તે ઠામે રહ્યા; એમ કરતાં ગયા
બહુ દન, ત્યાર પછી શું વીતાયું મન; સર્વ સાથે રંગે
રમે, ભોજન મન ભાવતા જમે; પછી નાહીને ગર્ભ રહ્યો,
બંકાવળીને પુત્ર થયો; ઘણા દીવસ એમ કરતાં ગયા,
રાજકુંવર ત્યાં મોટા થયા; વરસ સાતનો થયો જટલે,
રાજરીત સમજ્યો તેટલે; બંકાવળી ઘણું હરખી મન
સ્વામીપ્રત્યે બોલી વચન; એનો જન્મ લખાવો અહીં,
રાજકુંવરે સાંભળ્યું તહીં; જોશી તેડાવી કીધું કામ,
જોશી બોલ્યો તેણે ઠામ; નામ બળવંત પાડાજી તમે,
લેખ પ્રમાણે કહું છું અમે; એણું સાંભળી થયા રજી-
આત, પાડ્યું નામ સહુ સાથ; વળી જોશી બોલ્યો તે
ઠાર, રાજકુંવર પ્રત્યે નિર્ધાર; ઘણા ભાગ્યશાળી છે
એહ, સત્ય કરીને માનજો તેહ; આવું સાંભળ્યું જોશી

વાર, હંરખ્યા ઘણું તે રાજકુમાર; તિહાં ખુશી થયા
જન સૌ જોશીને ધન આપીયું બહુ; જોશી પોતાને ઘે-
રજ ગયા, દ્રવ્ય લેધને સુખીયા થયા; એમ કરતાં વી-
ત્યાં બહુ દન, રાજકુવરે વિચાર્યું મન; પુત્ર આપણો
મોટો થયો, હેતજ કરીને બોલજ કહ્યો; ત્યારે પુત્ર બો-
લ્યો તે વાણ, સાંભળો તાતજ ચતુરસુબાણ; દાદાજીને
મળવાની કોડ, ચરણે નમીને કહું કરજોડ; માટે જવા
દોની તમે, ખુશી થઈને કહું છું અમે; ત્યારે વિચાર્યું
પોતે મન, સાંભળ વચન બોલ્યા રાજન; પુત્રજ તમે
કહું નીર્વાણ, યાદ આવ્યું જલકપુર જાણ; તેને તેડવા
મોકલ્યા છે દાસ, પુત્રનું મુખ જોવાને કાજ.

દોહરા-રાજકુવર એમ બોલીઆ, સાંભળ બળ-
વંત તન; જાઓ મળીને આવજો, આજથી ચોથે દન
માણસ દાદાજીનું આવીયું, તમને તેડવા કાજ; તેની
સાથે પરવરો, થોડે ચડીને આજ. ત્યાંથી પુત્ર પરવર્યો,
ગયો સીરકસ્તાન મોજર; રાજસભામાં આવી કરી,
ચરણે લાગીયો તેણીવાર. ત્યારે જલદસંગ વણું રીઝી-
ઓ, તેડ્યો પુત્રને પાસ; બોળામાં બેસાડી કરી, ચુંબ
ન દિધું ગાલ. પુત્ર દેખીને ઘણું હરખીયો, ઉલટ અં-
ગ ન માય; ચતુરાઈ દીઠી ચેગણી, ખુશી થયો મન
માંય. રાજાએ વિચાર્યું મન વિષે, ભાગ્યશાળી છે જોહ
હવે હુંતો પ્રદ્ધ થયો. વિચાર કરો પછે તેક. વજર તે-
ડ્યો પોતાતણો, વિચાર કર્યો તે સાથ; વજરને કહું
મુખથકી, એને પાટ બેસાડું આજ. જોશી બોશી બો-
લાવી પુછીયું, શુભ મુહુર્ત નિર્ધાર, તે બતાવો મુજને,
નિશ્ચે કરી આવાર. સભા ભરાઈ બેઠી સરિ, ઉલટ
સોને મન; ગોળ ધાણુ વહેલી કરી, બોલ્યો મુખ વ-
ચન. સભા । જન દેખતાં, રાજાએ કર્યું છે એ કામ;

બળવંતને તેડી કરી, બેસાડ્યો તેણે ઠામ. રાજ્યાસન
બેસાડીઓ, વાગ્યા દોલ નિશાન; જોજોકાર સભામાં
થયો, ખુશી થયા સૌ જન. રાજ રાણીએ સાંભળ્યું,
હરખ્યાં ઘણું મન; પુત્રનો પુત્ર રાજ પામીઓ, આ-
ણુંદ અંગ ન માય. રાજ ચલાવે આણુંદથી, રાજ રી-
જ્યો મન; ખબર થઇ કાકા ચારને, તે ઉદાશ થાય
મન. અમ છતાં રાજ એ કરે, કોના ધરનો ન્યાય; મુજ
પીતાએ વિપરીત કર્યું, એતો શું કહેવાય. તેણું વિ-
ચારી નિસર્યા, ગયા પિતાની પાસ; ત્યાં જઈ વિનતી
કરી, એ શું કીધું તાત. ત્યારે પિતા કહે પુત્ર સુણો,
તમ લાયક ન હોય રાજ; ઇકાતરસે એથકી, માટે સોં-
પ્યું રાજનું કામ; તમો રાજ ચલાવવું શીખ્યા નથી
ત્યાં શું કરીએ કામ; ગુલામી દાવ દેવડાવીયા, રમીયા
જુગદું તે ઠામ. માટે મોટી એખ તમને સહી, સૌ હ-
સ્યા પુરના લોક; તમો ખાઓ પીઓ ખુબી કરો, અ-
લખત ભોગવો અપાર; હુકમ કરે બળવંતજી, તે પ્ર-
માણે રહો આવાર. એવું કહીને મોકલ્યા, પુત્ર જે પે-
લા ચાર; નીચું જોઈ તે ગયા, આવ્યા પોતાને દુવાર.

દોહરા-તે ખબર ગઈએ બાગમાં, હરખ્યો ઘણું તે
કાય; રાણીને જઈને કહ્યું, તમ પુત્ર પામીઓ રાજ.
બંકાવળી ઘણું રીઝીયાં, બીજી રીઝી બે નાર; મુજ
જોયરનો પુત્ર તે, પામ્યો રાજકારભાર. ઘણો હર્ષ ત્યાં
થઈ રહ્યો. વધામણી ઘેર ઘેર; હવે કાજળ આપીઓ, રા-
જ પામો તેનીપેર. પુત્ર રાજ પિતાનું કરે, પોતે ચ-
લાવે ઘેર; બાગ બગીચા જોઈ કરી, હરખે છે બહુ પેર.
ખાય પીએને આનંદમાં, ઓમ્હવ થાય ઘેર ઘેર; એ
વાત રહી એટલે, કહું ચારે ભાઈની પેર.

ઔપાધ-ચાર જણા વિચારજ કરે, મનમાં ઘાટ
 પોતનો ધરે; ઘણી ચતુરાઈ કરેછે સહી, પણ બલવંત
 સાથે ચાલે નંદિ. એમ થઈ ગયા બહુ દન, કાયલી થ
 યા પોતે રાજન; આકુળ વ્યાકુળ પોતાને મન; બોલ્યો
 બલવંત મુખ વચન; દાદાજી એક કહું વિનતી, તે સાં
 ભળવી કને કથી; હું બલવંત વહાલો છું ઘણું, ન
 ચાલે ચારે કાકાતણું ઘણું બળ માડું છે જાણ, ચાર
 કાકાનું નવ ચાલે વહાણ; ત્યારે રાજ કેમ ન સોંપ્યું
 એહને, સત્ય કરી માની લીધો નને; આપ અખત્યાર
 આપીએ, સંદેહ મનનો ભાજીએ; એવી મહોર કરી
 આપીએ સહી, બલવંત નિશ્ચિત બેઠો તહીં; નવ ચા-
 લ્યું ચારનું તહીં, મનમાં સમજીને રહ્યા સહી; હવે વા
 ત એક નવી થઈ, દાદાજી મરણ પામ્યા સહી; બલ-
 વંત રાજ પોતાનું કરે, કાકાને મનમાં નવ ધરે; ખાય
 પીએને ખુશી કરે, બીજી વાત મનમાં ન ધરે, એવાત
 અહીં આંધી રહી; બંકાવળીએ સાંભળ્યું નહિ; તેણે
 બલવંતને કહાવ્યું સહી, તમો કાકાને છેદ દેતા નહી;
 તમો પાલાને શું કહીએ કથી, તમને શિખામણ દેતા
 નથી, તમોહો ચૈદ વિદ્યા ગુણ જાણ, તેમાં ઝાઝુ શું
 કહીએ વાણ; વેદ પુરાણ કહીએ કથી, પિતા કાકામાં
 અંતર નથી; પિતાનું રાજ તે પુત્રજ કરે, ધર્મ આપણો
 તેથી કરે; એણું કાગળમાં લખ્યું છે સહી, કાસદને મો-
 કલ્યો તહીં; જઈ કાસદે કર્યા પ્રણામ, કાગળ કરમાં
 આપ્યો તે ધામ; વાંચી હરખ્યું અંતકરણ, પ્રતિ પિ-
 તાના પામું ચરણ; માત વચન મિથ્યા નવ કરું, રઉ-
 રઉ નરકે સંચરું.

દોહરા-બલવંત બુદ્ધિ આગળો, વાંચ્યો માતાનો

પત્ર, કાકાને ચરણે નમ્યો, આપી મહોરને છત્ર. અમ-
લપટો આપ્યો વળી, આપ્યો કરનો કટાર; આ રા-
જ્યાસન આપું વળી, દીધો બહુ મનુહાર. મારા મોત
પિતાએ તેડાવીયો, અમો જઘશું અમારે ગામ; ખા-
ઓ પીઓ ખુબી કરો; રાખજો પિતાનું નામ. ચારે
ચિત્તમાં હરખીયા, દીધી બહુ આશીશ; માર્ત્યિતાની
ભક્તિ કરે તેને સન્મુખં શ્રીજુગદીશ પછે આજ્ઞા મા-
ગી સંચર્યા, ઉલટ અંગ ન માય; પ્રદક્ષિણા કરી પ્રણુ-
મ્યો, માત પિતાને પાય. રૂપ દેખી રીઝી ઘણું, કરી એ
મ શુભ કાજ; આપણે જઘએ બંકાપુરી, આપી પુત્ર-
ને રાજ. જોશી તેડ્યા જુગતશું, દીધાં ઝાઝા માન; લ-
ગ્ન લાખેણું કહો તમો, રાજ તપે જેમ લાણુ. ત્યારે જુ-
ગતે જોશી ખોડીયા, ગુરૂ ધરૂ પયોગ છે સાર; રાજ જે
સાડો રીઝમાં, તપસે તેજ અપાર. વચન સુણી હર-
ખ્યાં ઘણું, દીધાં સવળાં કાજ; દાન પુન્ય કીધાં ઘણાં
બલવંતને સોંપ્યું રાજ વિમાન જોશી જોડે જણાં.
બંકાવળી મોબર; માનવી રૂપ મટી ગયું; પામ્યા દે-
વાંશી અવતાર. સુખ ભોગવે સ્વર્ગનું, પામ્યા સુરપદ
ધામ; પ્રાકૃમ કીધાં અતિઘણાં, જુગમાં રહે એક નામ.

स.

१२

क्रियते शोकः शापो दत्तश्च दण्डिना ॥ ८ ॥ शक्यतेऽनेन सर्वं हि कर्तुं
 चात्र न संशयः ॥ अतस्त्च्छरणं यामो वाञ्छितार्थो भविष्यति ॥ ९ ॥
 जामातुर्वचनं श्रुत्वा तत्संकाशं गतस्तदा ॥ दृष्ट्वा च दण्डिदं भक्त्या नत्वा
 प्रोवाच सादरम् ॥ १० ॥ क्षमस्व चापराधं मे यदुक्तं तव सनिधौ ॥ एवं
 पुनः पुनर्नत्वा महाशोकाकुलोऽभवत् ॥ ११ ॥ प्रोवाच वचनं दण्डी वि
 लपन्तं विलेख्य च ॥ मा रोदीः शृणु महाकथं मम पूजाबहिर्मुखः ॥ १२ ॥
 ममाज्ञया च दुर्बुद्धे लब्धं दुःखं सुहृमुहः ॥ तत् श्रुत्वा भगवद्वाक्यं स्तुतिं
 कर्तुं समुद्यतः ॥ १३ ॥ साधुत्वाच्च ॥ त्वन्मायामोहिताः सर्वे ब्रह्माद्या
 स्त्रिदिवोकसः ॥ न जानन्ति गुणान् रूपं तवाश्चर्यमिदं प्रभो ॥ १४ ॥
 मूढोऽहं त्वां कथं जाने मोहितस्तव मायया ॥ प्रसीद पूजयिष्यामि

धुर्मन्त्रायनपूर्विकाम् ॥ ब्राह्मणेभ्यो धनं दत्त्वा तदा तु नगरं गयो ॥१॥

कियदूरे गते साधो सत्यनारायणः प्रभुः ॥ जिज्ञासां कृतवान् साधो

किमस्ति तव नौ स्थितम् ॥ २ ॥ ततो महाजनौ मत्तौ हेलया च ग्रह

स्य वै ॥ कथं पृच्छसि भो दण्डिन् मुद्रां नेतुं किमिच्छसि ॥ ३ ॥ लता

पत्रादिकं चैव वर्तते तरणौ मम ॥ निष्ठुरं च वचः श्रुत्वा सत्यं भवतु ते

वचः ॥ ४ ॥ एवमुक्त्वा गतः शीघ्रं दण्डी तस्य समीपतः ॥ कियदूरे ततो

गत्वा स्थितः सिन्धुसमीपतः ॥ ५ ॥ गते दण्डिनि साधुश्च कृतनित्य

क्रियस्तदा ॥ उत्थितां तरणीं दृष्ट्वा विस्मयं परमं ययौ ॥ ६ ॥ दृष्ट्वा लता

दिकं चैव मूर्च्छितो न्यपतद्भुवि ॥ लब्धसंज्ञो वणिकपुत्रस्ततश्चिन्तां न्व

तोऽभवत् ॥ ७ ॥ तदा तु दुहितुः कान्तो वचनं चेदमब्रवीत् ॥ किमर्थे

द्वौ वणिक्पुत्रौ सुक्तौ निगडबन्धनात् ॥ ततो महाजनौ नत्वा चन्द्रकेतु
 नृपोत्तमम् ॥ ४६ ॥ स्मरन्तौ पूर्ववृत्तान्तं नोचतुर्मयविह्वलौ ॥ राजा
 वणिक्पुत्रौ वीक्ष्य वचः प्रोवाच सादरम् ॥ ४७ ॥ देवात्प्राप्तं महदुःख
 मिदानी नास्ति वै भयम् ॥ तदा निगडसंत्यागं क्षौरकर्माधिकारयत्
 ॥ ४८ ॥ वस्त्रालङ्कारकं दत्त्वा परितोष्य नृपश्च तौ ॥ पुरस्कृत्य वणिक्पुत्रौ
 वचसा तोषयद्भूशम् ॥ ४९ ॥ पुरा नीतं तु यद् द्रव्यं द्विगुणीकृत्य दत्त
 वान् ॥ प्रोवाच तौ ततो राजा गच्छ साधो निजाश्रमम् ॥ ५० ॥ राजानं
 प्रणिपत्याह गन्तव्यं त्वत्प्रसादतः ॥ इत्युक्त्वा तौ महावैश्यौ जग्मतुः
 स्वगृहं प्रति ॥ ५१ ॥ इति श्रीस्कन्दपुराणे रेवाखण्डे सत्यनारायणव्रत
 कथायां तृतीयोऽध्यायः ॥ ३ ॥ सुत उवाच ॥ यात्रां तु कृतवान् सा

ધી ગાઈડ ટુ ઈંગ્લીશ ટીચર.

ખેતાની મેળે થેર મેઠાં વગર માસ્તરે થોડાં અખતમાં આ
થોડી મહેનતમાં રિતસર અંગ્રેજી શિખવું હોય તો ધી ગાઈડ
ઈંગ્લીશ ટીચર. જરૂર ખરીદજો. અક્ષર જ્ઞાન તાર, હાગળ અરજી
વગેરે લખતાં, વાંચતાં શીખવા સારું આ પુસ્તકે પછું જ હમદા ર
ધર છે. આ પુસ્તકની અંદર દરેક વિષયની સમજ, એકસાડી
સરળ રીતે આપવામાં આવી છે કે, ગમે તેવા શિષ્યાઉ માણર
પણ સમજતાં જરાએ મહેનત પડતી નથી. ખીન્નજોની માફક
પુસ્તકનાં જુદા જુદા જાગો કર્યાં નથી પણ એકજ પુસ્તકની અ
જરાએ જરા ઉપયોગી આખતતોનો સમાવેશ પછીજ આજેની
કરવામાં આવ્યો છે. વધુ તારીફ ન કરતાં એકવાર આપડી મંગાવી
ખાતી કરવા એમો બાલામણ કરીએ છીએ. કા. ર. ૧ પેપરના માફ

સવા બસો પાનાનું દળદાર પુસ્તક.

બહુ કળા સંગ્રહ.

આ અમલકારી પુસ્તકમાં મંત્ર સાધવાની રીત, વનસ્પતી
સાધન આત્મરક્ષા, વાંછી, આદ્યશીશી, તાવ, નજર, પિશાચ, વક્ષસ્ત્રી,
રાડાસ્ત્રી, શાસ્ત્રી, જુતાદીક કાઢવાના મંત્ર, મુઠ વાળવાનો મંત્ર,
આપ, એર વીગેરના મંત્ર, વક્ષીકરણ મંત્ર, વક્ષીકરણ મંત્ર વીધી,
નવ દેવતા, ધીર આગીઓ, વૈતાળ, જાન પુરૂષ વક્ષસ્ત્રી, ક્ષેત્રપાળ,
અનુપૂર્ણા દેવી, કર્ણ પીશાચીસ્ત્રી રંગાળ એવ, આંપડી, અધોર મંત્ર
પરિવચ કરવા, વનસ્પતી, વક્ષીકરણ વિદ્યા, ચીર સામવાનો મંત્ર
વગેરે સંખ્યાબંધ મંત્રો સમાવેલાં તેમજ પાંજરામાં પક્ષીઓ
દેખાડવાં, ટોપીમાં પુસ્તક દેખાડવાં, ૫ પક્ષી જાતનાં બહુનાં ખેલો
ઉપરાંત શીવસીંગ પુજવાના લાભ, જમીનમાં દોરેલું થવ જેવા તથા
પાણી જોવાની રીત, મુઠીમાંની વસ્તુ કહેવાની રીત, સાપનો મોહારો
બનાવવાની રીત, વાંછી ઉતારવારે બહુ જલ્દીજુદી બનાવવાની રીત
વગેરે બધી જાણતો આપવામાં આવી છે. કા. ર. ૧ પેપરના માફ
૮-૩-૦ વધુ.

બુકસેલર-સાકરલાલ બુલાખીદાસ.

રીચીરાડ-અમદાવાદ.

